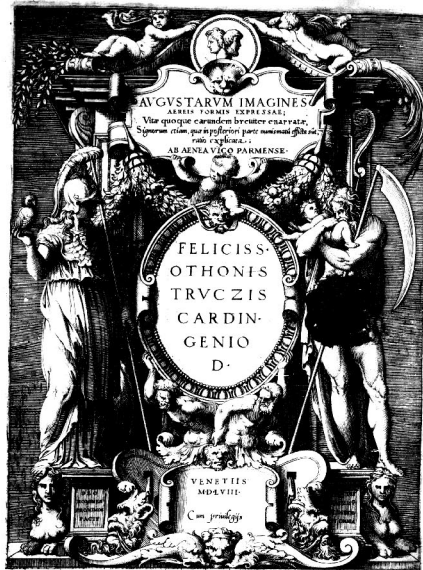

b. 14573277

De la Libreria

AENEAE VICI PARMENSIS IN
PRIOR EM ICONVM SPARVM FACIEM
AD LECTOREM ENARRATIO.

GVSTARVM Icones in publicum edituro, libuit, alio-
rum more, qui limatius aliquid foras emittunt, ab hac elegan-
tioris cuiusdam artificij tabella, veluti proluendo auspicari:
& cum non vsque adeo facili explicata plerisque futura vide-
retur, paucis quibusdam interpretamenti vice additis, obcu-
raria quaeque declarare. Primum igitur portam descripsi, vt
quasi vestibulo quodam domus pateret enique aditus ad ea, qui in hoc mei operis
aedificio continentur. et ipsa quasi praefatione quadam totius sequenti libri argu-
mentum ostenderet. Est autem porta, opere Corinthiaco, illa quidem, sed tamē
mixto descripta. Etenim cum hic mores, & actiones, praesertim muliebres, cum
alijs quibusdam rebus tractande sint, consentaneum est, vt tale opus adhibeatur,
quod, vt docet Vitruvius, semineo maxime sexui convenit. Quae in supremo est,
supra abaci coronidem, effigies, Ianius bicipitem refert, cui ea praesertim causa
locum illum assignamus, quod as in Italia primus omnium signaverit, de quo
maxima nobis est tractatio. Infantes, Ianius medium tenentes, Armata Pallas,
& Saturnus ex altera parte falcatus, hominis aetatem in treis diuisam partes in-
runt, pueritiam, virilitatem, & senectam: quas quidem treis vite partes, ad se-
ruias referre necesse erit, eruntq; omnino partienda in puellas, matronas, et ve-
tulas; Virgines item, coniugatas, & viduas: Quin & Sapientiam ad hanc signi-
ficat Minerva, & Saturnus temporis spacium; Sphinx autem vtrinq; pedibus
conculcata, insipientia vicem supplet. Erat Sphinx (si quis hanc historiam fur-
tasse requirat) Monstrum alas & vngues habens, Harpyarum insur, quod insi-
dens scopulo via eminenti, insolubilia aenigmata transcurrentibus propouebat, ne-
quenter solvere, praesens afferebat exitium, ad seseq; alis, & vnguibus in ru-
pem pertractos, minutatim discerpebat. Aenigma propositū hoc fuisse dicitur;
Quod nam esset animal, tempore matutino quadrupes, idemq; meridie bipes, ac
vesperi deinde tripes; cuius questionis nodos tandem cum Oedipus Thebanus, qua
erat calliditate explicasset, hominem id esse interpretatus, qui infans (quod ille
matutino tempore inuebat) manibus & pedibus nitens, quadrupes esset; factus
vir, vt qui nullo alio, quam pedum, auxilio incedat, bipes; Senecta demum ad-
ueniente, viribus destituitur, vtens scipione, tripes euaderet, eo adegit Sphingis,
vt in mare precipitem sese ex alto deiceret: Sic enim fuerat constitutum, vt quem-
admodum qui inconnatam relinqueret capitaneulam morte daret inscitia poenas;
sic contra illeus & incolumis manens, necis causam monstro praeberet, qui pos-

A 2 fct

set enodare. Hinc illud, hominis à seſe omnem calliditatis opinionem remouentis, Datus ſiſem, non Oedipus. Porro autem nia, ani monſtrum hoc inſidebat, iter vita deſignat humana: Ipſa uerò Sphinx (ut dixi) Inſipientiam, inſcitiamq; qua hominum euerſens, perniciem ei aſſeri extremam. Habet & hæc quoq; ſui, quo bonum inuenter intorquet. Aenigma, Quid bonum ſit, quid malum, quid neque bonum, neque malum: qui minus dextre hunc Scyrrum explicauerit, iam actum eſt de eo: non quidem ut (quemadmodum alij à Spbinge conſeſſi) è neſtigio pereat, ſed ſeſſim, traſſinq; conſciatur, ut ſolent qui aſidue manes ſuos hæc apud ſuperos patiuntur, & ſemper duraturis torquentur ſupplicijs. Caterum, ubi quis diſſoluerit, tum ille inſcitia deniſſa, ſuperſtes, quod reliquum vite eſt beatè, ac feliciter exigit. Sapientia itaque Minerve forma expreſſa, ſoluto enigmatè, ſuperata, ſubiugataq; inſcitia, Spbingis eem ſpecie uinctam, ac pedibus iubileſſam habet, neſuti qua de ea meritum geſtes triumphum. Tempus etiam altera ex parte, non ſecus quam ipſam Mineruam, apud Gentiles Sapientis deam, Spbingis conculcare uoluit, eo quòd eius maximè opera, rebus ſit cognoscendis neceſſaria. Denorantis illud ex ſe nam ſpeciem præbet, ac ſalcem altera tenet manu, qua conſumit. Aetas, temporum ſpatia, & præteritis auis inſaturabiliter expletur, rerumq; edax, nibi non deſtruit, atque perdit. Non erit item omnino abſurda, aut à propoſito aliena hæc interpretatio, vt obſcuriora quaſq; numiſmum vetuſtorum imaginibus ſignificata, tanquam uitæ anigmata accipiamus, ipſam uerò hiſtoriam, à Saturno pariter & Minerva proſeſſam, eorum tanquam fideliffimam interpretatricem, & rerum cognoscendarum magiſtram, accuratè, riuſciterq; explanantem, quid bonum, quid malum, quid neq; ſit bonum, neq; malum. Olea dependens ſupra aſtantis Deæ caput, cam olea inuentricem fuiſſe comonſtrat. Quam uoſſam uides, à peſſilenti morſu oleæ exitialem, ſibi ſacram eſſe Minerva uoluit. Itaque ad doloris ſolatiū dextra apprehenſa artè comprimis. Palma Saturni capiti obumbrans, domantis paſſim, ſternentisq; omnia temporis, accomodatiffimum eſt inſigne.

REVERENDISS. ATQVE AMPLISS.

OTHONI TRVCHSES EPISCOPO AVGVSTANO,

TITVLI S. SABINAE, S. R. E. PRAESBITERO

CARDINALI, AC SACRI IMPERII

DIGNISSIMO PRINCIPI,

Aencas Vicus Parmensis

S. D.

VANTVM & ornamenti, & utilitatis humano generi afferat hiſtoria, Отно Cardinalis Ampliff. non ſolum plurimorum, eorumq; præſtantium ſcriptorum, qui luculenter & copioſè de ea pertractarunt, auctoritate clarum eſt; verum etiam ſummorum Imperatorum, ac clariffimorum Ducum, testimonijs comprobatur. Nam vt innumera alia ſilentio præteream, Scipio ille Africanus, dum propoſitas ſibi antiquorum Heroum intueretur imagines, dicere ſolebat, ſe lectione rerum geſtarum eorum viroꝝ ad illuſtria facta plurimum excitari, cum ſignificare uellet, hunc præcipuum eſſe ſcribendæ hiſtoriæ ſcopum, vt in ea humanarum actionum exempla, nobis tanquam eminenti aliquo loco ob oculos poſita, conſpiciantur. Caium quoq; Cæſarem, cum in Hiſpanijs Magni Alexandri ſtatuum aſpexiſſet, illachrymaſe tradunt, tanquam ſui quadam verecundia ductum, quòd id ætatis nihil dum memoria dignum præſtiſſet, qua ille iam magnam ſibi orbis terrarum partem ſubiecerat. Quamuis Cæſari in Herculis phani pariete quamdam Alexan-

Alexandri huius depictam historiam contemplanti, hoc ipsum enuisse, author est Plutarchus: Mos enim erat antiquis, clarorum virorum Illustribus factis, celeberrimorum templorum muros depingere, subiecto rerum ab ijs gestarum compendio, quo legentium animi ad veram sibi gloriam parandam, huiusmodi incitarentur exemplis, quemadmodum in hoc ipso Cesare accidisse videmus, cuius tot, tamq; memorabilia facta nulla vnquam delebit ætas, & in omnium semper ore vigeant. Cum igitur in excitandis ad bene, recteq; agendum, hominum mentibus, tantum momenti, ac virum habeat historia, eoq; magis, cum illa, quæ historia describuntur, eadem pictura, sculpturaue expressa ob oculos ponuntur; ego huius multo mihi labore arte comparata, illius verò longa & assidua lectione, nonnihil cognitionis affectus, cum viderem quam obscura esset, quamq; apud scriptores dispersa Romanarum mulierum Imperatoribus affinitate coniunctarum historia, quantumq; inde confusionis accederet lectori, curioso præsertim, & quid quæque historiarum partes contineant, intelligendi cupido, utroque illo, quo humanus maximè commouetur animus, altero publicæ utilitatis, acquirendi nominis altero (ne id abscondam, quod pleriq; omnes scriptores simulatè negant, exquirere) incitatus desiderio, diligenti & summa fide collegi, quicquid apud diuersos cum historicos, tum alios scriptores sparsum inueni, idque ea & verborum breuitate, & orationis simplicitate contexui, quæ tali materię visâ est quàm accommodatissima, ac quattuor & quinginta

quingenta è Romanorum Imp. familijs conscriptas fœminarum vitas, addita cuiusq; effigie, magna ex parte ab antiquis nummis desumpta, & breui auersarum partium enarratione, Italico idiomate primum in lucem dedi. Quam quidem operam nostram cum non solum doctis, verum ob magnam à nobis parergorum varietatem imaginibus additorum, pictoribus quoque nostris non ingrati viderem, intelligeremq; desiderari etiam ab exteris multis, vt in latinum sermonem conuerteretur, quod per assiduas meas tam in delineandis sculpendisq; Imp. imaginibus, cum ipsorum nummorum auersis partibus occupationes, quam in conscribendis eorundem vitis, & in pingendis incidendisq; in æreis formis Illustrium nostræ ætatis virorum Symbolis, quæ Italica lingua Impresas dicunt, atque in alijs permixtis rebus, mihi præstare non licuit; negotium dedi Natali de Comitibus Veneto, homini & summa mihi familiaritate atque amicitia coniuncto, & de cuius in Latinis & Græcis literis eruditione maxima est opinio, & morum præcipuè suauitate, ingenijq; præstantia claro, hunc meum librum ex Italica in Latinam linguam conuertendi, communicatis cum illo prius locis historiarum communibus, quibus apud authores harum mulierum aliqua fit mentio, traditoq; exemplari meo Italico, in quo auersarum nummorum partium copiosiores plerasq; enarrationes ascripseram, quàm in Italico nostro impresso continebantur, quamuis idem pene totum me absente sub prælum positum fuerit. Hunc itaq; Otho Cardinalis Ampliss. & Illustriss. tuo dicarum Genio, constitui iam fo-

iam foras emittere, qui dum præstantissimam quanq; ac gloriosissimam actionem tuam assidue tueretur ac protegit, idem etiam opus hoc meum conseruet, atque in perpetuum propaget fortunæ eius partem illi communicando, quam ille tibi semper largitus, atque in posterum largitus est. Neque verò hoc absque maturo consilio facere sum aggressus, cum prius, non solum clarissimæ tuæ familiæ nobilitatem, ac magnum vectigal, amplitudinemq; dominij (de quibus hic nihil dicam amplius, quòd omnibus satis sint notæ, & sapientiores minimam verè in eis laudis partem collocauerint) verum etiam prudentiam, modestiam, integritatem, religionem, pietatem, & magnanimitatem tuam mecum perpensissem. Quæ quidem virtutes ita tibi vni omnes sunt propriæ, & tecum versantur semper, vt te humanis adhuc agentem, omnino reddiderint diuinum. Cuius quidem præstans illud Pauli III. Pontificis Maximi iudicium, amplissimum testimonium dedit, cum te ob merita tua in Cardinalium numerum adoptaret, quo & tum Sacrosanctæ Dei Ecclesiæ firma basis, & columna quædam esses, & Seruatoris nostri Christi, Vicarij in terris à Septentrione vices sustineres, essesq; vnus ex illis, quibus cœli mundi q; sustinetur porta, aureis cardinibus, qui nec ictibus vllis, nec nubigine quocunque positi sint loco, conficiuntur. Quæ de causa verè in te conuenit illud Esaïæ prophetæ. Super muros tuos constituisti custodes; nam & vitæ sanctitate, & morum innocentia totus versaris in propagando fidelium grege, quem tui non immemor muneris, vel proprio fan-

guin

guine ab immeni hoste sedulo tueri nō desistis, scilicet eius muneris perfungendi gratia, quod purpurei pilei dignitate tibi præstandum est. Id quod pulcherrimo illo Pellicani tibi desumpto symbolo, nostròq; Symbolorum libro inserto, piè iuxta ac modestè significare voluisti, cum ad hæc non ignorarem quantopere humanioribus ipse literis, & historiæ præsertim antiquæ lectione delecteris, teste nobilissima illa tua omnis generis cum librorum, tum picturarum vndiq; parta supellectile, inquam vel regiam liberalitatem, & munificentiam superasti, & quam benignus studiosorum omnium fautor, alterq; Mæccenas semper extiteris. Hæc tuæ diuinæ virtutes ad dubitanti mihi nonnihil planè persuaferunt, vt hanc meam qualem qualem operam, tuo nuncuparem nomini, eiusq; bonis auspicijs in hominū manus prodiret comitatā à tuo sacrosancto Genio, tanquam certissimum quoddam mei in te animi promptitudinis testimonium. Cuius quidem maiorem quam huiusce doni mei tenuitatis apud te Dei Optimi immortalis more, rationem sis habiturus, firma quadam interna spe adductus, eas tibi breui fortunatas, atque ad tantam sublimitatem, & ad tantum Imperium tuis meritis conformem diuina accessuras prouidentia, vt & mihi, & cæteris haud obsecuri nominis scriptoribus celebrandæ Magnanimitatis, Iustitiæ, vitæq; tuæ integritatis, non poenitendum præbiturus sis argumentum. Bene vale. Venetijs pridie Cal. Octob. M. D. LVIII.

b

CVM PRIVILEGIIS.

Pontificis Maximi.
 Sacræ Cæsareꝝ Maiestatis.
 Philippi Hispaniarum, Angliæq; Regis, &c.
 Senatus Veneti.
 Ducis Florentiæ, & aliorum Principum.

ANTIQUITATVM STUDIOIS. EX ITALICO IN LATINVM CONVERSA.

OMPLURES tum antiquorum, tum iuniorum scriptorum id sibi assumpserunt scribendi argumentum, vt vel Cæsarum vitas, vel summorum Pontificum, vel illustrium Poetarum, vel insignium aliquorum virorum magna cum orationis, & vbertate, & elegantia describerent. Ego verò id mihi negotij assumpsi, vt quinquaginta, & quatuor mulierum vitas describerem, quarum alix auiæ, alix amix, alix matres, vel sorores, vel coniuges, vel filix, vel neptes Imperatorum fuerunt, inter quas decem, & quatuor Augustarum nomen sunt consecutæ. Nonnullæ ex his prudentes, honestæ, maximi ingenij, pluribusq; viles; alix contra imprudentes, inuercundæ, flagitiosæ, multorumq; malorum causa extiterunt. Bonæ perpaucae sanè; quæ tolerari possent, nonnullæ; at plures horrendæ maximè feræ, vel portèta potius, & monstra quædam formidanda naturæ, quàm mulieres videri potuissent. Earum enim causa Roma Imperium sæpius mutasse, Principum quorundam humanitatem, atque clementiam corruptam sensisse, nonnullorum iniquitatem pertulisse, multorumq; monstrorum rabiem, cum infinita propè immanitate, & infania passa fuisse, conspicitur. Inuenietis, vt par est, diuersos postea earum fines, quippe cum alias amauerint, coluerint, plurimiq; fecerint non earum modo mariti, sed P. etiam R. alix inuixæ fuerint omnibus, ex Imperatoria consuetudine palatijq; non mediocri cū ignominia eiecæ: quæ omnia nō magnam modo delectationem, sed maximam etiam vtilitatem legentibus allatura existimo. Neque minorem præterea voluptatem percipietis, quod tamen non sine aliqua vtilitate accidet, vbi res gestas earum legentes, propositas illarum imagines confideraueritis. quoniam quasi animorum quoddam speculum in his sese offerent, quas ex antiquissimis ærcis, argenteis, aureisq; numismatibus excerpimus, cum ijs omnibus comendi generibus, quæ cum posterioribus numismatum partibus inuenire potuimus, cumq; eorum omnium quæ videntur, explicationibus. Ibidem eorum nomina referuntur, apud quos reperiuntur hæc numismata, atque hæc omnia antiquorum scriptorum autoritate corroborantur. Variis sunt ornamenta singulis imaginibus, atque omnibus numismatibus sui numeri in posteriorum partium tabulis consignantur, quorum beneficio eorum inueniuntur explicationes:

sitiones: quo ex varijs huiusce operis nostri rebus diuersa ingenia voluntatem, vtilitatemque aliquam percipiant, cum quibus, quoties opus fuerit, in tanta inuentionum varietate, facile quod voluerit, inuenire possint. Nulli mehercule vel labori, vel sumptui peperimus, neque ita difficile quicquam sese obtulit: quod pro viribus nostris omni industria, studio, ac diligentia ad optimum finem non perduxerimus, cum minime omnia superius à me commemorata numismata (ne quisquam se deceptum à me fuisse existimet) ex antiquis exemplaribus sint excerpta, neque tamen ex me ipso ea confixi: est enim res quæ ab historici nomine maxime abhorreat, ea quæ minime sunt, confingere: verum partim ex libro quodam à diuersis composito, & ab Andrea Fulvio præcipue Iacobo Sadoletto Episcopo Carpent. postea Cardinali consecrato Pontifice Leone x. Anno M. D. XVII. depromuntur. Hæc quidem an verè ex antiquis numismatibus, vel sculpturis, vel ex statuis deprompta fuerint, non facile affirmauerim. Veruntamen ne vt vacua loca esse paterer ea prætermittere nolui, id quod extra opus meum est, interim libero aliorum iudicio relinquendum existimaui. ibidem perspicit nos in tabulis quibusdam libri ipsius imaginem, nostramque antiquam posuisse, sicuti paulò inferius ordine explicabitur. Neque cuiquam dubium esse debet, quin alia pars antiquis numismatibus sint simillima, quoniam eorum suis in locis citantur testimonia, apud quos reperiuntur.

IMAGINES, QVAS EX FVLVII LIBRO ACCEPIMVS.

Martia	Agrippina Tiberij coniux
Iulia C. Iulij Cæsaris amita	Antonia Maior
Aurelia	Liuiilla C. Cæsaris, Diui Aug. filij, coniux.
Cornelia	Drusilla C. Cæsaris Caligulae soror
Pompeia	Liuiilla C. Cæsaris Caligulae soror.
Calpurnia	Iunia Claudia
Iulia, C. Iulij Cæsaris filia	Octauia Claudij filiz, numisma inferior
Actia	Liuiia Orestilla
Octauia Augusti foror	Lollia Paulina
Claudia Octauiani coniux	Cæsonia
Scridonia	Drusilla C. Cæsaris Caligulae filia
Iulia Augusti filia	Aemilia
Liuiia Augusti quæ prima est superior	

Aemilia Lepida	Albia Terentia
Liuiia Medullina	Sextilia Augusta
Plautia Herculianilla	Petronia
Claudia Claudij filia	Galeria Fondana
Actia Petina	Vespasia Polla
Valerie Messalina numisma inferior	Flauia Domitilla
Claudia Neronis filia, Augusta	Domitilla Vespasiani filiz
Statilia Messalina	Augusta imago,
Mummia Achaia	Arrecidia
Lepida Galbae coniux	Martia Fulvia

IMAGINES, QVAS EX ANTIQVIS NUMISMATIBVS DESYMPSIMVS.

Liuiæ Augustæ duo numisma inferiores
 Antonia minor Claudij Imperatoris mater
 Agrippina C. Cæsaris Caligulae mater, Augusta.
 Agrippina Neronis Imp. mater, Augusta.
 Antonia Claudij Imperatoris filia, Augusta. (Magnus
 Valerie Messalina numisma superior, quem habet Venetijs Stephanus.
 Octauia Neronis Imp. vixit numisma superior.
 Poppaea Sabina quæ penes Lauredanum
 Sextiliae Augustæ pars aduersa, quæ est posterior numismatis Vitellij Imp.
 Domitilla posterior pars, quæ ex altera inscriptionem tantum habet
 Iulia Titi Imperatoris filia, Augusta.
 Domitia Augusta.

QVAE AVGVSTAE NOMINI ASSVMPTAE FVERVNT, SECVNDVM ORDINEM TEMPORVM DISPOSITAE.

Liuiia Augusti vxor, Augusta.
 Agrippina C. Cæsaris Augusti Germanici mater, Augusta.
 Iulia Agrippina Neronis Imp. mater, Augusta.
 Antonia Claudij Imperatoris filia, Augusta.
 Claudia Neronis Imp. filia, Augusta.
 Sextilia Vitellii Imperatoris mater, Augusta.
 Iulia Titi Imperatoris filia, Augusta.
 Domitia Domitiani Imperatoris vxor, Augusta.
 Antonia minor Claudij Imperatoris mater.

QVAE SECVNDVM CONIECTVRAS NOMEN
AVGVSTAE ACCEPERVNT.

Julia Drusilla C. Cæsaris Caligulae foror
Octavia Claudii Imperatoris filia
Valeria Messalina Claudii Imperatoris vxor
Poppæa Sabina
Domitilla Vespasiani Imperatoris filia

QVAE POST MORTEM HONORES
DIVINOS CONSECVTAE SVNT.

Diva Liwia Augusta, à Senatu P. Q. R.
Diva Drusilla à Caio Cæsare Augusto fratre.
Diva Claudia Neronis Imp. filia, à patre.
Diva Domitilla Vespasiani Imperatoris filia, à Tito fratre.
Diva Julia Titi Imperatoris filia, à Domitiano patruo.

MYLIERYM VITAE SECVNDVM NVMEROS
PAGINARVM DESCRIBIANTUR.

Martia C. Iulij Cæsaris Dictatoris	Julia Augusta filia.	39
auia	Julia M. Agrippæ.	39
Julia C. Iulij Cæsaris Dictatoris	Livia Augusta, Augusti vxor.	41
amita	Agrippina Tiberij vxor.	55
Aurelia C. Iulij Cæsaris Dictatoris	Antonia maior.	57
mater.	Antonia minor.	59
Collutia C. Iulij Cæsaris vxor.	Liuilla C. Cæsaris Aug. filij vx.	69
Cornelia C. Iulij Cæsaris vxor.	Julia Drusi Cæsaris filia.	75
Pompeia C. Iulij Cæsaris vxor.	Agrippina Augusta, C. Cæsaris Caligulae mater.	77
Calpurnia C. Iulij Cæsaris Dictatoris vxor.	Agrippina Aug. Claud. Imp. vx.	89
Julia C. Iulij Cæsaris filia.	Julia Drusilla, C. Cæsaris Caligulae foror.	107
Accia Augusti mater	Liuilla C. Cæsaris Calig. foror.	113
Octavia Augusti foror	Ionis Claud. C. Cæf. Calig. vx.	115
Seruilla Octavianæ vxor	Livia Orestilla C. Cæsaris Caligulae vxor.	117
Claudia Octavianæ vxor		
Scribonia Augusti vxor		

Lollia Paulina C. Cæf. Calig. vx.	toris vxor.	159
Cæfonia, C. Cæf. Calig. vxor.	Mummia Achaia Galbæ mater.	159
Julia Drusilla, C. Cæsaris Caligulae filia.	Lepida Galbæ vxor.	161
Aemilia Lepida Claudii vxor.	Albia Terentia Othonis mat.	163
Livia Medullina Claudii vxor.	Sextilia Augusta Vitellii Imperatoris mater.	165
Plautia Herculanilla Claud. vx.	Petronia Vitellii vxor.	167
Claudia Claudii Imp. filia.	Galeria Fondana Vitellii vxor.	169
Aelia Petina Claudii vxor.	Vespasia Polla Vespasiani mat.	171
Antonia Aug. Claudii Imp. fil.	Flavia Domitilla Vesp. vxor.	173
Valeria Messalina Claudii Imperatoris vxor.	Domitilla Vesp. Imp. filia.	175
Octavia Claudii Imp. filia.	Articidia Titi vxor.	177
Poppæa Neronis Imp. vxor.	Martia Fulvia Titi vxor.	179
Claudia Neronis Imp. filia.	Julia Augusta Titi Imp. filia.	179
Statilia Messalina Neronis Imperatoris vxor.	Domitia Augusta, Domitiani Imperatoris vxor.	187

ELENCHVS SCRIPTORVM QVIBVS
DE CÆSARIS HISTORIIS
ET IN OPERA CITANTVR.

Alexander ab Alexandro.	Iosephus Iudæus
Appianus Sophista Alexandrinus	Iulius Solinus
Africanus Pedianus	L. Anneus Seneca Cordubensis
Cælius Rhodiginus	L. Florus
C. Plinius Secundus	Macrobius Parmensis
C. Plinius Cæcilius secundus, Junior.	M. Tullius Cicero
C. Salustius Crispus	M. Valerius Maximus
C. Silius Italicus	M. Valerius Marcialis
C. Suetonius Tranquillus	Oratius Flaccus Venusinus
C. Velleius Paterculus	Orfæus antiquissimus scriptor, ab alijs citatus.
Decius Iunius Iuuenalis	Paulus Orosius
Dion Cassius Nicæus	Philostratus
Diuus Iñdorus Hyspalensis.	Plarina
Eusebius Cæsariensis	Plautus
Flavius Eutropius	Plutarchus Chæroneus
Herodianus Grammaticus Alexan.	Porphirius, & Iamblicus

Sex. Aurelius Victor.
Sex. Julius Frontinus
Statius Papirius Neapolitanus,
T. Livius Patavinus.

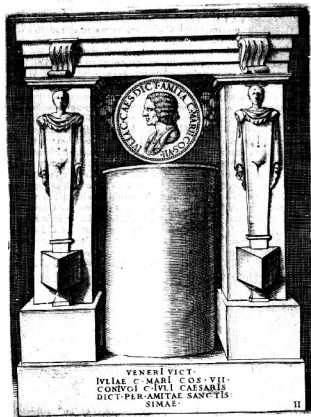

Universidad de Salamanca, BGH

MARTIA C. IVLII CAESARIS AVIA.

NULLI profectio obfcurum effe exilimo Martiorum familiam, ex qua Cæfaris avia nomen accepit, fuiſſe nobiliſſimam, atq; Illuſtriſſimā inter Romanos, tum ob ipſius antiquitatem, tum ob multos etiam honorificetiſimosq; magiſtratus, quos obtinuit, cum Conſules ex ea complures extiterint. Huiusce familiae fuit Martius Vates, vir ille ob ſingularem probitatem, eloquentiamq; inſignis, qui dignus habitus eſt, vt à Senatu ad Perſeum Regem mitteretur, quo ad eum orationem haberet, vti Livijs, Macrobijsq; literarum monumentis tradiderunt. Ab hac familia nomen, & aqua ſumpſit, quæ ex fontibus Fucini lacus delabitur, ob Q. Martium Regem, ſic familia fuit nominata, quia à Rege Martio proficilciuntur. Teſtis eſt illius nobilitatis C. Iulij Cæſaris eius nepotis funebris oratio, quæ apud Suet. extat in amittæ laudem his verbis. Amittæ meæ Iulix maternum genus ab regibus ortum, Paternum cum Dijs immortalibus coniunctum eſt. Nam ab Anco Martio fuit Martij Reges, quo nomine fuit mater: à Venere Iulij, cuius gentis familia eſt noſtra. Neque tamen facile inuenio vnde hæc uel ex matre traheret originem, uel quod eius pater haberet prænomen. Cum duo huic eſſent filij mas ſcilicet, ac ſcæmina, mas C. Iulius Cæſar, uti in Faſtis Capitolinis legitur, non Lucius, quem ex Aurelia coniuge C. Iulium Cæſarem poſtmodo Dictatorem ſuſcepit, periit mox ipſe repentina morte dum calciaretur matutino tempore, ſicuti aſſerit Plinius libro viii. cap. 37. atque Iulia eius filia Caio Mario, qui ſepties fuit Conſul, in matrimonium fuit coniugata.

IVLIA, C. CAESARIS AMITA.

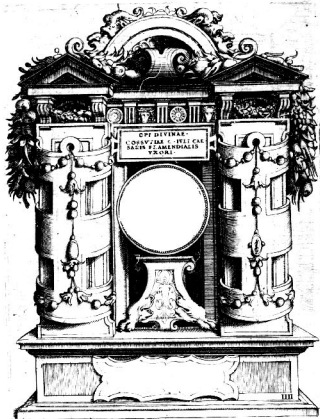
IVLIA, C. Caesaris amita ex Martia nata, fuit nobilissima, quippe quae ex patre ab Aenea Troiano, à cuius filio Iulo Ascanio Iuliorum familia nomen adepta est, ex matre ab Anco Martio Romanorum Rege originem duxerit. Fratrem habuit L. Caesarem uirum consularé, maritumq; C. Marium, qui septies Consulatum gessit, ac primo fui extremi Consulatus mente Romae mortuus est. Huic unicus erat filius, ex patris nomine C. Marius nuncupatus, qui cum postea paternas inimicitias suscepisset, à Syllanis victus, sibi ipsi Praeneste obsessio mortem conscivit. Cum verò ea triumphos, miserasque conspexisset, maritumq; gloriam, extremamq; eiusdem calamitatem, & mortem filij, unà cum Romae, totiusque Italiae devastatione, nepote Quaeitore interijt, à quo ex funebri consuetudine luculentissima oratione pro Rostris fuit laudata. Huius corpus in campo Martio in familiae Iuliorum tumultu fuit depositum. De ea Appianus libro Bellorum ciuilium primo, Suetoniusque in Caesare, & Eutropius libro quinto, pluribusque in locis Liuius, ac sexagesimo septimo Florus mentionem fecit, & Plutarchus.

A Aurelia

VRELIIORVM familiarum peruetus fuit, tum etiam honestissima, qui antea Aufelij dicebantur, vt Valesij, & Papij, ac postea litera s. in r. mutata, Aurelij nominati sunt. Originem duxerunt à Sabinis, vt asserit Alexander libro Genialium dixerunt primo, qui etiam creduntur à Sole nomen id traxisse, quoniam in Aurelia uia, quæ ex Ianiculo ad Diui Pancratij templum ducit, Soli sacrificabatur, quo nomine Forum etiã fuit Aurelium, ubi eidem Deo sacrificari cõsuetudinem fuisse arbitrantur. Harum utriusq; mentionem fecit Cicero in Inuestiuis cõtra Catilinam. Ex huiusce familia natus est Aurelius Cotta cuius illustis, quo intercedente, Cæsar, ipse affinis, qui Roma perfrugerat, cõtrariarumq; partium habebatur, veniam consecutus est, vt in Cæsaris vita Suetonius asserit. Vocata fuit hæc Aurelia ex familie nomine, quoniam ea fuit Romanorum consuetudo, ne prænomen scemina obtinerent, vt inquit Posidonius: Verum patris eius prænomen, maternæ origo unde duxerit initium, ex antiqua authoritate minime asfirmare possum. Nupit L. Cæsar, qui præturam, consulatumq; gesserat, ex quo C. Iulium Cæsaem concepit, qui postea Dictator fuit, Cæsarumq; imperiũ instituit, quo nomine omnes postea Imperatores, qui illi successerunt, appellantur. Mortuus est Pisis L. Cæsar, uti Plinius libro Naturalium historiarum septimo testatur, repentina morte, dum calcicaretur. Cum Cæsar eius filius XVI. ætatis annum ageret, exequias ipse celebravit, in quarum apparatu eum primum fuisse aiunt, qui nouo quodam magnificentie genere in eius honorem Theatrum argento ornauerit in ludis gladiatoris, illius iussu celebratis, vt idem Plinius narrat libro trigesimo tertio. Quod ad illius virtutes pertinet, in illa ea fuit præcipue, sine qua nihil in scemina laude dignum admodum reperitur, pudicitia scilicet; vixit sanctè pieq; per omne ætatis suæ curriculum sine vlla infamia nota, Cæsaemque filium optimis moribus instituit, quem apud se educavit, eodemq; pacto lactauit, quo Cornelia suos filios Graccos lactasse dicitur: hoc memorie prodidit Tacitus in Oratorum dialogo. Obiit eo tempore, quo bellum Cæsar gerebat in Gallos, ut testatur Tranquillus in Cæsa.

COSSVTII nominati sunt, ut nonnulli arbitrantur, ex corporis rugis à venenibus quibusdam Cossis nuncupatis, qui nascuntur in arboribus. Horum fuit familia Equestris ordinis, Cossutiusque mulier, de qua nunc agimus admodum fuit dives, Cossutiusque nupsit, qui tunc ætatis suæ annum decimum sextum agebat, eratque Flamen Dialis, à quo postea fuit repudiata, sicut scriptum est à Suetonio in vita Cæsaris. Inter Diui Iuli numismata, moneta quædam argentea reperitur, cuius in posteriore parte nomen Cati cuiusdam Cossutii legitur cognomento Mari-diani, qui Triumvir fuit auri, argenti, æris flati Ieriundi, qui forte etiam Cossutiae frater erat, vel alio quouis sanguinis vinculo illi coniunctus: cuius rei argumentum ex huiusce numismatis exemplari innotescit.

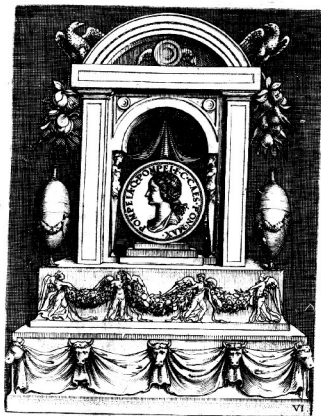

Cornelia

NASCITUR Cornelia ex Lucio Cornelio Cinna, atque Annia eius vxore: pater quater Consulatum gessit, quæta etiam Dictatorem fuisse Plutarchus asserit. Hic cum Sylla obuiam procederet in Liburnia, à suo ipsius exercitu trucidatus est, cum adhuc esset Consul; vt scripsit Appianus libro primo Bellorum ciuiliũ. Filium reliquit eiusdem nominis, qui in ea dissensione, quæ inter Catulum, & Lepidum Consules intercessit, ut refert Tranquillus in Cæsare, cum Lepidi partes sequeretur, Lepido ex Italia fugato, in Hispaniam ad Sertorium confugit. At cum Lepidus postea mortuus esset, intercedente Cæsare eius sororis marito, in patriam à populo restituitur, atque mox, in paterno exercitu à suis inimicis trucidatur, qui cum antiquo odio prosequeretur, vt asserit Plut. in Pompeio. Mater post Cinnae mortem cum Marco Pisoni Consulari viro denuo nupsisset, ab eo fuit amandata, quod vt faceret, à Sylla Dictatore, coactum esse author est Paternulus. Statim atque Cæsari coniuncta est Cornelia, in utero concepit, Iuliamque peperit, quæ postea Pompeio fuit desponsata. Eam vero frustra Sylla, vt id Cæsar in Corneliæ eliceret, experiritur, quod in Annia fecerat Piso: ille Iouis sacerdotio priuari maluit, vxorisque dote, quæ illi confiscata fuit, & hereditate, quæ ad eum familiæ nomine pertinebat, atque etiam vt contrariarum partium haberetur, quam Corneliæ nuptias, matrimoniumque dissoluere. Quod finè optime vxoris, singularisque probitatis non mediocre est argumentum. Obiit Cæsare Quæstore, à quo funebri oratione ex patris instituto decorata fuit, ut refert in Cæsare Suetonius.

Pompeia

XPLORATVM est sanè omnibus quàm potes esset per se Pompeiorum familia, quæ tamen ob multarum etiam familiarum affinitatem multo fuit potentior, at duarum præsertim præstantium, Corneliorum scilicet, & Iuliorum.

L. Cornelius Sylla Dictator suam filiam Q. Pompeio Pompeiæ fratri in matrimonium collocavit. C. Julius Cæsar, Pontifex max. filiam suam Iuliam Gneo Pompeio cognomino Magno in matrimonium dedit. Quantum hic, & prius armorum uirtute excelluerit, & mox cum bellum gereret in Cæsarem, omnes sanè plenæ sunt historiæ. At idem Cæsar post obitum Iuliæ, & repudium huius Pompeiæ, de qua agimus, ad retinendam amicitiam, affinitatemque Pompei, Octaviam, sororis suæ neptem (ut in uita ipsius Cæsaris intueri licet apud Suet.) que C. Marcello nupta erat, sub conditione ei detulit, sibi que Pompeiam filiam in matrimonium petiit, Fausto Sylle Corn. Sylle Dictatoris filio destinatam, quod etiam asserit Florus in Epitomis in Litium. Q. Pompeius huius Pompeiæ pater vir Consularis cum ad accipiendum exercitum in Pontum profectus esset, ita Gneo Pompeio Magno Proconsule, eiusque fratre consulente, in bello quod in Mithridatem regem gerebatur, cæsus fuit. eiusque frater Q. Pompeius etiam dum id ageretur, ut Marius dux exercitus mitteretur in Pontum, repugnantibus L. Sylla, Quintoque Pompeio eius patre Consulibus, à Mariis interimitur, sicuti author est Linius libro septuagesimo septimo, Florusque libro tertio, Plutarchus in uita Syllæ, Appianus libro de bello Mithridatico, de quo etiam Orosius, Eutropius, Valerius Max. Velleiusque Paterculus posteriori uolumine, & Plinius Iunior. Pompeia post Cornelie mortem Cæsari nupsit, qui paulo ante ex Prætura Iberiæ magistratum exierat. quam cum amaret P. Clodius, qui postea fuit Tribunus plebis, ea increbuit opinio, quod adulterium commisisset cum eo in sacris Bonæ Dæ, cum ille muliebris uestibus indutus esset eò ingressus. Fuit ea idcirco à Cæsare repudiata, cum is diceret, iudicare suos tam suspicione, quàm crimine, carere oportere, sicut asserit Suet. in Cæsare, ac Plutarchus; Cicero uero in Epistolis ad Atticum, Seneca libro decimo sexto Epistolarum ad Lucilium; qua de re copiosius scripsit Asconius Pedianus in Orationem pro Milone.

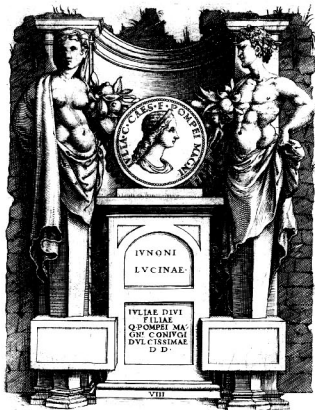
CALPURNIA CAESARIS IIII.
ET VLTIMA VXOR.

CALPURNIA CAESARIS IIII.
ET VLTIMA VXOR.

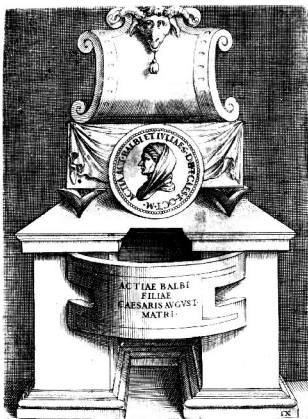
ULLA ex parte, sanè parum nobilis fuit Calpurniorum familia, quòdquidem & ipsa à Regibus traxit originem, Calpus Numæ Romanorum Regis filius, vt scribit Plut. eorum fuit progenitor, atq; Calpurnij ex huiusce nomine dicti sunt. ex hac familia complures præstantes sanè viri fuerunt, atq; inter ceteros L. Calpurnius, qui cum filiam suam Cæsari in matrimonium dedisset, illi successit in Consulatu, magnòq; fuit adiumento, vt eius cogitationes ad exitum perducerentur. Celebratae igitur sunt nuptiae quo tempore Cæsar primo fuit Còsul, filiamq; Cn. Pompeio collocauit. Appianus Alexandrinus libro Bellorum ciuilium secundo, eam falso accusat adulterij cum P. Clodio in templo Bonæ Deæ per sacrum occasionem. Ea nocte, quæ præcessit, antequam Cæsar interficeretur, visa est in sompnis videre collabi fastigium domus, maritumq; in eius còplexu confodi, atq; cubiculi fores continuò sponte patuerunt, auctore Suet. Scripum reliquerūt Liuius, ac Plut. eam somniasse Sacellum euerti, atq; collabi, quod erat ante Cæsaris domum ex Senatus consulto extructum. Narrat Velleius posteriore volumine, & Suet. cum ab Aruspiciibus Cæsar fuisset admonitus, vt Martias Idus deuitaret, rogauit, cum Calpurnia ne eo die domo exiret. Cum hæc postea mariti cognouisset mortem, confestim pecuniam, donaria, omnemq; apparatus, qui fuerat Cæsaris, in Marci Antonij tunc Consulis domum, tanquam in tutum locum asportari iussit, quæ etiam inimicitia occasio postea fuit inter Octavianum Marcumq; Antonium, vt scribitur ab Appiano libro tertio Bellorum ciuilium.

VICTORVM familiam antiquam fuisse diximus, ac nobilem, quando ex Venere Aeneae Troiani matre originem duxit. (Iulos enim à prima barbæ lanugine pleriq; dictos autumant, vt tellatur Alexander libro Genialium primo cap. nono, nam Graeci *ιδωα* primam in mento lanuginem dixerunt) cuiusce familiae fuit Cæsar Iulius pater; atq; de Corneliis etiam familia, ex qua ipſius mater extitit perſcriptimus. Nata eſt hæc primo ſtatim anno, quo Cæſar Corneliæ nuptias celebrauit, cum iſ nondum XVIII. ætatis ſuæ annum exceſſiſſet Cn. Papinio Carbone tertio, Caiq; Mario Gratiliano Conſulibus, anno ab Urbe condita 671. Cum hæc annum ætatis ſuæ circiter vigefimum quartum ageret, pater eam Cneo Pompeio in matrimonium conceſſit, cum primo Conſul eſſet Cæſar, ubi ex illius voluntate Seruilius Cepionem primum eius maritum amidiſſet, cui paulo antea fuerat deſponſa. Huic poſtea Pompeij filiam in matrimonium collocarunt. Faſto Syllæ antea coniunctam) ipſo Cæſare tunc ſuccellurus, vociferante multum Catone rem intolerandam eſſe, quòd præturæ, ac imperia per nuptiarum lenocinia venderentur. Scribuntur hæc à Suetonio in Cæſare, & à Plutarcho in vita Pompeij, ab Appiano libro Bellorum ciuiliũ ſecundo. Cum autem hæc contracta fuiſſet affinitas, Iulæq; in Pompeiorum familiam pertranſiſſet, Cæſaris ambitio radices extendere cœpit, quòd & foſeri gratia, & generi ſe adiunari intelligeret, quorum auxilio Galliarum facile fuit Imperator, in aliudq; quinquennium prouinciæ cõfirmata, quæ materia triumphorum extitit, & vt ad tantam molem poſſe modum aſpiraret. Verum fortuna, quæ res in eodem ſtatu nunquã eſſe perpetitur, tantam Romanæ Reipublice potentiam, quæ per quadringentos ac ſexaginta ſerè annos viguerat, vt aſſeret Euſebius in Chronicis, in repentinam p. opẽ ſeruitutem commutauit. Cum Iulia eſſet grauidã, accidit vt in diebus comitiſlibus nõnullis cæſis, vulnerati quidam Pompeio adhiſſerint, eiusq; veſtem ſanguine conſperſerint, quare cum popoſciſſet ſeruus Pompeius vt veſtem mutaret, ſeruq; ipſam cruentam domum apportafſent, eam forte vidit Iulia, Pompeiumq; interfectum credidit, quare ſcimitris conſecit, ob timorem huiusmodi cecidit eſt partus, ac ſtatim mortuus, vt tradidit Valerius Maximus libro quarto, quamquam non deſunt, qui eam grauidam denud puellam peperſiſſe dicant, atq; ipſam in partu diem ſuum obſiſſe ob dolorem parienti. Accidit autem hoc eo tempore, quo Cæſar in Galliã bellum gerebat, neq; multis fanè diebus interpoſitis, interit etiam filia,

*filia, cuius cum tumultum Pompeius in Albano esset conditurus, a plebe co-
actus fuit in campo Martio exequias celebrare, sicuti memoriae prodiderūt
Plut. in Pompeij vita, Appianus libro Bellorum ciuiliū secundo, Velleius
in Posteriori volumine. Tunc pollicitus est Cæsar se Populo gladiatorum
magnificentissimum spectaculum editurum, cum sumptuosissimo epula-
rum apparatu in filiae memoriam, quod ante eum nemo fecerit, sicuti scribit
Suet. in Cæsare, quem etiam testatur in vita Angulli, post reditum ipsius Cæ-
saris Diui filij ex Apollonia ad urbem, statim eo ingressio, Iuliae monumen-
tum fulmine percussum fuisse. Afferunt scriptores non Iuliae mortem, sed
nuptias potius Reipub. deuastationis causam extitisse, quoniam focer, atq; ge-
ner de Romanorum Imperio inter se dimicarunt, Cæsar vel fortunæ benefi-
cio, vel ex sua ipsius virtute victoriam obtinuit, ex cuius hereditate Octa-
uianus consecutus est monarchiam, nonnihil tamen suo præstantissimo in-
genio adiutus, atq; Romani seruire paulatim vni domino assueuerunt.*

Aria

QUOD Marcus Actius Balbus Actiae pater vir esset illu-
 stris, vel complures eius maiori imagines sunt argumen-
 to, quae passim etiam usque ad tempora Diui Hadriani con-
 spiciebantur, siquidem Senatores permulti fuerunt ex ea
 familia, atque ex matris origine Pompeio erat coniunctus.
 Hic oriundus fuit ex Aricia antiquissimo Latij opido, vir
 praetorius, inter Viginii viros agrum Campanum Romanorum coloniis Iu-
 lia lege diuisit, quamvis M. Antonius matrem Augusti originem despi-
 ciens, dicere consueuerat patrem Balbi Afri generis atque vnguentarii fuisse,
 ac Augustus aliquando obieciebat, illum Ariciae exercuisse pilstrinum, Cas-
 siusque Parentis in quadam suarum epistolarum carpit, nec solum quia pi-
 stor is fuerit, verum etiam nummularius, vti attestatur Suet. in Augusto.
 Verum Marcum Antonium carpit Cicero in Philippica tertia, quoniam Octa-
 uiano obiecerit Actiam ex Aricia fuisse, cum id municipium, & ob antiqui-
 tatem nobilissimum sit, & honorificentissimus locus; quin etiam in Balbi,
 Actiaeque laudem haec verba subiunxit Cicero. Huiusque sanctissime foeminae,
 atque optimae pater Mar. Actius Balbus in primis honestus praetorius fuit.
 Iulia una ex fororibus C. Iulij Caesaris fuit Actiae mater, quae ex Balbo etiam
 filium concepit, ut asserit Plinius libro septimo. Nupsit Actia C. Octauio
 primo, viro sane quam ditissimo, qui; omnes magistratus facile obti-
 nuit, ex quo duos filios peperit, Augustum scilicet, & Octavianum minorem.
 Verum post Balbi mortem Q. Martio Philippo consulari viro junctus filius
 genuit, quem L. Philippum nominarunt, ac postea Caligula Imperatoris
 iussu interit, ut scripsit Dion in historia Augusta. Narrat Appianus libro
 Bellorum ciuiliu tertio hanc, eiusque maritum Marcum Philippum post
 Caesaris mortem in Apolloniam ad Octavianum scripsisse, ne ob heredita-
 tem sibi a Caesare relictam extolleretur, sed potius amplecteretur priuatam
 viuendi rationem, tanquam securiorem, minusque periculis obnoxiam, Cae-
 saris exemplum in memoriam illi reuocantes, qui cum superasset inimicos,
 ab amicis & familiaribus sibi cauere non potuit. Verum ubi illius animum
 ad maiora extolli omnino intellexerunt, eum admonuerunt saepius ut mator-
 re, ac prudenter procederet omniaque faceret non minime excogitatum;
 atque arte potius, ac tolerantis, quam aperta fiducia, res suas ad exitum
 perducere niteretur. Narrat Tranquillus in Augusto, se in Asclepiadis Men-
 detis libris legisse, Actiam priusquam Augustum concepisset, cum ad Apol-
 linis solenne sacrum media nocte accessisset, in templumque lata fuisset in le-
 ctica, alijs matronis dormientibus obdormisse, eoque tempore draconem
 ei visum

18 ACTIA CAESARIS AVGVSTI MATER.

ei visum esse repente irrepisse ad eam, quo paulo post discedente, somno soluta, quasi a concubitu mariti purificasse se, & continuo in eius corpore maculam velut depicti draconis extitisse, nec deleri vilo pacto vnquam potuisse, adeo vt in posterum publica etiam balnea deuittauerit. Priusquam eadem C. Octauium Caesarem pareret, vidit per somnum sua viscera ad astra usque exterrici, nunc extendi in vniuersum terrarum orbem, nunc rursus contrahi. Obiit cum eo anno, quo primum Octavianus consulatum obtinuit, vt scribit Suet. in Augusto, qui fuit a condita Vrbe. 716. Olympiade vero 184. vt asserit Calsiodorus, & Cuspinianus.

Octavi

C 1

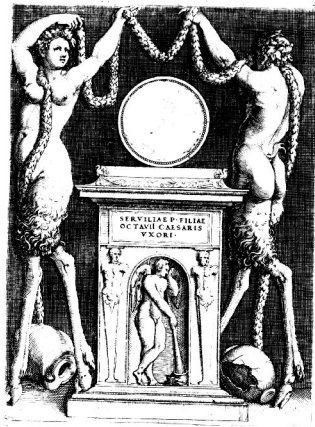

OCTAVIORVM familiam Velitris præcipuū olim fuisse compluribus argumentis demōstravit Suet. in Augusti vita: qui eos scribit Tarquinio Prisco rege primum in Senatum ab eo inter minores allectos, mox a Scruio Tullo in patricios transductos, ac procedente tempore ad plebē delatos, diui Iuli beneficio in patriciorum numerum relictos fuisse, primumq; ex hac familia magistratū populi suffragio cepisse C. Ruffum, eundq; tūc Questorem duos procreasse filios Cneum scilicet & Caium. A quibus duplicem Octaviorum familiam defluxisse ait cōditiōne longe diuersa. Siquidem Cneus & deinceps qui ex illo successerant, omnes summis honoribus functi sunt. At Caius eiusq; posteri intra Equestre ordinem consistere vsq; ad Octauiz patrem. Proauus paternus Octauiz secundo Punico bello, stipēdia in Sicilia Tribunus militum meruit sub Acimilio Papo Imperatore. Eiusdem auus municipalibus officiis contentus in opulento abundanteq; patrimonio tranquillissime cōsenuit. M. Antonius libertinum Augusto proauum exprobrat Restionem, & pago Thurino auum argentarium, atq; proauum eius maternū Afri generis fuisse, & modo vnguentariam tabernam, modo pistrinum Aricæ exercuisse obicit. Eius frater Augustus nihilo amplius quā Equestri familia se ornatum fuisse scribit, eaq; vetere quiddē ac locuplete, & in qua primus Senator C. Octauius pater suus extiterit. Hic omnes magistratus & adeptus est facile, & egregie administravit. Discedens e Macedonia, cuius fuerat Prætor, præclarā suā iustitiā ac fortitudinis memoriam reliquens mature decessit, priusquam consulatum petere se habilem confiteri posset. Hæc a Suetonio de maioribus Octaviæ. Ex duabus vxoribus quas ipse C. Octauius habuerat, quarum prima Ancaria, secunda Actia dicebatur; ex Ancaria Octauiam maiorem, ex Actia Octauiam minorem appellatam, quod minor esset ætate, & Augustū suscepit. Octauia maior C. Marcello desponsata fuit, ejus Marcelli filio, qui cum Annibale pugnavit, cui binos mares, totidemq; feminas peperit: ex maribus alter Marcus fuit Marcellus, alter C. Marcellus: cum ambæ feminæ Marcelli dicte fuerint. Verum cum hæc post Caii Marcelli mortem, in ea pace, quam Octavianus cum Marco Antonio post Macedoniæ, Perusiæq; victorias composuit, in matrimonium Marci Antonij concessit; ex quo duas concepit feminas, quæ vno nomine Antonia, et ob ætatem altera maior, minor altera vocabantur. Cum verò denuo exoriretur dissensio inter Octavianū & M. Antonium, Octauia inter fratrem, maritumq; intercedente, rursus amicitiam iniierunt. Quamobrem Octauia ditissima, splendidissimaq; munera Octavianus

viano largita est inter quæ decem onerariæ naues fuerunt ex iis, quas & orientiores, & fortiores haberet Marcus Antonius; rum octoginta triremes, phaselosq; totidem. Contrâ Octavianus vt ei se gratum ostenderet, mille et fidos & dilectos milites, quibus ipse stipendia perfoluebat, illi ad corporis custodiam largitus est, quoscunq; deligere voluisset Marcus Antonius; quæ sub finem quinquennij eorû Imperij gesta sunt, vt tradidit Appianus libro Bellorum civilium quinto. Postea iter in Syriam, Octauia, filiaq; penes fratrem relictis, Marcus Antonius arripuit. Atque delitiae interea, Cleopatraz lasciuia, & immensus M. Antonij amor in Reginam, effecit, vt vxoris obliuisceretur; quæ moribus Aegyptiorum moribus adhaesita, vt vel Cleopatraz in vxorem acceperit. Verum quantò magis despectui ob huiusce amorem à marito habebatur Octauia, tanto honorificentius à fratre tractabatur, quandoquidem in illius honorem vel duas & magnificas & pulcherrimas porticus, alteram apud Marcelli, apud Pompeij theatrum altera eius nomini consecrauit. Illi præterea templum extruxit, forumq; Octauia dictum, sicuti te statuit Plinius libro trigesimo sexto. Cum tamen illa etiam suis sumptibus, in honorem Marcelli bibliothecam conspicuam cum ipsius Marcelli nomine cõdidisset. Magno in discrimine hæc eo tempore versata est, quo eius frater cum exercitu Romæ appropinquabat, vt per vim armorum crearetur Consul. Si quidem & ipsi, & Actia eius nouerca in templum Deæ Vestæ sese occultauerunt, quo tempore omni diligentia vsus est Senatus, vt ea inueniretur; plebs tumultuabatur illi minans supplicium, qui eas occultuisset, vel aliquod earum haberet indicium, quod non patefaceret. Cum autem Romanus Octauius aduentasset, magna cum lætitia Vestales virginis in fratris conspectum eam comitatae sunt, vt auctor est Appianus libro tertio. Illa præterea, vt nonnulli tradiderunt, Virgilio in filij sui laudem hæc carmina sub finem sexti libri Aeneidos recitanti; tu Marcellus eris, & c. pro singulis versibus dena sextertia numeratâ curauit. quin etiam inter Augusti familiares peritissimum illum Architectum Vitruuium collocauit, qui prius fuerat in Castris Cæsaris, quod ex commendatitijs eius literis effectum est; quare etiam gratia ille omnibus machinis, bellicisq; instrumentis fuit præfectus, vnde maxima commodi reportauit, velut idem memoriz prodidit in suo ad Augustum proemio. Narrat Suet. in Augusto, Octauiam mortuam esse, cum Augustus primo esset consul; atq; Dion libro quinquagesimo quinto quod Cæsar funebrem orationem pro ea habuit in Diui Iuli templo, cum aureum regumentum super caduere posuisset, aliam habuit Drusus, Senatorisq; vestem mutarunt, quoniam illius mors publicus fuit meror, cuius corpus

corpus à generis ad sepulchrum fuit deportatum. Neq; Cæsar sanè omnia ea complecti voluit, quæ in eius honorem à Senatu decreta fuerunt. Horum sententia multum diuersa est ab ijs, quæ supra commemorauimus, videlicet. Octauiam maiorem appellatam, quæ Caio ac subinde M. Antonio post Perusinum bellum nupta fuerat, diem suum obiisse in primo illius fratris consulatu; quæ res mihi sanè maximam admirationem affert, cum Dion scribat corpus suum à generis suis sepulchro deportatum fuisse, quibus verbis coniectari licet, nec fuisse Octauiam minorem, nam illam generos habuisse nõ reperio, ni forte hanc de qua agimus, censeremus potius minorem appellandam. Sed te quæso studiose lector, vt aliquid tui laboris operi nostro adhibeas, quò magis posterì perfruantur antiquorum exemplis. Harum rerum quæ superius diximus, mentionem fecit Plinius libro decimo nono, Suet. in Augusto, Velleius posteriori volumine, ac Plut. Neq; illud profectò prætermittendum existimaui, quod à Suetonio dicitur in vita C. Cæsaris, quia hæc Pompeio in matrimonium a C. Cæsare fuit oblata sub hac tamen conditione, vt is illi suam filiam collocaret; quod efficiebatur vt affinitas & amicitia quasi sanctiore quodam vinculo firmaretur.

LX Publio Servilio cognomento Isaurico, qui bis consulatum gesserat, Servilia oritur. Habuit eius pater hoc cognomentum ex Isauria, civitate quadam Pamphilia, quâ ille subegit post eam victoriam, quâ de Piratis obtinuit. Sub hoc magistro, eo tempore, quo mortuus est Sylla, Julius Cæsar militiam breue tempus exercuit atque ad eum perem hunc fuisse asserunt, ut ex publico exequias illi fieri opportuerit. Nupsit Servilia Octaviano adolescenti; verum postquam reconciliatus est M. Antonio Octavianus post primò natam inter eos simulatam, militibus virisq; expostulantibus necessitudine aliqua amicitiam stabilire, corroborareq; repudiata fuit, ut asserit Suet. in Augusto

VLIVS Clodius Tribunus plebis ordinis Equestris, à quo genita est Claudia, fuit juvenis formosus, opulentus, & eloquens; verum tamen vitij deditus, superbus, & quovis alio insolentior: omnibus quidem notus ob adulteria, verò ob ipsa præcipue Pompeiæ Cæsaris vxoris, triumq; fororum suarum stupra, Clodiz. I. Luculli vxoris, Terentiz Martij Regis, & Quadrantis, quæ Metello Celeri nupsit; de quibus mentio facta est à Leonardo Aretino apud Plutarchum in vita Luculli, non vt interprete, sed vt conditore. Occisus fuit à Tito Annio Milone apud locum quendam Bouillæ nuncupatum, cum ex Aritia reverteretur, quod Ciceronis eius inimici hostatu factum fuisse creditur. Huius cadaver cum in Curia combureretur, arsit & ipsa Curia: de quo in Epitomis mentionem fecit Florus, Plut. in Luculli vita, Marciq; Antonij & Ciceronis, Appianus libro Bellorum civilium secundo, Suet. in Augusto, Plinius libro trigesimo sexto, & Asconius pluribus verbis in Orationem Ciceronis pro Milone. Neq; ipso mater sanè minus fuit obsecrata, quandoquidem omni luxuria, libidinisq; genere suum corpus contaminaverat; fuitq; superbiæ fons, & ambitionis, animoq; ferino, & immani. Hæc Fulvia Clodio primum nupsit, deinde Curioni, ac novissimè M. Antonio; L. Antonium, Antonij mariti sui fratrem ad Perusinum bellum inflammavit; Marcumq; Antonium rursus in Octavianum ad capessenda arma incitavit, quod ea ratione factum iri sperabat, vt Antonius à Cleopatra distrahatur, si quis rerù motus esset in Italia. Hæc Catilinae coniurationem in Ciceronem detexit; hæc cum illius postea caput sibi oblatum fuisset, id sumpsit in manus, cõfessata cõiiciis spuit in faciem, supra genua collocauit, ex eod; ore aperto linguam extraxit, quæ acu è suis comis crepta magna cum voluptate pupugit. Quin etiam thoraca inducitur Fulvia in bellis, gladium accingebat, signa distribuere inter milites, atq; sapius concionabatur: ita vt nihil prius in ea femineum: præter corporis formam reperiretur. Verum illa postquam nullo pacto fieri posse intellexit, vt bellis Italicis M. Antonius ex Asia extraheretur, cum iter arripuisset vt ad eum in Asiâ nauigaret, mortua est Sicyone ex morore ob reprehensiones illius percepto, tr. bus filijs maribus relictis, Attilio scilicet, Iulio, & Antonio. Hæc igitur ex eo patre cuiusmodi fuit Clodius, & matre, qualis Fulvia, nata est Claudia, quæ nupsit Octaviano, cū nondum esset nubilis, cum primum reconciliatus est M. Antonio Octavianus: quæ ob quandam dissensionem inter Fulviam, & generum coortam, cū virgo esset adhuc, fuit repudiata. Quodq; causâ similitatis verè extiterit, Cæsar in epigramate

D * quodam

CLAVDIA AVGVSTI IL Vxor.

quodam suo edito in balneis patefecit, quod inter Martialis carmina libri x i. legitur: sed cum id paulo sit obscenius, à nobis est prætermissum. Mentionem fecerūt eorum, quæ dicta sunt, Appianus in principio libri secundi Bellorum civilium, Velleius posteriore volumine, Cicero in secunda Antoniana, Suet. in Augusto & Claudio, Florusq; & Plut. in vita Antonij.

Scribonia

XIII

LIBONES, cognomēto Scribonij præclara fuit apud Romanos familia; quādoquidem patricij fuerunt, & L. Libo Scribonius Scriboniæ frater vir fuit Consularis, affinitateq; coniunctus Sexto Pompeio, & Octaviano Cæsarij, quoniam Pompeio filiam nupsit, Cæsarij; sororem suam Scriboniā in matrimoniū dedit, sicut memoriæ prodidit libro Bellorum civilium quinto Appianus, Tacitus libro secundo, Dion in Tiberio, & Suet. in vita Augusti. Reperiuntur argentea quædam numismata penes multos hoc Consule conflata, in quorum altera parte Boni Euentus effigies conspicitur, in altera verò prætoria sedes, quæ Puteal nuncupatur, & erat in regione VIIII. Urbis inter arcum Fabianum, & celeberrimos mercatorum locus, uti apud P. Victorem, de qua in Horatij sermonibus ita legitur.

— Forum Putealq; Libonis

Mandabo fides.

Ita verò de Puteali à nonnullis scribitur; Et Puteal, quæ erat sedes prætoris, dictum est Libonis, à Libone Scribonio, qui propè arcum Fabianum tribunum & subcellam collocavit. Hoc in altera parte habet inscriptum; LIBO; in altera verò; PUTEAL SCRIBON. cuius hoc exemplar est.

Statim verò atque Claudiam repudiavit, Scriboniam Octavianus Cæsar uxorem duxit, quamvis nupta ante duobus Consularibus viris ex altero perisset filium. Verum postea quā Iuliam peperit, repudiata fuit ob morū perversitatem plane intolerabilem. autor est Tranquillus in libro de Grammaticis, quod cum esset servus Scribonius grammaticus per eam libertate donatus est. quanquam non est exploratum, ea ne id fecerit, an eius mater. Habuit & fratrem pariter Libonem Drusum nominatum, qui sibi ipsi matrem intulit. Cuius meminit Tacitus libro secundo.

Iulia

V. I. A. Augusti, Scriboniaq; filia, ita à patre educata est, vt nullo modo credi posset, quin præstantissima, maximq; virtute prædita esset futura: quandoquidem vel & la nam deducere in prima eius ætate edocta est, ac omnes eas artes, quæ ad instituendam domesticâ administrationem pertinent, percepit: omniq; morû probitate fuit ornata.

Verum cum adolevisset, lasciviumq; eius animû animaduertisset Augustus, illius instituta obseruare cepit. Quamobrem nihil ei cum aliquo vel agere, vel dicere permittebatur, nisi propalam, & vt in diurnos commentarios referretur, iussit, quicquid ea vel fecisset, vel dixisset. Præter omnia verò extraneorum cæus illi prohibuit, ita vt cum Tuccius quidam nomine clarus, decorusq; iuuenis ad eam visendam aduentasset, eum perperam egisse scripserit Augustus, quòd Baias salutatum uenisset eius filiam. Hæc cum primû nupfisset (nupfit enim ter) maritum habuit Marcellum, Octauia fororis Augusti filium, tantumq; pueri iam egressum. Postea quàm autem is ex humanis decessit, statim nupfit Marco Agrippæ, qui habuit vxorem Marcellam Octauia superioris filiam; atq; mortuo etiam Agrippa cum multorum conditionem, ingeniumq; diutius perpendisset Augustus, & vel ad Equestrum ordinem descendisset, Tiberio, eius priuigno eam in matrimonium collocavit, quem ad repudiandam compulcat Agrippinam Agrippæ superius com memorati filiam, primam ipsius vxorem prægnatam, quæq; ex eo Drusum conceperat. Illud sane prætermittendum duxi, quod scripsit Marcus Antonius, eam Antonio eius filio primum nupfisse, postea Cotisoni Getarû regi, tanquam minus à scriptoribus confirmatum, cum dicant complures Antonium adulterum, non autem maritum illius extitisse. Tres filios suscepit ex M. Agrippa, Caium, Lucium, & Agrippam, duasq; filias, Iuliam scilicet, & Agrippinam.

CAIUS ET LUCIUS CAESARES.

Caius, & Lucius ab Augusto ex antiquorum instituto adolescentes per assem & libram empti adoptati fuerunt, qui ab eo à teneris vsque ad Reipublicæ administrationem admoti sunt, designatq; Consules, & Cæsares nuncupati, ac circû provincias exercitusq; dimissi, & literas edocti, vt eius chirographum imitarentur, natareq; & res agere his persimiles, edocuit. Hos cum vnâ cû illo comederent mensæ assisteratq; cû iter faceret, ante ipsum, vel circa vehiculum adequitare, voluit. Verû cum præter cæteros homines Augustus filiorû probitate cõtensus esset, & optima quæq; de ijs sibi posse polliceri videretur, effectum est per Liuia scelus post adoptionem vt intra

E decem

decem & octo mensium spatium ambo mortui sint. Caius in Lycia, Lucius Mafilia, sicut historici testantur.

Ad nostra vsq; tempora duo monetarum genera apud multos extant, qui harum sunt studiosi: quarum alie sunt argentee in Caij honorem impressae cum eius imagine super equo cõsidente eo tẽpore, quo missus est in Orientis regiones ad Armenia, Parthorumq; res componendas: quae imago cum signis est militariis, habetq; hanc superius inscriptionẽ: C. CAES. atq; sub pedibus Equi; AVGVSTVS. S. id est Caius Caesar Augusti filius. Aliae ita aures vt argentee impressae sunt in vtriusq; honorem, in quibus duae videntur statuae, altera Caij, Lucij altera cum scutis, hastisq; inauratis, quae ab Equestri ordine illis in eunte eorum adolescentia, cum Caesaris nomen assumptum pferunt, clargitae sunt, quibus defunctis in Curia (hic erat locus vbi habebatur Senatus) positae fuerunt, vt attestatur Dion libro quinquagesimo quinto. Inter vtranc; hastam auguralia sunt insignia, acerra scilicet, ac lituus, quae in Lucium referuntur, quoniam is fuit Augur, sicuti aperte inscriptio peruenit in Montefia Hispaniae ciuitate reperta, patefecit: ita se habens; MVTICIPVM ALBENSE VARCAONENSE DD. L. CAESARI AVGVRI COS. DESIGNATO C. DEDICAVIT. ac sub dictis statuis hac est inscriptio; C. L. CAESARES. tum circum; AVGVSTI F. COS. DESIG. PRINC. IVVENT. quae ita legitur, Caius, Lucius Caesares, Augusti filij Consules designati Principes Iuuentutis. Sed de hac alijq; compluribus numismatibus copiosius mentionem, explicationemq; fecimus in iis libris, in quibus egimus de Numismatibus antiquorum.

POSTHVMVS AGRIPPA CAESAR.

Post Caij Lucijq; obitũ Agrippa Posthumus (sic enim dicebatur eo quod post mortem parentis natus fuerat) eorum frater vnũ cum Tiberio ab Augusto adoptatus fuit per legem Curiam. Verum breui ob fordidum eius ingenium fuit exheredatus, abdicatusq; Iulia familia, & ei Surrenti confinia constituta. Vbi cum per quoddam tempus fuisset, peiorq; in dies eaderet,

ex

ex Surrento in Planasiam insulam relegatus est, vbi magna militũ custodia includitur, atque custoditur. Mox inualuit opinio, quod cum eo reconciliatus Augustus fuisset, nisi mors ipsum Augustum de medio prius sustulisset ob Iuliae eius vxoris scelus: quae ne eũ reuocaret, denuoq; adoptaret veretur, quare effectum esset, vt Tiberius de omni prorsus spe in Imperium succedendi deiceretur. Statim autem atq; decessit Augustus, Agrippam à Centurione à quo custodiebatur, ipsa Iulia ita imperat, vt fama est, fuisse occisum. Iulia cum libidini esset dedita, & adulteris, semper iuuentutis & luxurioso quidem grege circumfidebatur, vt scripsit Macrobius libro Saturnaliorum secundo, illis sui corporis copiam faciens, atque non domi solum sed iis cõcedebat, verum etiam per noctem in viis, in plateis, super tabernis, omnibusque in publicis ciuitatis locis, ita vt passim lupanaria fieret, rei q; venereae diuerticula. Cognitum fuit ex huiusmodi flagitiis multo plus naturam quàm paternam institutionem potuisse, atque literis mandauit Plinius libro vigesimo primo eam omnis licentiae habendi floream coronam circa caput Marisae consecratam exemplum fuisse. Hisce rebus compulsus est infelix Augustus vt legem de adulteris ferret, atque turpem viuendi rationem filiae suae in Senatu cũ magno suo dedecore absens libello per Quae florem recitato patefeceret, abstinuitq; congressu hominum diu praepudore, de qua ea necanda deliberauerat, mox relegatẽ vsum vini, omnemque delicatorem cultum ademit, ac Tiberij nomine repudiavit, qui Rhodum per id tempus se se contulerat, quod ab ea contemneretur, vt potest inferioris fortunae homo, minimeq; dignus illius matrimonio. Hic tamen ad Augustum scripserat, eumq; obsecrauerat, vt omnia filiae suae concederet, quae largitus fuerat, tanquam honeste optimeq; seeminæ: Quanquam nullum is intelligere poterat vel hoc suauiore vel optatiorem nuntium. Insistit praeterea vt post suum ipsius obitum si qua dictarum Iuliarum moretur, ne villa in eius deponeretur sepulchrum. Hanc verò in Pandatiam insulam relegatam vnã Scribonia eius mater comitatur volũtariam cum illa exitum perpeffa. Vtuit praeterea Augustus, ne quis aut liber, aut seruus eam adiret nisi se consulto, quod per paucis tamen concedebatur; atque id ita vt certior fieret qua is erat, qua statuta, quo colore esset, quibus etiam corporis notis, vel cicatricibus. Verum cum accidit vt serua quadam Fæda nomine, quae huic erat fida, adulteriorumq; conscia suspensio vitam finierit, quod eam puderet, pigeretq; ita obsecrae dominae inferuire, se maluisse, ait, Fæda patrum fuisse, quàm Iuliae. Post quinquennium illam ex insula in cõtinente denique lenioribus paulo conditionibus transiit; concessitq; vt Rhégi-

E 2 norum

IVLIA AVGVSTI FIL.

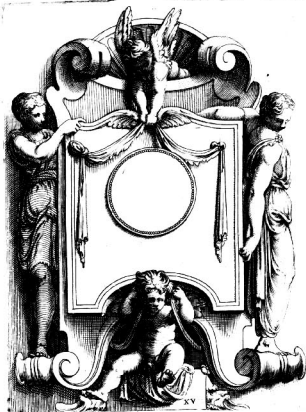
norum incoleret opidum, quod è regione Siciliae oppositum est. neque tamen precibus, vt eam omnino reuocaret exorari vlllo modo potuit, ac deprecanti sæpè Populo Ro. & pertinacius instanti tales filias, talesque coniuges pro cõcione imprecatus est; edixit etiam ex Senatus cõsulto vt eodem loco in perpetuum contineretur, ad omnemque Agrippæ & Iuliarum mentionē ingemiscens proclamare solebat.

Αἰὶς Ἰουλίας ἀγαμέμνι μίσησθε γυναικί· δ' ἀπαίσθηται, hoc est.

Viuere debueram natorum & coniugis experts.

neque aliter eas appellare consueuerat quàm tres vomicas, triæque sua carcinomata. Cum rursus rogatus fuisset aliquando Augustus à Populo vt eam reuocaret, facilius esse dixit aquam cum igne commisceri. Cucurrit igitur multitudo ignemque proicit in Tiberim, neque tamen eam redire illa passus est. Cum esset ei, vt asserit Macrobius libro Saturnal. secundo, ab amico quodam graui suafum, quod melius esset factura si se composuisset ad exempla paternæ frugalitatis, ille obliuiscitur, inquit, se esse Cæsaris, ego memini me Cæsaris filiam. Cum Iulia igitur hanc viuendi rationem seruasset, & cum Tiberio mutuo amore vixisset primum, & coniundè; post filij mortem, quem Aquileiæ ex co pepererat, exorta est inter eos simultas; neque minus corporibus, quam animis sunt diuisi, quippe cum nunquam simul concuberent. Verum per id tempus, quo Germanici exercitus seditio à Germanico Cæsare sedata est, cum Tiberius Imperium esset adeptus, interfecto Posthumo Agrippa eius fratre, in quo omnem suam spem collocauerat, famosa, inops, & exul diem suum obiit, cum exilium quatuordecim annis tolerasset.

Iulia

VLIA huiusce, Marciqve Agrippæ. III. Cos. filia sub eadem custodia, vitæq; severitate, qua & eius mater ab Augusto habita fuit, & lanâ deducere docta, aliq; omnia, de quibus dictum est superius. Nupsit Lucio Paulo Pauli Aemilij Cenforis filio, ex quo peperit Aemiliâ Lepidam postea nuptam Claudio, neque sanè à maternis moribus fuit aliena, quam obrem candem passa est fortunam, ibique per viginti annos fuit Liviæ Augustæ facultatibus adiuta, ac in eo loco Iulio Syllano & Neruo Silio Coss. interijt. cum filium peperisset, minime ab Augusto legitimū iudicatum, editum infantem agnosci, aliq; vetuit Augustus. Quinetiam cum ruri magnis sumptibus ac magnificentia palatium ornatissimum extruxisset, id Augusto ita imperante funditus solo æquatur. Plin. libro septimo eâ inter suas delicias Conopem quendam nomine habuisse asserit duorum pedum longitudine, instar corum, quos Latini pumilos vel pumiliones, Græci verò quod & Itali retinuerunt, *pæves* appellare consueverunt. Huiusmodi hominis imaginem æream perexiguam habet honestissimus Ioannes Grimanus non ob singulares solum, atque infinitas prope suas virtutes, verum etiam ob summam probitatem, & regiam prope magnificentiam, dignissimus Aquileiæ Patriarcha, qui vel sublimiori fortunæ eminentiæ maximè esset idoneus, summusqve antiquarum rerum & admirator, & inuestigator. Ita verò singulari artificio, tantoque ingenio pumilij membra, omnesqve corporis partes & omnes muscoli exprimuntur, vt non arte facta videantur, sed ipsa natura & formam, & respirandi vim contulisse apparatus ad verū proximè accedit ars in exigua hac materia. Illud sanè facile contingere posset, vt ad imitationem huiusce Conopis, ac similitudinem facta fuerit, vel superius dictæ Liviæ pumipili. Iuliarum adulteros quicunque volumen posteriorius Patreculi legerit, notatos inueniet, quoniam singulos recensere molestum esset. Reliqua verò, quæ de Iulij scribuntur, habentur ex pluribus Suetonij locis ex Augusti, Tiberijqve vita, ex libro Senecæ de Beneficiis sexto, ex Dione, & Tacito ex Augusti historia.

Livia

LIVIA AVGVSTA VXOR IIII.
ET VLTIMA AVGVSTI.

LIVIA AVGVSTA VLTIMA AVGVSTI VXOR. 41

LIVIA Drusilla, femina omnium illius tempestatis, prestantissima, nobilissimaque: tum ob suam ipsius virtutem, tum etiam ob duarum illustrium familiarum, Liviae scilicet, & Iuliae adoptionem, fuit Liviij Drusi Calidiani filia; qui post C. Iulij Caesaris interitum, cum interfectorum partes sequeretur, post victos à Caesare Divi filio Brutus, & Cassium ipsum interfecit ne in hostium manus deveniret, vt auctor est Velleius. Cum ea Tiberio Claudio Neroni ob bellum Perusinum exulanti nupsisset, post eius belli exitum soli fugientes, nec ab villo seruo comitati cū Tiberio nuper nato idq; clam, ne in Caesarianorum militum manus incideret, ad litus profecti, in Siciliam ad Pompeium traiecerunt. Postea pace inter Pompeium, ac Triumviros composita Romam suo cum Nerone reuersa ita Octaviano Caesaris placuit ob pulchritudinem morumq; praestantiam, vt cum nullam rationem is haberet, quod ea & iam sextum mensem ferret in vtero, & iam mater esset, à Nerone postulauerit vt eam in vxore sibi concederet, cum illis diebus Scriboniam repudiasset. Quamobrem cū de Iulio Caesare mentionem fecisset Franciscus Petrarcha in triumphis, his carminibus postea elegantissime dixit de Augusto.

L'altro è'l suo figlio: e pur amò costui
Piu giustamente, egli è Cesare Augusto
Che Livia sua pregando tolse altrui.

Hac enim dictio, *pregnando, pro eo* *pregnans existēs, capitur*; cum apud nullos antiquos scriptores iuveniatur ille precibus Liviā à marito accepisse, sed potius, vt Suetonius scribit, abduxisse matrimonio Tiberij Neronis, cum iniquitatem Liviā Drusillam matrimonio Tiberij Neronis & quidem pregnantem abduxit, dilexitque, & c. Accidit iis ipsis diebus, vt cū infans puer quidam Liviā vidisset cum Augusto iocantem, ac Neronem eius maritum seorsum sedentem, ad Liviā conuersus dixerit, quid hic moraris? an non tuum maritum vides solum sedentem? quin cō te confers? Apparuit iis ipsis temporibus praeterea, vt affirmat Plinio libro decimo quinto, & Suetonio in Galba memoria dignum augurium, aquila enim cum gallinā quandam albā corripuisset, quae rostro lauri ramū baccis onustum tenebat, ita vt rapuerat, eā demisit illasam in Liviā gremiū, à qua & ipsa gallina, & ex pulli ea nati educati fuerūt, ramū in villa Caesaris iuxta Tiberim plātauit qui locus est ad nonū lapidem in via Flaminia, Gallinaeque à nobis hodie etiā vocatur, atque optimē fuit custoditus. Ex ea laurū postea coronari consueverunt Imperatores in triūphis, atque inde vulgatū illud natū est proverbium.

F Quia

Quia tu Gallinæ filius albae.

Cum ita ex Claudia familia in Iuliorū adoptata fuisset Liviā, intra trium mensium spatium Tiberium peperit, quomobrem dictum est ab iis qui Augustum carperent, quod fortunatoribus ac potentioribus hominibus filij intra trium mensium spatium nascerentur atque hoc quia hic ceteris hominibus fortunatior fuit iudicatus. Cum esset in Augusta domo ita Cæsaris volūntatem sequi, ita illi obtemperare cognovit, ut facili, quæcunque optaret, consequeretur. Interrogantibus igitur matronis quibusdam Romanis qua arte ita sibi beneuolum Augustum reddidisset, modesta respondit; cum omnia ex eius volūntate efficiam. Quin etiam cum nihil de eo perquireret, se ne scire res eius simulabat, aliarum ac mulierum amores, sicuti Terentia Mecenatis vnus maximè familiarium amicorum atque consiliariorum, vxoris, quæ ipsum amabat, & pulchritudine tamen contendebat, sicuti scriptum reliquit Dion. Quamcunque præterea siue in Orientis, siue Occidentis regionem accederet cum sequebatur, ut aiunt. His igitur de causis ita beneuolentia polluit Liviā autoritateque apud Augustum, ut non solum Tiberium in illius tunc ira commoti quia præter eius volūntatem Roma secesserat, Rhodumque se contulerat gratiam reuocauerit, verū etiam suis persuasionibus, ac blanditijs, quarum erat peritissima induxerit (in id enim animum intenderat ut Tiberius post Augusti obitum, mortuo iam Caio & Luito Cæsis, quamuis superfluis esset Agrippæ eorum frater, rerum potiretur) ut illi hereditatem relinqueret imperij, quem etiam in filium adoptauit. Ita verò magnificiebat huiusce iudicij, ac prudentiam Augustus, ut libentissimè ferret se admoneri, consiliūque eius vel de rebus maximis amplecteretur. Effectum est etiam sapiens ea ita persuadente, ut vel à supplicij ob iniurias in se ciuium, abstineret, multisque pepercit. Cum hic porticum ornatissimū magnis sumptibus extruxisset, eam Liviæ nomine nuncupauit, vti scribit Dion libro quinquagesimo quarto, & quinquagesimo quinto, Suetoniusque in vita Augusti. Cum nuntium eius victoriæ aduentasset, quam Tiberius de Dalmatis, ac Pannoniis consecutus fuerat; atque idcirco ea tum in Capitolio, tum in alijs locis conuiuia mulieribus exhiberet, accessit ut nuntius, qui Claudij Drusi secundi eius filij qui victor, ac triumphans Romam erat reuersurus mortem significauit, quomobrem Senatus P. Q. R. ut cā solaretur multas statuas illi dicarunt atque inter mulieres quæ tres filios peperissent ascripta fuit, quamuis duos tantum Tiberium, & Claudium Drusum peperisset, atque immaturum partum, quæ Latini abortiuum dicunt. Concesserit illi præterea ut quoties ingrederetur theatrum, eius sedes collocaretur inter Virgines

Virgines Vestales, ut scripsit libro quarto Tacitus. Magnum profecto amoris indicium illi Augustus sub vite suæ finem declarauit; nam cum esset iam iam moriturus eam deosculatus est hæc inquit: Liviā nostrij coniugij memor viue, ac vale; cum tamen eam prius ex triente hæredem vnā cum Tiberio per testamentum reliquisset, iussissetque ut Iuliorum familiæ diceretur, Augustæque nomen assumeret. Effectum est hinc ut pro Liviā Iulia sit appellata, atque idcirco accidit, ut Historici modo eam Liviā ex sua Liiuorum familia, modò Iuliam ex Iuliorum, vocauerint; atque hanc nominum variationem ego diligenter obseruari, in quorum dem, si quid hic præter breuitatem requireretur, multorum sententias possem adducere. Et quoniam iis temporibus, ob hominum iniquitatem vrbs maximè incendijs erat obnoxia; illa, ut testatur Dion libro quinquagesimo sexto, incensis domibus opem ferre consueuerat. Quomobrem Romani non parum eam tanquam matrem piā dilexerunt; quam, cum ex palatio exiret magna & grauium, & doctorum virorum multitudo comitabantur, ut asserit Macrobius libro secundo Saturnaliorum. Scripsit Dion libro quinquagesimo septimo inter reliqua humanitatis argumenta digna memoria hoc etiam apophthegma: quod cū nudis quibusdam hominibus fuisset obuia, atque idcirco illi essent necandi, ab ea seruati fuerunt, cum diceret, hos apud honestas & continentes mulieres statui minime differre. Atque quamuis insignes hæc virtutes in ea elucescerent, quod Marcello mortis causā extitisset male audiebat, ut ait Dion libro quinquagesimo tertio. Fama est præterea quod Germanico eius nepoti venenum dandum curauerit, quam prouinciam Cn. Pisoni Syriæ Præfecto demandauit, Plancinæque eius vxori, ut significare videtur Piso in epistola quadam ad Tiberium. Quod etiam cōiectare licet ex ea gratia, qua plurimū Plancina apud ipsam polluit, cum condemnatus fuisset Piso; quoniam abioluta fuit sceleris pena cum summa optimorum virorū admiratione; ut pluribus verbis testatur Corn. Tacitus libro tertio. Quin & fama erat quod Caium, Luciumque Cæsis. veneno necasset, atque credita est Augusto etiam mortis causā extitisse. Fertur enim Augustus clam in Planasiam insulam na uigasse, vbi condemnatus erat Posthumus Agrippa, cum esset rumor quod in Augusti amicitiam rediisset, spemque ex eo fore ut iuuenis penatibus aui redderetur, quoniam complures effusa lachrymæ inter visendum charitatisque signa apparuerunt. Hoc autem deprehensum fuit, quoniam Maximus, qui Augustum comitatus fuerat Martis suæ vxori detexit, eaque Liviæ, quæ cum vereretur ne Agrippam reduceret, eique relinqueret Imperium, tempus opportunum præcipuit, atque ficus vel in ipsa arbore, vnde Augustus mane aliquando

aliquando decerpere comedereq; solebat, veneno infecit. Accersit & ea tunc, minimeq; infecta vna comedit, venenatasq; porrexit Caesar. Hoc ipsa de causa defuncto Augusto, Agrippa creditur curasse necandum à Centurione quodam, ne is aliquem tumultum, dum novus crearetur Imperator, excitaret, vt scripsit Dion quinquagesimo sexto libro, ac in primo Tacitus. Cum decessisset Augustus eumq; inter Deos retulisset, Romæ Heroicum illi tem plum erexit cum statuis sedentibus, tenentibusq; dextera frondes quereas tanquã humani generis foret (seruator: Quæ in monetis ex ære Corinthiaco misto impressæ fuerunt, atq; nunc etiam videntur. In huius honorem ceremonias præterea, pompas, sollemniaq; spectacula constituit, vt Equorũ cursum, ludosq; Augustales, deditque ducenta ac quinquaginta dragmarũ millia Humerio Senatori Atheniensi, qui se Augusti animam in cælum volantem conspexisse iurauit vt scribitur à Diono libro superius citato. Hoc templum illi in Palatio erectum fuisse tradit Plin. libro duodecimo. Neq; in deos ipsos quidem vulgaris fuit illius pietas, quandoquidem in Capitolio Iouis Opt. Max. templo ea pulcherrimum crystalli montana frustum depo sit, magnitudinis nunquam antea conspecta; nam ad centum & quinquaginta librarum pondus accedebat. In æde etiam concordie aureum cornu consecrauit. Plinius libro trigésimo septimo, & libro vltimo. Cum adeptus fuisset Imperium Tiberius incepit ea vna magna cum arrogantia res admĩ nistrare: atq; ita & fastu plena, & superbia vt illi vel id obicere non dubita uerit, se illum fecisse Imperatorẽ dum viueret adhuc Augustus. Accipiebat in domum Senatũ, admittebatq; populares qui eam salutatum veniebant: eodemq; modo salutabatur, quo Imperatores consueuerunt: atq; in literis, quæ scriberentur per quoddam tempus eius nomen cum nomine Tiberij continebatur. Scriptis Tacitus libro tertio cum vtique adeo arrogantem con tumacemq; fuisse, vt cum apud theatrum Marcelli effugium Diuo Augusto dicaret post suum ipsius nomen Tiberij nomen ascripserit: quare efficiebat ur vt superiorem Tiberio Imperatore demonstrare voluerit: neque tamen ausa est in Senatum etiam accedere. Adulabantur itaque cum Romani, tum externæ etiam nationes tanquam Augusti Imperatriciaque alij parentem, alij matrem patriæ appellandam censabant, vt asserit Tacitus libro primo. Cum Asia ciuitates Senatus nomini templa erexissent ac Tiberij, vt ipsius etiam nomen ascriberetur assensu est. Hoc templum in quodam Tiberij nu mismate sculptum est, super quo duæ sunt victoriæ, verũ Senatus, Liviae nomen minime legitur: cũ ipsum Romæ ac Tiberij ita conscribitur: R O M. ET. AVG. in ea verò parte, in qua effigies est Tiberij, huiusmodi est inferi

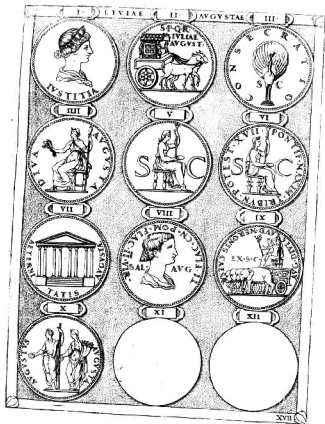
ptio;

ptio; CAESAR PONT. MAX. Assentitur huic numismati & aliud vnciale ex ære pariter Corinthiaco misto, quod habet Tiberij imaginem Heroica forma lauro coronatam cum patera in dextra, laua verò habet hastam, atq; circum inscriptionẽ huiusmodi: CIVITATIBVS ASIAE RESTITVTIS. quæ statua ab Asiaticis in eo templo fuit erecta. Explicabitur autem à nobis copiosius peropportuno loco in declarationibus numismati in primo de Caesaribus libro, quæ causa huius honoris existerit, quæque fuerint hæ ciuita tes, aut in qua earum templum id fuerit, quod anno hæc gesta sint. Quin & ipsa Hispania vltior Augusti Lulæ adulata: quippe quæ per legationes Romæ missas impetrauerit vt sibi extruere templum liceret Tiberi, Liviæq; ipsius nomini, vt scripsit Tacitus libro quarto. Duæ præterea Iudææ ciuita tes Antocratis, & Bethsaïda, hæc à Philippo, illa ab Herode, Lulæ vocatæ fue runt, in honorem Liviæ: Sicuti testatur Iosephus libro xviii. Antiquitatũ.

SALVS AVGVSTA.

Similiter Romani inter multa simulachra quæ in Deorum formas illi sta tuerunt, vnum in salutis Dææ filium erexerunt; cuius facies ex ipso Liviæ facie erat de prompta. Huiusce diuinationis ea causa fuit, vt inquit Dion: quod vbi consuratio quadam multorum Romanorũ ciuium in Augustum dete cta fuisset, cuius princeps Cn. Cornelius Pompeij Magni nepos ex filia, ipsa Livia suadente, atque adhortante omnibus Augustus pepercit: atque Cor nellius ipse pro supplicio, & animæ deuotione Consulatus dignitatem a Cæsare obtinuit, cum diceret Livia Principes subditorum salutis gratia non aut suæ tantum institutos fuisse. Atque quicunque alia opinione aut animo rebus publicis præstit, hunc vel cæde dignum esse, vel tanquam Tyrannum esse re gno esse deiciendum. Ita enim sollicitationes ius quæ iurandum seruare de bet Princeps quæ populo receperit, vt ipse populus principis salutem debet defendere. Sic sanè fert lex hunc statui, vt ita sese gerant in graues prin cipes subditi, sicuti periueros subditos a Principe tractari par est. Hæc ipsa imago ad minorum memoriam impressa fuit in æreo Corinthiaco misto numismate vnciali, quod in parte posteriore hanc habet inscriptionem: TI. CAESAR DIVI AVG. F. AVG. P. M. TR. POT. XVIII. ex qua patet id numisma anno vigesimo quarto factum fuisse ex quo Tiberius Tri bunitiam dignitatẽ adeptus est. Et si hoc numisma penes multos reperitur, tamen ex quodam ornatisimo Reuerendissimi Patriarchæ Grumani exem plar decerpit, ad cuius imitationem inter reliqua multa numismata cum hæc imagine quas habet, duo sunt & elegantissima, & antiquissima.

Livia

IVSTITIAE IMAGO PRIMVM NVMISMA.

MPRESSAE etiā fuerunt aliae monetæ viciales cū Iustitiæ Deæ imagine, eo modo quo antiqui pingere solebāt. s. for-
ma ac filo virginali, cū ea æquē omnibus patuisse foret de-
clarandum iis adiuvandis, qui eius indigerent auxilios:
quippe quæ multorum filios educaverit, multasq; virgi-
nes dederit in matrimonium. Vocata fuit idcirco etiā ma-
ter patriæ, atque ex Senatus consulto triumphalis arcus illi decretus, qui ho-
nor nulli antea mulieri fuerat concessus: quanquam cum eius gloriæ inuide-
ret Tiberius, vt autor est Dion, impedimento fuit ne ædificaretur, cum dice-
ret se suis sumptibus cum esse extructurum: atq; cum apertè rem nollet op-
pugnare quominus perficeretur, hoc reperit procrastinationis genus cum
neque ipse concederet, neque alios eum sineret extruere.

CARPENTVM II. NVMISMA.

Ex Senatus consulto præterea, Populiq; Ro. decreto concessum fuit ei-
dem Liviæ vt dignitatis ergò vteretur Carpentò, quod vehiculi genus erat
ita Romæ nuncupatum. Cum de hac pertractaturus sim in hoc loco, mihi
primum explicandum videtur, quo pacto Livia Iuliæ nomen accepit, quia
per Augusti testamentum scilicet in Iuliorum familiam pertransisset, cum
hac ipsa de causâ Augustæ etiā accepisset cognomen, vt meminit Suet.
in Augusto, sic scribens, Tiberium ex parte dimidia & sextante, & Iuliam
ex parte tertia, quos & ferre nomen suum iussit. Et Tacitus libro historiæ
Augustæ primo planius explicat; Augusti testamentum illatum per Virgines
Vellæ Tiberium, & Iuliam hæredes habuit: Livia in familiam Iuliam, no-
menque Augustæ adsumebatur. Scribit tamen idem Suet. in Claudio, eam
id nomen recusasse, cū ita inquit: Et cognomen Augustæ ab auiâ recusavit.
Potest illud quidem contingere, quod scribitur à Suet. quod ea scilicet Au-
gustæ nomen recusauerit, sed viuo adhuc Augusto: nam hoc nomine appel-
lata est, sicuti testantur historiæ, numismata, aliæque antiqua monumenta.
Post mortem igitur Augusti Iulia Augusta nominata fuit, cui, vt dictū est,
Senatus Populiq; Ro. decreto, vt hoc vehiculi genere vteretur, concessum
est: qua dignitate suas mulieres Romani decorare cōsueverunt. Hoc primū
Carpentum vocatum fuit ex Carmenta Euandri matre, vt libro primo Fa-
storum ait Ovidius,

Nam

Nam prius Aufonias matres Carpentia vehébant,
Hæc quoque ab Euandri dicta parente reor.

Liuius Carpentum Romanis mulieribus tum primum concessum fuisse tradit, cum auro, quod Apollini mitteretur ad persoluendum Camilli votum, deficiente, omnes sua monilia in publicum contulerunt. Postea vero cum eo à Senatu uti prohiberentur, ut in Problematis scribit Plut. consilium tuerent omnes fectos in virosum perniciem ad maturitatem minime perduci: atque in ea sententia persisterunt donec eis rursus ex Senatus consulto eo vehiculo uti permitteretur. Cum denuo Carpentum postea fuissent priuata nulli amplius, nisi maximi honoris gratia, superneque dignitatis mulieribus concessum est eodem pacto, quo & Pileta nisi castis matronis permittebantur. Hoc igitur vehiculi honore Liuiæ decoratur, ut Dion testatur libro quinquagesimo octauo, cum ita scribat; Eandemque dignitatē Messalina concesserunt, quam obrinuerat Liuiæ, ut uteretur scilicet Carpentum. Pingebantur autem Carpentia colore cæruleo, sicuti veneto & postea rosato Pileta. Carpentia enim à duobus mulis trahebantur, sicuti ex hoc numismate intueri licet, ex Agrippinæ, Domitillæ Vespasiani filię, Iulię filię Titi, Faustinæ Marci Aurelij uxoris, atque ex alijs compluribus. Dictum est Carpentum, quasi carrum Pompatorum, nam in Pompeijs æ uidebatur, ut placet Isidoro. Pausanias tamen ab equis Carpentum trahi consueuisse, ut illud vehiculi genus, quod rheda nominabatur, à mulis, tradidit Eliacorum libro primo: quamobrem consentaneum rationi videretur, ut hæc numismata tum vehicula dicerentur rheda, non autem Carpentia. Ita verò se habent eius verba: Ad Carpentum iungebantur equæ dossuaria, è quibus extremo curriculo desilientes selliores prehensis manu frenis ad metam curabantur, qui mos ætate mea seruatur ab ijs, qui Anabata appellantur. Inter rhedarum & Carpentorum aurigas tantum interest, quod his alia sunt insignia, & masculos equos agebant. Rhedam trahebant muli iugales bini, inuento neque prisco, neque eleganti. Non reperitur tamen hoc curus genus nuncupatum Rheda honoris gratia ulli femininæ concessum, neque ego sanè curum ita comparatum vnquam videre potui, qui à binis equis traheretur: sed qui à mulis, complures, sicuti in superius commemoratis numismatibus. Verum cum per similes essent propè Carpentum, ac rheda, idcirco accidisse crediderim ut illud vehiculum, cui muli adiungeretur diceretur Carpentum: quandoquidem prisca consuetudinem intelligit Pausanias, sicuti ipse paulò superius enucleauit, his verbis; Cumque in curriculum recepisset Olympiade septuagesima rhedam, Carpentum verò ea, quæ consue-

cuta

cuta est quarta, et octuagesima: utrunque uehiculum in posterum omne tēpus exclusum est. Videntur enim potius ætate postera muli carpentis, at rhedis equi additi fuisse, quando apud Suet. Cæsar reperitur hoc vehiculorum genere centum millia passuum, cum iter haberet, singulis diebus confecisse, quod spatium à mulis, meo quidem iudicio, confici minime poterat cum non ita aptum cursum hoc animal, sicuti equus, esse videretur. Ita verò se habent Suetonij verba; Longissimas vias incredibili celeritate confecerat, expeditus meritoria rheda centena passuum millia in singulos dies. Atque quoniam rationi conuenit, ut cum Cæsar ita breui tantum itineris spatium absolueret, equis, qui rhedam trahebant, vteretur, non autem mulis, hoc vehiculum his rationibus commoti carpentum appellare possumus. qua in re tamen cuius vis doctioris sequar iudicium. Pars posterior huius numismatis, quod unciale est, habet in spatio; S. C. atque hanc circum inscriptionem. TI. CAESAR DIVI AVG. F. AVGVST. P. M. TR. POT. XXIII. Idque mihi ab illustrissimo, excellentissimoque Francisco Medices Florentinæ iuuentutis Principe concessum est, quamquam honestissimus Patriarcha Grimanus duo habet pulcherrima præter alia.

Cum ægrotaret Liuiæ vota fecit Equester ordo pro eius salute: atque cū Senatus conueneret ut in templo donum deponeretur, decerneretur, & quanquam complura erant huiusce Dæ in vrbe templa, nullum tamen fuit huic nomini consecratum. Cum verò in Antij ciuitate huiusce nominis repertum fuisset, ibi donarium deposuerunt, uti scripsit Tacitus libro tertio. Enimvero cum ad octogesimo & secundo ætatis suæ annu peruenisset vini Pacini beneficium, ut ait Plinius libro decimo quarto, Rubellio Geminio, Fusioque Geminio consulibus, uti Tacitus testatur in principio libri quinti, mortuus est: cum neque ad videndam quidem eam iussisset Tiberius dum ægrotaret, neque post mortuæ sanè illius affuisset exequijs, neque pati voluisset ut publice inagralitati donaretur, sicut scripsit Dio & Suet. neque quicquam denique in illius honorem fieri passus est minus vñtatum. Sed tantum publicas exequias, & status illi concessit, resque alias nullius propè ponderis existimatas; in quibus exequijs, pro Rostris ex Romana consuetudine à Caio Calpurnia fuit laudata. Senatus tamen præter id, quod edixit ut per annum matronæ sanctas vestes gestarent, decreuit etiam vt sequentes statuas, atque numismata cum Decurion effigijs in illius honorem conficerentur. Deposita fuit in Diui Augusti Mausoleo cum Tiberium, Caium, & Ser. Galbam suos hæredes instituisse.

G Pao

LIVIA AVGVSTA.

PAVO NVMISMA. IIII.

PAVCIS hinc interpositis diebus incidi in quoddam numisma cum Liviæ nomine, in quo illius erat imago, quæ stolam gestabat; quod signum erat inter deas relatarum (ut dudum in pluribus numismatibus observauimus) cum his literis. DIVA LIVIA AVGVST. In parte aduersa Pauonis forma circulum extendentis conspiciatur, cum his literis circum: CONSECratio. huius numismatis pars anterior IIII. est imago in tabula imaginum ipsius Liviæ, ac IIII. exemplar posteriorum partium tabulæ. Hoc est æreum vnciale, atque, quod ad sculpturam spectat, formamque, & metalli colorem, id minime prisicis illis temporibus impressum fuisse existimandum est, sed ab aliquo nouissimo Imperatore, circiter Severi, Alexandri, Gordiani que, vel Philippi seculo: Hoc mihi concessit Georgius Canler vir antiquitatum studiosissimus, qui Rector fuerat studentis iuventutis in Patavii. Cum mulieris alicuius Augustæ consecratione, relatione mæ inter Deas declaraturi essent antiqui, Pauonem insculpebant, quoniam hæc avis Iunoni est sacra, quam Iouis uxorem fuisse affirmant: atque cum ipsi Ioui, qui rex est celi Aquila insignis data fuisset, Iunoni Pauonem ut omnium avium pulcherrimam, atque post Aquilam nobilissimam consecrarunt. Ad eorum igitur Deorum similitudinem Imperatores tanquam terræ domini, ac Monarchæ Iouis insignis sumpturunt (quanquam vel antea Romanorum Aquila fuit signum) suisque coniugibus Iunonis insignis concesserunt, cum his rebus uellent ostentare, quod Ioui pares essent Imperio, ac Iunoni. Effectum est, ut cum Imperatorem cum Ioue vellet conferre poeta, ita de Augusto cecinerit;

Nocte pluit tota, redeunt spectacula mane.

Diuisum Imperium cum Ioue Cæsar habet.

Atque in alijs numismatibus compluribus Pavo idem significare conspiciatur. Consecratio uerò à Senatu Populoque Romano fieri consueverat, & à sacerdotibus multis cum ceremonijs ac pompa post Imperatoris mortem siue Augustæ mulieris, ut tradit Dion, & Herodianus, minime antequam obiret, sicuti aperte declarauit Tacitus sub finem libri decimi quinti, ita inquit. Nam Decim honor principi non ante habetur, quam agere inter homines desierit. Quamobrem ego nonnullorum imperitiâ valde miror, qui feminas intelligant eas, quas sua virtute diuinitatem uel merentur, atque Diuos vocant Imperatores etiam dum sunt in uita.

Ceræris

LIVIA AVGVSTA.

CERERIS SIMVLACHRVM
NUMISMA. IIIII.

QUAMVIS Tiberius, sicuti dictum est, propterea quoddam matris honoris, gloriæque inuideret, prohibuisset, ne publicè ea immortalitati consecraretur: tamen cum relicta fuisset in Deorum numero, complures statuae illi dicatæ fuerunt: atque inter reliquas una Cereris Deæ nomine, quæ dextera duas frumenta spicas tenebat, plantamque papaueris. Spica Cereri attribuebantur, quoniam eam tritici inuentricem fuisse affirmant, papauer autem fertilitatē, feminumque copiam significare manifestum est. nam quia cæteris omnibus plâis hæc copiosiorē granorū numerū continet, maximum prouentum frugum ex terra significat; si quidem volebant antiqui ut Ceres terra mysticè intelligeretur, cui faciem etiam tribuebant, de quibus omnibus suo loco postea à nobis explicabitur. Fuit hæc statua inter reliquas superius dictas Liviæ concessas in numinis speciem, Tiberio eius filio imperante, siue ea, quam Claudius Imperator in Diui Augusti templo deposuit: de qua mentionem facit Dion libro quinquagesimo octauo, atque in semunciali numismate æris Corinthiaci missi sculpta est, cum ipsius Augusti effigie in altera parte, cumque inscriptione huiusmodi: DIVVS AVGVSTVS. cui diuinos honores instituerunt; ait enim. Et Diui Augusti imaginem auream in templo Martis in lectica deposuerunt, omnesque illas ceremonias, quæ postea in eius statuae honorem fieri debebant. Hoc numisma penes multos inuenitur.

STATVA NUMISMA. V.

ATQUE hæc una est ex superius nominatis statu in Diuæ Liviæ honorem statuta, quæ dextera habet pateram, læua autem hastam. Hoc numisma habet ex altera parte Diui Augusti caput, cum literis circum: DIVVS AVGVSTVS PATER. et quæ æreum exiguae formæ, id est semuncialis.

STATVAE NUMISMA. VI.

ÆREA hæc moneta, semuncialis, quæ nihil aliud, quam unam dictatam Liviæ statuarum significat, ab ipsius filio impressa fuit: quandoque

G 2 dem

dem in altera parte Tiberij sculpta effigies conspicitur cum huiusmodi scripto; TI. CAESAR DIVI F. AVGVST. IMP. anno decimo septimo post adeptam Tribunitiam dignitatem flata, sicuti literæ circum testantur, PONTIF. MAXIM. TRIBVN. POTEST. XVII.

TEMPLVM NVMISMA VII.

CONSERVAVNT Romani pluribus in locis in Augustorum Augustarumq; mulierum honorem templa Caesarum temporibus extruere. Quod autem hoc vñ ex iis sit, quæ Liviæ sunt erecta, vel à Liviâ Augusto fuerunt ædificata, vel ex inscriptione ipsum se patefecit; AETERNITATIS AVGVSTAE. quod etiam ex iis, quæ à Tacito scribuntur, potest comprehendij. Cum se templis, & effigie numinū coli veller. Erat scilicet hoc numisma hoc est perexiguum, quod ex altera parte Augusti vultum habebat impressum, cum literis huiusmodi; DIVVS AVGVSTVS.

SALVTIS DEAE IMAGO NVMISMA VIII.

C. Caesar Caligula Imperator, ut maiori haberetur reuerentiæ, æream monetam vñcialem in Liviæ eius proaviæ memoriam faciendam curavit ad illius imaginis, quæ supra conspicitur, Deæ Salutis exemplum, cū præfenti Liviæ pro Dea Salute effigie, atq; eius exemplari ex altera parte, siue quia ipsam statuam restauraverit, siue quod aliqui illi similem denuo fecerit, siue aliqua alia de causâ nobis obscura.

CVRRVS ELEPHANTORVM NVMISMA IX.

CONTINVO autem atq; Claudius fortius est Imperium, res illi digna sanè visa est, ut Liviæ auiam suam publicè immortalitate donaret, honoraretq; eam Equestribus certaminibus, eiusq; statuam in D. Augusti templo erigeret. Quin etiâ Vestalibus Virginibus iussit, ut ei sacrificaret, iurarentq; per illius nomen, ut afferit Dion libro quinquagesimo octavo; simulq; instituit, ut eiusdem Liviæ statua super curru à quatuor elephantis tracto in Ludorum Circensium pompa duceretur; qui quotannis in Circo Maximo in Deæ Cereris, Matris Deûm, ac Neptuni honorem celebrabantur, qui ludj, Circenses à loco dicebantur, ubi fiebant; siue, ut Isidoro placuit, ab ensibus, circa quos currebant equi, quasi circum enses. Ita scripsit Suet. in Claudio; Auiæ

» Auiæ Liviæ diuinos honores, & Circensi pompa curru elephantorum
» decernendum curavit. Apposui hoc loco vehiculum, non ideo quidem
» quod hoc numisma, quod argenteum est, Liviæ gratia fuerit constatum, verum
» ut modum, formamq; patefacere; cum hæc moneta in Agrippinæ honorem à Claudio eius marito fuerit impressa.

BINAE STATVAE, ALTERA D. AVGVSTI, altera Divæ Liviæ; numisma X.

PLACVIT item Neroni Iuliorum familiæ vltimo, Augustum, Liviæq; auiam suam honoribus prosequi, cum illis tanquam Deis statuas exererit, earumq; exempla in hoc argenteo numismate impresserit cū pateris in manibus, quæ numinis sunt argumentum, quoniam ex his libabatur, antiquorumq; Dei sæpius his significabantur. De statu Augusti hoc sciendum est, quod quicumq; ferui ad eam confugissent, à dominorum scruitia tuti erant tanquam ad Asylum confugissent, locum æque aliquem tutissimum: sicuti de Agrippina Germanici coniuge, quam Tiberius insectabatur, legitur. Hæc enim ut Populum ad sui misericordiam incitaret, se ad eam confugere velle dicebat, ut scripsit Suetonius. Afferit etiam Dion eam à Claudio Imperatore obtestam fuisse, ne tot cædes, quæ fierent in eo loco, cōspiceret. De statu
» Augusti dignitate ita scripsit Suet. in Tiberio; Paulatim genus calumniæ eò
» processit, ut hæc quoq; capitalia essent, Circa Augusti simulachrum feruorum
» cecidisse, vestem mutasse, nummo, vel anulo effigiem impressam latrinæ, aut Iupanari intulisse, dictum vltum, scitumq; eius exultatione aliqua læsisse.

Agrippina

AGRIPPINÆ Marcæ Agrippæ, qui ter fuerat Consul, filia, Pomponijq; Attici Romani equitis neptes, ad quem scribuntur Ciceronis epistolæ; Nupsit Tiberio primum, Liviæ Drusillæ Augustæ filio, cū cuius adhuc esset priuatus: cui cum Drusum peperisset, is ab Augusto compulsus illā vel sibi gratissimam repudiauit, cum denuo esset grauidā; non sine magna animi perturbatione, tum quia cum Agrippina viuere consueuerat, eamq; amabat, erat enim eius iucundior consuetudo, vitæq; honestior; tum etiam quod Iuliæ mores ille improbaret, vt pote quā sensisset sui sub priore quoque marito appetere, quod sanè vulgo etiā exilimabatur. Sed Agrippinam & abegisse post diuortium doluit, & semel omnino ex occurſu vitam ad cōtentis, & tumentibus oculis prosecutus est, vt cultoditum sit, ne vnquam in conspectum eius posthac veniret, vt in vita Tiberij testatur Suetonius. Accepit igitur maritum Agrippina Afinium Gallum, Afini Polliōis filium, qui hac ipsa de causā postea Tiberij Principis iussu cæsus est, cum nonnullam concitasset opinionem, quod hac ratione principatum ambiret: quæ de re scriptis Dion libo quinquagesimo septimo.

ANTONIA MAIOR NERONIS
IMPERATORIS AVIA.

ANTONIA NERONIS IMPER. AVIA.

NATA est Antonia, cognomento maior, quoniam primo-
genita esset, ex Marco Antonio III. viro R. P. C.
atq; ex Octavia prima Augusti sorore. Lucio nupsit Do-
mitio Aeneobarbo, cui duas filias peperit, Lepidam scilicet, & Domitiam, Cneumq; Domitium Neronis Impera-
toris patrē, cuius effigies à filio postea Imperatore Augu-
sto creditur in moneta excusa fuisse, sicuti conspiciatur apud Stephanum Ma-
gnum patritium Venetum in quadam argentea, ac pence etiam alios.

Lepidæ Ser. Galba fuit maritus, qui principatum deinde obtinuit. Domi-
tia Pasiēno Crispo, qui bis Consulatum gesserat, in matrimonium concessa,
Neronis iussu hausto poculo, interit; de qua Tacitus scripsit libro duode-
cimo, & tertio decimo, Plutarchus in vita Antonij, Appianus libro quinto
Bellerū ciuilium, Plinius libro decimo sexto, Dionq;, ac Suetonius.

*Superius posita moneta pro Neronis patris imagine, dixi; eam ab eodem
Nerone Imp. excusam fuisse; attamen cognito errore meo, iterum sub prelo
mandare papirum volui. fuit hic igitur Domitius Neronis proavus, quem post
Caesarianam necem lege Pedia damnatum, ut eiusdem conficiis (quanquam inson-
tens) ad Cassium Brutumq; propinqua cognatione coniunctos se contraxisse aiunt:
post quorum interitum classem olim sibi commissam retinuit: auxit etiā, ut Tran-
quilli verbis utar, nec nisi partibus ubiq; profugatis M. Antonio sponte & inge-
ntis meriti loco tradidit, monetamq; argenteam tunc ipse cadere fecit, cum hoc na-
nali trophæo. Solus omnium ex his, qui pari lege damnati fuerant, restitutus in
patriam, amplissimos honores percucurrit: ac subinde redintegrata dissensione ei
nili eadem Antonio legatus delatam sibi summam Imperij ab his, quos Cleopatra
pudebat, neque suscipere, neque recusare fidenter, propter subitā nascendinē,
ausus, transiit ad Augustum: & diebus paucis obiit. inde in Neronis uita, atq;
Plutarchum in Antonio, & App. Bellorum ciuil. lib. 7.*

H Antonia

LEVSTRES fuerunt Antonij apud Romanos ob nobilitatem antiquitatemq; suam, quippe qui ab Herculis filio Antonæ originem traxerint, ex cuius nomine ita eorum familia nūcupabatur, vti literarū monumētis tradidit Appianus libro Bellorum civilium tertio, & Alex. ab Alex. libro primo Genialium dierū. Marcus Antonius Triumphavit Acip. constituenda dux insignis, facundusq; orator, quiq; domi, & foris honores, magistratusq; obtinuerat ob Cæsaris amicitiam, ex multis vxoribus, quas habuit, duas t̄ has tantū suscepit ex Octavia sorore Augusti, quæ ambæ Antonæ nominatæ sunt, hæc Maior ob gratem, illa Minor. Maior Lucio Domitio Aencobarbo nupsit, minor Neroni Claudio Druso, cognomine Germanico, Liviæ Drusillæ Augustæ filio; cui peperit duos mares, vñsq; sceminam, Germanicum scilicet Cæsa rem, ac Tiberium Claudium, qui postea occiso Caligula principatum sortitus est, tum Liviām Drusillam, quæ Liviilla dicitur. Maritus dum insignis victoriæ Vrbi opima Germanorum spolia referre cupiebat, in itinere priusquam Romam rediret latere conculso, cum Equos supra eum cecidisset, ut ait Liviū, extinctus est, quāvis morbo concidisse asserit Suet. at nonnulli veneno arbitrantur. Senatusconsulto Arcus triumphalis marmoreus cum trophæis in via Appia ei extructus est, sicuti testatur Suet. in Claudio, in cuius memoriam etiam constare fuerunt quædam vncialia numismata ex ære Corinthiaco misto, quorum notæ in altera parte erat effigies Claudij Imperatoris, in altera verò arcus cum statua Equestris, & trophæis, à Druso acquisitis, taliq; inscriptione: NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMAN. IMP. cuius hoc exemplum est.

ANTONIA AVGVSTA

ALIA etiam ærea eadem specie vncialia conflata sunt, in quorum posteriore parte conspicitur statua triumphalis super spoliis Germanorum insidens, laurumq; dextera tenens, cum nomine Tiberij Claudij Imperatoris eius filij inscripto (nam ipse, vt conflaretur numismata, edixerat) in hoc titulo T. I. CLAVDIVS CAESAR AVG. P. M. TR. P. IMP. P. P. id est; Tiberius Claudius Cæsar Augustus Pontifex maximus Tribunitia potestate Imperator pater patriæ. Ex altera parte Drusi imago cernitur cū hac inscriptione: NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMP. huic notæ sunt videlicet per similes.

NUMMI quoq; argentei eandem significantes victoriam insculpti fuerunt; alter cum trophæis in aduersa parte, alter cum captiuis & Equeltri statua super arcu, talique scripto: DE GERMANI. siue: DE GERM. in anteriore Drusi imaginem habebant cum inscriptione: NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMP. nobis placuit horum etiam exempla delinere, vt huius rei studiosi certiores fiant.

TANTAM verò formidinem Septentrionalibus nationibus Drusus reliquit, vt his etiam temporibus illius nomen horrendum videatur; nam cū & nostra ætate inter Germanos & Belgicos aliquis grauissimum quidpiam

ANTONIA AVGVSTA

piam imprecatur, tanquam eius spiritus horribilis sit quispiam, ac malus dæmon, illorum idiomate hunc sensum exprimunt: In te Drusus incidat. Sunt enim earum calamitatum memores, quas ab eo pertulerunt, atq; ob hanc causam in ciuitate Maguntia in altera portarum, quæ flumen Rhenu spectat, exiguâ quædam illius cuprea imago adhuc conspicitur cubiti longitudine.

GERMANICI EFFIGIES

PARS ADVERSA

GERMANICVS Cæsar eius filius cū maximam Romani exercitus seditionē in Germania sedasset, qui & in inferioris Germaniæ præsidis erat collocatus felicissimeque pugnasset, Imperante Tiberio, merito triumphauit, sicuti hoc numisma semunciale ex ære Corinthiaco misto in illius gloriam à Tiberio Cæsare Augusto formatum declarat, in altera parte habens currum triumphalem, super quo Germanicus triumphauerat, cum tali sit perscriptio: GERMANICVS CAESAR: In altera verò statuam eiusdem loricatam cum paludamento, quæ sinistra Scipionem gestabat, in cuius superiori parte insidet Aquila; virga enim est & magistratum in signe, cum simili scripto: SIGNIS RECEPTIS DE VICTIS GERMANICVS.

Proditum

PROBITVM est qua fortuna Quintilius Varus Legatus Germaniæ pugnauerit contra Germanos, cum sub Augusti Imperio legiones omnes signaq; amiserit, ac simul ipse sit interfectus Germanicus Cæsar, cum mitteretur cum nouo exercitu in Germanos, sæpe cum iis pugnâs, & victor exisset, signa, quæ Varus amiserat legionis vndevicecimæ aquilam (alterâ apud Bructeros fufos, alteram apud Marfos) vti in primo ac secundo Tacitus historiæ Augustæ libro testatur. cuius triumphî obinuidiam, Liuiâ eius auia ita procurante, in Syria Cnel Pisonis opera eius provinciam præfæcti obit cum non mediocri omnium dolore & cum magno Populi Romani luctu. Claudius, alter ex duobus filijs Imperiû sortitus est, cuius vita à Tranquillo præcipuè scribitur, ab Eutropio, Orofio, Tacito, Dione: partim à Liuiio, Floro, & Iosepho. Verùm hæc ea sunt, quæ ad Antoniæ originem, coniunctionem, genusq; spectant. Quod verò attinet ad mores, non minus ea laudis, & gloriæ meruit apud posteros in iis omnibus, quæ mulierum sunt officia, quàm vel Marcus Antonius, vel Drusus, vel Germanicus. Siquidem ob temperantiam castitatem, fidem, amoremq; singularem in virû suum, ob charitatem in nepotes, ob humanitatem in amicos, dignior erat quæ Maioris, quàm Minoris cognominis diceretur quæ oēs suæ familiæ insignes virtute lōgè superauerit. Ita verò fuit continens, vt inter cætera huiusce virtutis argumenta, fama sit eam abstinentiam fuisse. Illud sanè perarum est naturæ munus, quod ea scripsit Plinius libro septimo, quod nunquam per totum vitæ suæ curriculum spuit quàm rem testatur Solinus etiam. Mortuo marito, ea fuit in illû fide ac reuerentia, vt quamuis & optima esset ætate, & maximè vigeret tum iuuentute, tum etiam forma, nulli amplius nupsit, vel Augusto nubere iu bente. Verùm pro nuptiali societate cum suo socro Liuiâ dormire consuevit, eodemq; lecto fruens vidua consenuit, super quo Drusus iuuenis interierat, sicuti testatur Valerius Maximus libro quarto, de qua etiam meminit Iosephus libro decimo octauo. Neq; parum sanè Tiberio Imperatori hæc profuit, quoniam huius prudentia salutis causâ illi extitit, nam cum Senani prætorianorum cohortum præfæcti conspirationem, quæ in Tiberium parabatur, intellexisset, eum per literas de re fecit certiorum, quas Pallanti liberto Casream dederat. Inde effectum est, vt summæ reuerentiæ semper fuerit apud Cæsarem, usq; illi libētissimè in omnibus obtemperauerit, cum ea ita volente vel Liuiæ filix suæ pepercerit, per quam id scelus perficiebatur, quamuis hac ipsâ causâ ad ductus cum inedia postea absumpserit, vti scripsit libro quinquagesimo septimo o, & octauo Dion. Cum gratia plurimum possit apud Tiberium Herodes Agrippa, carusq; esset Antoniæ ob

amicitiæ

amicitiæ memoriam, quæ inter eam, matremq; eius Beronicem intercesserat, accusatus fuit à quodam suo liberto, atq; cum innocentiam suam cognoscere maxime cuperet, non prius habita est questio de liberto, aut res transacta, vel multis ob id Tiberio instantibus, quàm Antonia id postularerit; vt scripsit Iosephus libro Antiquitatum decimo octauo. Post mortuos Germanicum eius filium nurumq; Agrippinam, & Liuiam Augustam, multa cum humanitate apud se nepotem, nepotesq; educavit, Caium Catigulam scilicet, Drusillam, Agrippinam, & Liuiam, cû reliqui dudum essent mortui. Præter cætera verò illius prudentiæ argumenta extat hoc etiam, quod eodē die, quo rerum potitus est Caius, cum Agrippam esset ex carcere absoluturus, in quem à Tiberio coniectus fuerat, quod se optare dixerat vt citò moreretur Tiberius, Caiusq; principatum obtineret, ei obstitit Antonia; neq; ob id sanè, quod Agrippam odio prosequeretur, sed honoris causâ ipsius Caij, ne crederetur vulgò ita iucundam ipsi Tiberii mortē accidisse, vt continuè eum ex carcere præ lætitiâ emississet, sicuti narrat Iosephus. Quod verò ad illius humanitatem spectat, præter id quod vel ipsâ natura ad beneficium conferenda in omnes maximè erat procliujs, cû multum æs alienum Agrippa aliquando contraxisset, atq; id circo eius honor, fortunæq; magno in discrimine versarentur, hæc illi concessit, vt idem testatur libro decimo octauo, trecenta nummorum millia, quæ si ad nostram pecuniam referantur, triginta erūt millia coronatorum. Quamobrem causâ illa extitit, quod vel eò percheretur, vt Rex etiam fieret creatus. Per eas ceremonias, quæ Germanici filij mortui causâ fiebant, incertum est, an quia n. n. fatis valeret, domi se continuerit, an quia à Tiberio, Liuiæq; eius socri fuerit retenta, ne maiorē dolorē ex Germanici obitu ipsa percipere videretur: neq; vlla præterea dignitas consolationis gratia illi, sicuti cæteris affinis, concessa fuit, cuius rei mentionem fecit Tacitus. Magno in honore etiam habita fuit à Caio eius nepote in principio illius Imperij, cû ei ex Senatus consulto omnes ei honores, ac tituli concessi fuissent, qui variis temporibus Liuiæ Augustæ, vt in ipso Caio testatur Suet. Verùm hic ita inhumanus postea in illâ apparuit, vt vel ad mortē compulserit, quia nefcio cuius sceleris cum reprehendisset, vt asserit Dion libro quinquagesimo octauo. Memoriz prodidit Suet. in Caij vita iulum huius mortis causam extitisse, quia cum ea secreto esset cum Aufidio Lingone colloquutura, qui vir Romæ magistratus obtinuerat, ille prohibuit, nisi audiente Macrone Prætorianorum cohortum præfecto colloqueretur; quam rem mox ægrè tulit, quod malè tractari se ab eo arbitraretur. Nec desuerunt tamen, qui eam veneno ab eodem Caio sublatâ sui

fuisse autem. Hæc mortua nullum honorem est ab eodem consecuta: atque prospexit è triclinio ardentem rogi. Plinius libri noni literarum cap. 55. Antoniam Drusi, murenæ, quâ diligebat, in aures addidisse tradidit, cuius propter formam nonnulli Baulos videre concupivisse. Narrat Tranquillus in Claudio, quòd cum aliquando de Claudio loqueretur, eum portentum hominis dictabat, nec absolum à Natura, sed tantum inchoatum. quæ etiam si quem fœcordiæ argueret, stultiorem aiebat filio suo Claudio. Verùm eo Principe iis reiectis, quæ à Caio eius nepote perperam acta fuerant, Augustæ cognomen illi tradidit, statuitque ut publicè eius exequiæ perageretur atque, carpentum in eius honorè circumfibus traheretur. Hoc scripsit Suet. in Claudio, Dionij libro quinquagesimo octavo, itaque erectum illi templum, uti testatur Plinius libro trigésimo quinto.

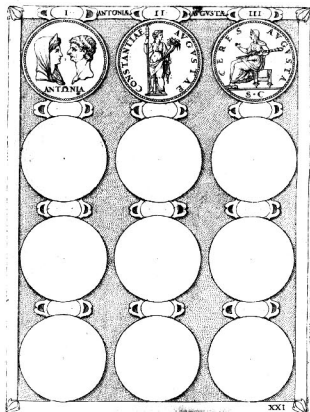
EFFIGIES ANTONIÆ ad formam Cereis.

PRAETER ea verò, quæ dicta sunt, Antoniæ Augustæ imago iuxta consuetudinem, ut de Livia Augusta superius dictum est, expressa fuit in Dæ Cereis simulachrum, quod spicis coronabatur, quæ corona proprium fuit ipsius Dæ ornamentum, uti habemus apud Ovidium libro quarto Fastorum.

Imposuitque suæ spicæ ferta comæ.

Atque diebus Cereris consecratis in ludis Agonalibus, qui in ipsius Dæ honorem celebrabantur, hanc fuisse consuetudinem testantur antiqui scriptores, ut victores ludorum corona spicis hordeoque composita decorarentur. Hæc imago, Claudio Imperatore ita iubente, in monetâ etiam relata fuit, sicuti aureum quoddam numisma testatur Achilles Maffei Romani cuius.

Antoniz

I Antonia

EA VENERUNT ad manus meas Venetiis duae aere semun-
ciales monetae, altera cum Graecis literis, altera cum Latina
inscriptione, quae Claudij habebant imaginem, Antonia-
naeque; illius matris ex altera parte Claudij ipsius caput co-
spicitur. Antonia effigies ad Romanarum matronarum
habitum esse induta, stola enim habet, diademaque; in cer-
uice. Ita vero de stola inquit Dioscorus libro Etymologiae vigesimo:

Stola matronale operimentum, quo cooperto capite & scapula à dextro la-
tere in laevum humerum mittitur. Stola autem Graecè vocatur, quod super-
mittatur. Eadem & Ricinium latino sermone appellatum, eo quod dimidia
eius pars retro cicuitur, quod vulgò Mauortam dicunt: Vocant autem di-
cunt Mauortam quasi Martè. Signum enim maritalis dignitatis, & potesta-
tis in eo est. Caput enim mulieris vir est, inde & super capite mulieris est.
Vocatur autem stola quia superius ponitur. Hanc solus pudicis mulieribus
gestare concedebatur, uti Martialis testatur libro primo:

Quis Floralia vestit

Et stolatium permittit meretricibus pudorem?

Et Valerius Max. ita scripsit libro secundo: Sed quo matronale decus ve-
recundiae munimento tutius esset in ius vocati matronam corpus eius attin-
gere non permisit, ut inviolata manus alienae tactu stola relinqueretur.
Hac ipsa à capite ad pedes demittebatur, uti narrat Tibullus:

Impediat crines nec stola longa pedes.

De Diademate autem scripsit Dioscorus libro vigesimo: Diadema, inquit,
est ornamentum capitis matronarum ex auro, & gemmis contextum, quod
in se circumactis extremitatibus retro attingitur, & exinde dictum Graecè
quod praehigetur.

CONSTANTIAE SIMVLACRVN,
NUMISMA. II.

MAXIMA sanè fuit Antoniae Fortitudo, atque Constantia imperante Ti-
berio leuius in morte filij praesertim; verum multo fuit maior Caio eius
nepote Principe, qui sicuti superius enucleauimus, eam vel ad interitum usque
inhumanè infestatus est. Hac igitur ratione ex Senatus consulto, Claudijque
Principis mandato nobilissimae huiusce virtutis formam sculptam fuisse cre-
dimus (nam haec stola contra proteruam fortunam armata est) in posteriore
monetae

monetae parte, quae est aurea, Antoniae in Cereris formam habet imagi-
nem impressam.

CERERIS SIMVLACRVN
NUMISMA. III.

VERVM multiplicibus rationibus Ceres à maioribus exprimebatur;
Aliquando caput erat spicae corona, papaueretque coronatum, frumentumque;
gestabat in manibus; aliquando rursus ut moesta matrona faciem gestans ef-
fingebatur, quae stola, diademaque; haberet in ceruice. Cerei fax idcirco fuit
attributa, ut filiam Proserpinam amissam significaret, cum rapta fuit à Plu-
tone; quandoquidè Ceres moesta eo tempore ac sollicita duobus tædæ trun-
cis direptis, siue a boris laricis, quibus altera ex parte accèssis, suum currum
à serpentibus tractum descendit, eamque; cum illis facibus in obscurioribus
locis inquirebat; tædas huiusmodi Tegidifera postea à Poetis fuit nuncu-
pata: Faces ex picea confectae postea fuerunt, ex tæda, & larice, pinoque; arbori-
bus; vel etiam ex sicca aridine oleo peruneta, vel cera. Dicitur idcirco Ce-
res Augusta, quoniam omnia honorifica, religiosa, maximeque; obseruationis,
quaeque; tanquam diuina reuerentiam consequerentur, Augusta nomina-
ta sunt, ut templa, simulacraque; Augusta dicebantur, ac formae etiam dicuntur
Augustae. Hoc numisma aereum semunciale, sed quod maximo tamen stu-
dio ab amplissimo Patriarcha Aquileiensi custodiatur, habet in priore latere
Claudij Imperatoris effigiem cum inscriptione huiusmodi: TI. CLAV-
DIVS CAESAR AVG. P. M. TR. P. IMP. P. P. Hoc est Tiberius Clau-
dius Caesar Augustus Pontifex Maximus Tribunicia potestate Imperator
Pater Patriae.

LIVILLA CAII, AC POSTEA
DRVSI, CAESARVM.

LIVILLA CAII, AC POSTEA DRVSI, CAESS.

ONIVNCTI fuerunt Liuæ affinitatis ærissimo vinculo viri quattuor maxime insignes: quæ Liuia blanditiarum gratia Liuilla dicebatur, siue Iulia, nõ Bulia vt ait Dion li bro quinquagesimo septimo, quanquam ego pro Bulia Iuliam legendum putauerim, cum nata sit hæc lectio ex scriptorum, seu impressorum errore. Marcus Antonius Triuuir Dux celeberrimus, qui ab Octauiano Cæsare superatus fuit, huius fuit auus ex matris affinitate, Augustusq; eius auunculus ob Octauii illius sororem, ipsiusq; Marci Antonij coniugem, ex qua nata est eius mater Antonia, minor nuncupata. Eius pater fuit Nero Claudius Drusus cognomento Germanicus, Imperator exercitui, dux indomitæ Germanorû nationi horrendus ac tremêdus, cuius nomen, vt antea diximus, nunc etiam illis timori esse confuevit. Germanicus Cæsar non minus apud eandem nationem ob rei militaris peritiam, quàm etiam ob eius probitatẽ, ac virtutem apud Pop. Romanum, aliasq; omnes nationes amatus, huius frater extitit. Silentio Tiberium Imperatorem Augustum prætermitto, eius patruum, Claudiumq; Principem fratrem; Neronem rerum domitorem confobrinum ex materno genere: ex quibus omnibus facilè generis ipsius splendor agnoscitur. Verum inter alia cõplura, hoc erit exemplum, quod huiusmodi nobilitas sæpius ferè cum maioribus, magisq; nefariis vitis coniuncta esse dignoscitur. Hæc, vt scriptum reliquit Tacitus libro quinto, principio ætatis suæ nõ fuit admodum formosa, at que tamen cû adoleuisset, pulcherrima euaserit. Nuplit primum Caio Cæsari Marci Agrippæ filio, Augustiq; adoptiuo: post cuius mortem, Druso Cæsari Tiberij Imperatoris filio data est in matrimonium, quamuis hic esset ipsius confobrinus, ex quo duos males eodem partu peperit, ac postea filiam ex eodem concepit. Effigies Drusi atq; numismata, quæ eius pater Tiberius Imperator excudere fecerat, inferius posuimus.

LIVILLA DRVSI CAES.

IN duobus ex ære numismatibus, quæ semuncialia sunt, imagines Neronis & Drusi Cæsarum Germanici, Tiberiique filiorum, cōspiciuntur, cum inscriptione diuersa, vti supra delineauimus.

Aliud numisma aureum extat Romæ apud Achillem Maffæum cū Drusi effigie, in cuius latere aduerso sculpta Tiberij Principis imago cernitur, cū hac inscriptione: TI. CAESAR AVG. P. M. TR. P. XXXV.

ETVSDEM effigies in numismate æreo semunciali penes multos huic perfamilii conspicitur, cuius partes sunt istis perfimiles.

Eodem temporis spatio, videlicet anno Drusi Cæsaris Tribunitiæ potestatis secūdo, ex pulcherrimo ære Corinthiaco misto numisma semunciale quoque statum est in Drusi honorem cum Pietatis Deæ imagine, cuius pars altera & hic sequitur.

Sed

LIVILLA DRVSI CAES.

SED tanta affectus est læticia Imperator ex marium ortu, vt se continere non potuerit quin dixerit in Senatu, nemini vnquam Romano eiusdem sublimitatis accidisse, vt duos mares ex eodem partu susceperit, vti scripsit Tacitus libro secundo: quam ob causam ipse tam elatus est, vt monet etiam pulcherrimo ære Corinthiaco misto vnciales cudere fecerit; in quibus adhuc visuntur ex altera parte eorū in tenera ætate imagines, duobus Cornu copis impositæ, cum caduceo interfecante; quo ipse videtur suam voluisse felicitatem significare. In altera vero parte Drusi Cæsaris nomen, Pontificiæque dignitas, ac Tribunitia potestas inscripta legitur, cuius exemplum hoc est delineatum ab vna, quæ à me dono data est illustriissimo Francisco Medices Florentinæ Iuuentutis Principi.

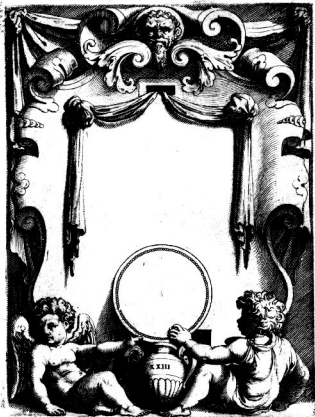
Ex maribus filiis alter Tiberius vocatus fuit, Princepsque designatus cū Caio Caligula, à quo postea fuit interfecus alter extinctus est Caio Asinio, & Caio Antistio Consulibus. Interea cū Livilla fieri posse intelligeret vt Claudius aliquando succederet in Imperium, conuictis palam iniquam Populi Romani fortunam infectata est, vti scripsit Suet. in Claudio. Neque minus sanè infecta fuit suo marito, quippe cū nimis benignus ac sublimis fortunæ gradus humanis iudiciis nebulas offundere plerumque cōsueverit. Nam cum innata illi inesset Claudiæ familiæ superbia, regnandi que cupiditas, impatiens senioris Tiberij mortem expectandi, sese fraudibus commisit Seiani Prætorianorum cohortium Præfecti. Hic cum se illius amore captum esse simulasset, effecit, vt secum adulterium committeret, cum se eam vxorem duciturum polliceretur, si venenum marito dedisset. Illi enim persuadebat facile futurum, vt senem Imperatorem de medio tollerent, ac ipsi Romani Imperij Principes efficerentur, sicuti scripsit Tacitus libro quarto, & vigesimo primocum postea honestatem vitasset, familiamque deturpasset, ac Augustæ familiæ notam inuississet, omnia Cæsaris arcana Seiano aperiens, Eudem

demo Medico, suoq; adultero suadente venenū ad tempus parauerunt, idq; incauto marito per Lidum Spadonem praeberunt: qui intra octo annorū spatium paulatim morbo consumptus, occubuit. Fuit praeterea causa suis adulteris vt ciues complures punirentur, quorum nomina recensentur. Dionē libro quinquagesimo octauo. Plinius libro vigesimo nono cap. i. vbi de Medicorum sceleribus percurrit, ita etiam literarum monumentis tradidit. Iam verò & adulteria etiam in principum domibus, vt Eudemi in Linia Drusi Caesarisitem Valentis, in qua dictum est regina.

Retexit facinus id Seiani vxor per libellum quendam, quem ea misit Tiberio, in quo res tota erat descripta. Hoc cum is cognouisset, studioseque res inquisiuisset, quae ibi perscribebantur, Liuiam cum omnibus Drusi intersectoribus occidendam curauit. Non desunt tamen qui dicant, quòd illi in Antoniae eius matris gratiā pepercit, et quòd Antonia tamē postea curauit, vt ea inedia moreretur; de qua scripsit Dion libro quinquagesimo octauo. In Urbis menibus, quae sunt inter viam Appiam, & Latinam epithaphium quoddam peruetus reperitur, in quo de hac ita fit mentio: OLYMPVS LIVIAE DRUSI CAESARIS LECTICARIVS.

Iulia

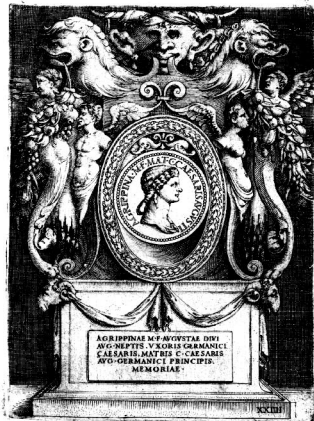
K

IVLIA Drusi filia, ac Liuillæ, Neroni Cæsari nupsit Germanici Cæsaris filio, ipsiusq; Liuillæ nepoti: post cuius obitum Rubellio Blando nupsit, cuius auus eques fuerat Romanus, sicut testatur Tacitus libro quarto, ac tercio de cimo. Occisa fuit à Claudio, Messalinæ opera ob zelotypiam quam de ea conceperat, vt afferit Dion libro quinquagesimo octauo, & Tacitus in loco nuper à me superius citato. Narrat Suet. in Claudio, (vbi pro Iulia Liuia dicitur) quod ipsius Claudij opera interit, nulla causa cognita: qui neque etiam illius defensionem locum vllum reliquit.

K a

Agrippina

PATER Agrippinae, Marcus cognomento Agrippa, quod præcedentibus pedibus sit ortus, ex loco humili sanè natus est, qui profectò ob virtutem suam nobilissimus fuit. Meruit primum vt Augusti esset affinis, cum vxorem duxerit Octauiam illius sororem minorem cognomento, deinde vt eiusdem esset gener, vt crearetur Aedilis, vt obtineret ter Consularem dignitatem, eumq; triumphum consequeretur, quæ ipse ducere noluit. Meruit & status cupreas in templo Iouis Vltoris, vtrq; primum eius effigies in moneta exprimeretur, postea cum Rostrata corona, & literis circum: M. AGRIPPA L. F. COS. III. in cuius altera parte Neptuni simulachrum etiam hodie conspicitur, quod delphinum tenet dextra, læ uaq; tridentem, sicuti patet hoc exemplum ab ærea semunciali Alexandri Contareni Patricij Veneti extractum.

QUONIAM cum terrestrium exercituum Caesaris extitisset Legatus, Prefectus suis classis eiusdem Octauiani Caesaris, atq; inter alias partes victorias, treis nobilissimas illi exhibuit. Primâ in Aquitanos Gallie populos, aliâ maritimâ in Siciliam contra Sex. Pompeium Cnei Magni filium, tertiâ ad Actium promontoriû: quæ profectò summa existimatio, amplitudoq; Caesaris extiterunt, quamobré semper cum postea Augustus plurimi fecit, magnoq; honore prosecutus est: quandoquidem in rebus magni poderis eum consulere solebat, atq; illi non modo provinciarum administrationem exercitumq; relinquebat, verum etiam Vrbis, totiusq; Romani Imperij, cum & sigillo vteretur Augusti, & ipsius etiam nomen in epistolis ascriberet, ac dehinc exortum ænigma asserere Sphinxem. Ob Aquitanicam victoriam, muralem coronam adeptus est, sicuti ex quodam argenteo numismate, huic simili, facile coniectari licet, in cuius aduerso, imago Diui filij insculpta est. Ob

O s Siculam, vexillum cæruleum, ac naualem meruit, quæ aurea erat Rostrata, & quæ in posteriore parte ærei numismatis semencialis cuiusdam Cæsaris conspicitur, quia eandem & ipse Cæsar acceperat, vti subsequens numisma eodem pondere materiaq; declarat, quæ Diui filij, ac M. Agrippæ in amplexu capita velata huiusce coronæ insculpta habet, à tergo vero, Crocodillum palmamq; arborem, signû Coloniz Nemanfensis.

Vras præterea ab eo ornata, recteq; disposita fuit siquidem magnificentiſſimum illud Iouis templû erecti, vt aſſerit Plinius libro trigefimo ſecundo, vocatû Pantheon, quod omnî Deorum; idq; nunc etiam CHRISTI, ac Virginis cui conſecratum eſt beneficio conſpicitur integrum. Eo præterea anno, quo Aedilis, aquarumq; præfectus fuerat, aquam Virginem in Urbem deduxit, Iuliam, Appiam, Anienemq; ceterorû Aedilium incuria penè deſualatas reſecit, atq; reſarciuit. Fecit & ſeptingentos lacus, centum fontes, centum & quinq; ſcaturigines, centum & triginta aquarum caſtella: quibus in operibus tercentas partim marmoreas, partim cupreas ſtatuas collocauit, cum quadringentis marmoreis columnis, vt aſſerit Plinius libro trigefimo quinto. Data ſuit idcirco eius familiæ aquarum cura, tanquam perpetuis earum curatoribus, vt inquit idem Plinius

libro

libro primo, & ſecundo de Aquæductibus. Ex tribus, quas certò habuit vxoribus, filia Titi Pomponij Attici ſcilicet, Marcella Octauiz maioris filia, & Iulia filia Auguſti, duæ tantò filios illi pepererunt. Ex Pomponij filia Agrippinam ſuſcepit, quæ nupſit Tiberio adhuc priuato; Ex Iulia tres habuit maritus, duasq; ſceminas; Caium, Lucium, & Agrippam, Iuliam de qua ſuperius, & Agrippinâ. Scripſit Dion, quòd Octauiam etiam minorem ſororem Auguſti vxorè duxit. Decceſit anno ætatis ſuæ quinquageſimo primo, ob aduſſerium Iuliz ſuæ coniugis mærorem, cum diutius ex pedibus laboraſſet, inſeliceretq; ageret, quòd vltimam filiam genuiſſet, & neptis Agrippinæ cauſa: quæ humano generi duo monſtra maxime pernicioſa protulerit, Caium Caligulam, Domitiumq; Neronem Imperatores, vt aſſiſſimat Plinius libro ſeptimo. Cum Germanico Cæſari nupſiſſet Agrippina, nouem filios peperit, quorum duo infantes adhuc extingui, alius, cui nomen Caio Cæſari, iam pueraſcens inſigni feſtiuitate mortuus eſt, cum aliquatulum adoleuiſſet, qui perhumanus, & incundus eſſe videbatur; cuius effigies in Cupidinis habitu in Veneris Capitolinæ templo depoſita fuit, atq; cum aliam in cubiculo haberet Auguſtus, quotieſcunq; thalamû introiret eam exorculabatur. Ex cæteris filiis tres erant ſceminæ, Agrippina, Drufilla, Liuiſſa, quæ tribus annis natæ fuerunt inuicem ſuccedentes. Fuerunt & totidem mares, Nero, Drufus, & Caius Cæſar Caligula. Fæminæ, & Caius, ſuperſtites matri fuerunt; at Nero, & Drufus à Tiberio interfecti ſunt, ab eo primum accuſati in ſenatu, hoſtesq; Populi Ro. iudicati. Peperit primum Caium Cæſarem Tyburi, atq; alium eiufdem nominis, Caligulam poſtea cognomento. Peperit Antium poſt annum Germanico, Caiog; Fonteio Conſulibus, atq; Neronem deinde, & Drufum.

Nata eſt Agrippina, ex Drufilla in Treuiris dum maritus, cû Germanicus pugnaret, & vbiaram fuiſſe ſcribit Plinius, in qua ſcriptum erat; OS AGRIPPINAE PVERPERIVM. Peperit Iuliâ in Leſbo inſula cum vna cum Germanico in Orientè proficiſceretur, vt ſcripſit Suetonius in vita Caligulae, & Tacitus libro ſecundo. Cum ea eſſet in caſtris, dum pugnaret Germanicus in Germanos, magno in discrimine vitæ verſata eſt, quoniam cum Germaniz inferioris exercitus commotus eſſet, cogitur paucis comitantibus mulieribus ac grauida cum Caio in vlnis per Treuirorum fines effugere, à quibus ob admirabilem faciundiam, honeſtiſſimam famam, iucundam patris Agrippæ memoriam, auq; iplius Auguſti, perhumanè excipitur. quintiam cum ibidem hyemaſſet, vnam ex ſuperius dictis ſceminis peperit, quanquam cû puderet milites eius moræ, multis precibus Agrippinâ rogarent vt in caſtra

reſideret

rediret, vt habemus, apud Tacitum libro primo. Exiguo tempore interposito post Germanici victoriam cum in Cheruscorum regione vellent seditioni quidam milites pontem extruere supra Rhenum in Galliamq; penetrare, Agrippina vtpote strenua mulier ducis armis induta eorū impetum coercuit, cum & vestes, & annonam militibus distribuisset. Plinius, vt asserit Tacitus, narrat etiā in his libris, quos de bello Germanico scripsit, quod ea armata super ponte constitit gratias agens redeuntibus legionibus easq; laudabat. Dicunt præterea hoc Agrippina facinus valde iniucundum Tiberio accidisse, neq; sine magna proflus molestia. Non enim res parui ponderis esse videbatur, quod mulier maioris autoritatis in exercitu fuisset, maiorisq; virtutis, quā vel Legati, vel militum præfeci simul, cum tantam seditionem placasset, quantam vel Principis ipsius autoritas placare nō potuit. Videbatur enim illi hæc mulier, cum res ageret cū militibus, ac munera concederet, seq; armaret, id conari velle, vt Caius Cæsar appellaretur, vti testatur idem Tacitus libro primo. Cum in orientem mitteretur post res huiusmodi Germanicus, peperit ea in itinere in Lesbo Insula Iuliam, siue Liuliam, qui nouissimus fuit eius partus, hinc peruenit in Syriā, vnde ob Gnei Pisonis, Plancinaeq; illius coniugis infidias mortuo Germanico ægra cum mariti cineribus, filiisq; in gremio Romæ adnauigauit. Cum verò obuia fuisset in itinere Domitio Celeri cū trirēibus in Syriam à Pisonē missis, parum absuit quin in certamen descendere. Tum in Corycæ insula per aliquot dies commorata Brundisium traiecit, cui obuiam iuit magna populū multitudo, quæ vndiq; ad eam visendam confluebat. Hoc scripsit Tacitus libro secundo & tertio. Hæc Plancina Agrippinaeq; inimicitia ab Augusta Liua excitata fuit, quoniam cum bifariam diuisi essent aulicorū animi, partimq; in Germanicum, partim in Drusum Tiberij filium essent propenſi, cumq; visum esset quod exercitus Tiberium Imperatorem in Germania re cussasset, Germanicumq; expetuisset, cum videret Agrippinam pluri fieri, quoniam esset fecundior, quod res nouas etiam timeret, Plancinam Pisonis coniugem certiorē fecit, qui tunc Syriæ erat Præfectus, vt quo quo modo posset ea cum Agrippina contendere. Accesserunt huic inimicitia auræ coronæ, quæ à Syriis Agrippinae Germanicoq; donatæ fuerunt, quæ non mediocrem concitarunt inuidiam, cum multo essent maiores iis, quæ Plancinae, ac Pisoni datæ fuerunt, sicuti testatur idem Tacitus libro secundo & tertio. His igitur de causis & senioris Liuæ ambitione, & Seiani insidiis, multiplicibus modis asiduè infestabatur Agrippina; quippe quæ grata esset populo, plurimumq; apud eum posset gratia, tum ob Augusti memori-

tum

tum etiā ob summam Romanorū in Germanicum beneuolentiam; per quā vergebatur Liua, ne principatum obtineret. Verū fortuna optimis incaptis grauis semper aduersaria, illi ruinæ futuræ primordia subtexuit, quod cum Claudia Pulchra eius consobrina adulterij accusaretur, ac veneficij in Principem, ea accessit ad Tiberium, qui tūc fortē Diuo Augusto sacrificabat. Cui autem verbis aliquantulo feuerioribus consobrinæ affectione vsa fuisset, non modo nō impetravit vt absolueretur Claudia, verum etiam non nihil odij inde reportauit, vt asserit Tacitus libro quarto. Cum paulo liberius aliquando de mariti morte conquesta esset, Tiberius eam manu apprehendens, Græco versu pronuntiavit, Si nō dominaris filioli, iniuriæ te accipere existimas? cū ea aliquando vt in matrimoniu cōiungeretur exposceret, quod se iuuenem adhuc esse diceret, quodq; nihil matrimoniu iucundius haberet boni in ciuitate; intelligens Tiberius quanti esset ponderis hoc Reip. nullum dedit responsum. Quædam vero inter cœnam porrecta à se poma gustare non ausam, etiam vocare desist, neq; mox villo sermone dignatus est. Dicebat enim se arbitrari, eam id fecisse, vt crederetur vulgo venenum ad eam porrectum fuisse, quoniam Seianus, vt eius perniciem excitaret, nō nullos clam miserat, qui amicitia simulatione, beneuolentiæq; dicerent, eamq; admonerent ne cum seculo comederet, quoniam is venenum illi parauisset. Sed ita se res profectō habet, quod is ipsa poma præbuit, vt intelligeret an ei illa confideret, cui postea credenti venenum erat daturus; verum ea ab iis abstinuit, quippe quæ firmè crederet esse venenata. Nouissimè calumnias modo ad statuum D. Augusti, modò ad exercitus cōfugere velle, sicuti serui consueverunt, vt populum ad misericordiam concitaret, eumq; in ipsum in flammaret; nunc verò minant se esse ad exercitus Germanicæ adituram vbi aliquam commiserationem reperiura esset ob gratam mariti eius memoriā, quæ adhuc recens erat, eam in Pandataria insulam relegauit. Cum verò hæc eum carpere non desisteret, atq; conuiciaretur, conuicianti oculi per Centurionem verberibus excusit. Rursus mori inedia destinanti per vim ore di ducto insulcari cibum iussit, cuius tandem ex inedia mortuæ ossa in Cæsariū sepulchro deponi vetuit, mandauitq; vt in occulto loco quopiam absconderentur, vbi iniquam reperirētur postea. Quinetiam quo quo modo potuit, illius famam deturpare conatus est, suscitq; illius quoq; natalem diem inter infastos esse referendum, quibus nihil agere conueniat die quo mortua fuerat, solemnem, & sollemnissimum esse habendum S. C. decreuit, quo Capitolino Ioui donū ex auro sacrare par esset. Videbatur enim sibi nimis fuisse placidus quod eam laqueo minime strangulatā in Gemonias abiecerit, quo

L

feclesti

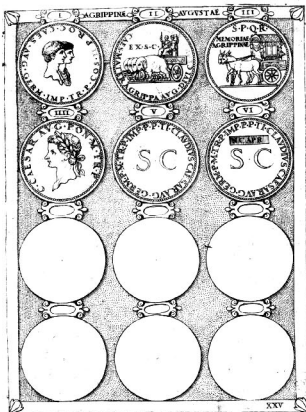
ſcelefti homines proici à Romanis confueuerunt , quamobrem interponi decretum paſſus eſt,quo ſibi,vt pote clementi perhumanoq; Principi gratiæ agerentur.Scribuntur hæc à Tacito libro quarto,& quinto, & à Dione libro quinquageſimo ſeptimo,Suetonioq; in vita Tiberij. Ob hæc enim clementiam videtur Tiberius, ſcutum aureum in Capitolio poſuiſſe, ac poſtea in ſemunciali æreo nummate edito ſuo inſculptu fuiſſe,cũ hiſ literis: CLEMENTIÆ, in cuius ſymblico extat Tiberij, huc Clementiæ Dææ effigies.

SUNT qui dicant eam conſulto mortuam eſſe,quod etiam rationi magis conuenit,cũ cibo abſtineret,quodq; victus illi poſtea non daretur,ac inde fama exierit,quod ea veſci noſuiſſet.Memorie prodidit Tacitus lib. quinto Tiberium illi impuſaſſe, quodd cum Afinio Gallo alterius Agrippinæ eius fororis adulterium commiſiſſet,quodq; ob illius obitum ea ſibi mortē conſciuiſſet:quod abhorreere à veritate ab omnibus iudicatum eſt ob honeſtiſſimam vitam antea actam.Fama eſt,nonnullos fuiſſe,qui eam in ſpem veniſſe arbitrati ſint poſt Sciani mortem alicuius miſericordiæ apud Tiberium inuenienda:verum poſteaquam miſerrimum Drufi filij obitum cognouit,vi tæ ſuæ omnē prorfus ſpem abiiciſſe.Deſuncta eſt anno ſerè decimo quinto poſt Germanici mariti mortem,ſeptimoq; poſt Neronem filium,ac quinto poſt Liuiam eius auiam,anno ſecundo poſt occiſum Scianum,eodemq; die, quo ille fuit cæſus.Tantus fuit eius viuæ terror Tiberio,tantaq; ſuſpicio,vt nurum nunquam aliter poſt damnationem,quàm catenatam,obſutamq; lætica,loco mouerit,prohibitis per militem viatoribus,ac reſpicere vſquã, vel conſiſtere,vti ſcripſit Suet. in vita Tiberij. Hæc animo fuit caſto, magnod; in maritū amore,ſilis non æqua,quoniam Neronem,magis quã Drufum amauit,magnanima,audax,virilis animi,virilibuſq; cogitationibus plena,ſœmineis vitiiſ ſpoliata,dominandi tamen cupida,fortunaq; ſuæ impatiens,vt aſſerit Tacitus libro primo,& quinto.Magnopere amata fuit ab Auguſto

guſto,quod literæ quædam ab eo ſcriptæ teſtantur, in quibus apud Suet. in vita Ti.hæc inſunt; VALEBIS mea Agrippina,& dabis opei ſ vt valens peruenias ad Germanicū tuum . Cum Caius Principatum adeptus eſſet , vt ait Dion libro quinquageſimo octauo,edixit ſtatim vt Auguſta vocaretur,quã uis iam mortuã;atque ipſe(autore Suetonio in vita Caij)in inſulam Pandatariam adnauigauit,& in Pontias ad transferendas matris,ſiſtriſq; cineres ſeſtinauit tempeſtate turbida,vbi ipſe etiam ſuis manibus magna cū reuerentia eos collegit,in vrniſq; accommodauit:cumq; iſdem ceremoniis vexillo in puppe phæſeli cuiuſdam collocato Hoſtiam adnauigauit,atque per Tiberim poſtea Romam eſt ingreſſus. Curauit interim,vt biremes cõtra aquarũ deſluxum à primatibus Equeſtriſ ordinis traherentur , atque per meridiem vniuerſo populo inſpectante de poſuerat eos cineres in duobus ſerculis , id eſt arcuſis,quas in Cæſariſ Mauſoleo collocauit, inferiaſq; hiſ annua religione publicè inſtituit,atque nunc etiam ipſius Mauſolei marmor quoddã reliquũ eſt in calce Capitolij, in quo hæc incifa ſunt literæ; OSSA AGRIPPINAE DIVI AVG. NEPTIS VXORIS GERMANICI PRINCIPIS. Atq; à tergo faxi aliud eſt ſimile, vnã cū huiuſmodi epiſtaphio; OSSA NERONIS CAESARIS GERMANICI CAESARIS F. DIVI AVG. PRON. FLAMIN. AVGVSTALIS QVAESTORIS. Quod eſt ſepulchri Neronis Agrippinæ filij,Caij; Principiſ ſiſtriſ indicium.

DVAE IMAGINES NVMISMA PRIMVM.

VEHICVLVM ELEPHANTORVM
NUMISMA II.

DE hoc vno numismate in declarationibus posteriorum partium sequentis Agrippinae huius filiae, Neronis Imperatoris matris explicabitur.

CARPENTVM, NUMISMA III.

INSTITVIT praeterea idem Caius vt ludj Circenses in matris honorem celebrarentur, in qua pompa voluit vt maioris honoris causa adesset etiam Carpentum, vt ait Suet. in loco superius citato, cum inquit. Ex eo amplius instituit matri Circenses Carpentumq; quo in pompa traduceretur. De hoc vehiculo inter Liuiae Augustae monetas copiosius à nobis est perscriptum; sed quoniam res, quae longum sanè tempus postularet, fore videretur, si eos omnes recensere velimus, apud quos numismata huiusmodi vncialia reperiuntur, perpulchrique æris Corinthiaci misti, hoc vnum dicam, quodd vel nulli latarium, in quod res antiquae ab aliquo congestae fuerint, reperitur, vel nullum museum, aut certe per pauca, vbi nullum prorsus numisma huiusmodi inueniatur.

EFFIGIES CAII NUMISMA IIII.

QVIN etiam vt magis pietas in matrem eminere, Caius edixit, vt ex altera argentearum monetarum parte Agrippinae imago imprimeretur, ex altera sua ipsius effigies: omnibusque Tiberij Imperatoris in eam decretis abrogatis, de iis omnibus poenas sumpsit, qui illi insidias tetenderant. Curauit etià vt ij omnes in patriam reuocarentur, qui illius causa in exilium missi fuerant, sicuti scripsit Dion libro quinquagesimo octauo. Et quanquam primum omnes accusationes, omnes actus, omniaque in uestigationum scripta comburere simulasset, quae in eius matrè, ac fratre factae fuerant, tamen id fecit descriptis exemplis quibusdam, seruatisque prioribus scriptis, vt omnes ij qui in eo negotio fuissent occupati, vel vt accusatores, vel vt testes, uel ut iudices, nihil deinde timerent. Vera tamen scripta is nihilominus ostendit,

dit, eosq; acerbè puniuit, ut tradit Suet. in uita Caij, ac Dion etiam in libro à me nuper citato.

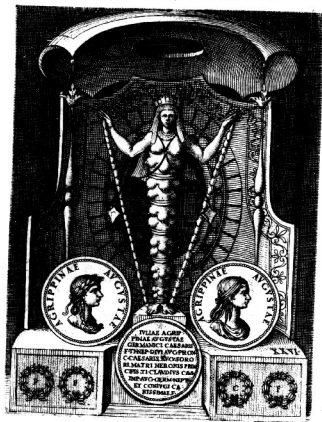
NVMISMA V.

CVM successisset in Imperium Claudius ducta uxore Iulia Agrippina huiusce filia, ut honoraret, stabiliretque focus & gloriæ suæ memoriam, ex Senatus cōsulro curauit ut eius effigies in moneta unciali pulcherrimi æris Corinthiaci misti imprimeretur, in cuius aduerso latere legebatur hæc litte-
ræ; TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. GERM. P. M. TR. P. IMP. P. F.
et S. C.

NVMISMA VI.

PRAETER ipsum numisma sigillum hoc concavum cum literis huius-
modi additum fuit: N. C. A. P. R. Quarū interpretatio minimè à me
conscribetur, cum nullius firmam habeam auctoritatem, cui fidere possim;
atque coniectura aberrare saepius solet. Sunt qui ita interpretentur; NOBIS
CONCESSA A POPVLO ROMANO. Verum lectio huiusmodi mihi non
planè satisfacit, quoniam duæ notæ; S. C. eundem ferè sensum ipsæ reti-
nent. Præterea cur iterum signatæ fuerunt? aut cur non in literis, quæ elata
videantur, ac non una ærarij impressione? Alij contra intelligunt; NON
CONCESSA scilicet; quasi hoc sigillo significare uelint eam monetam ab
aliquo Principe, qui successerit, veritam fuisse, ut à Nerone in matris con-
temptrum: sed neque huiusmodi expositio mihi omnino arridet, cum talis
opinio nulla historię auctoritate fulciatur. quiuis idcirco uti magis pla-
cuerit, interpretetur.

Iulia

GERMANICVS Cæsar pater Agrippinæ fuit, cuius si præstantiam mihi describendam præponerem, nullæ essent unquam laudes, quæ vel minimam eius meritorum partem adæquare possent: siquidem ab iis, qui historiam conscripserunt, unicum omnium virtutū tam animi quàm corporis vas atque exemplar iudicatus fuit, cuius vita illustri ita ornata, ac breuiter in initio vitæ Caij à Suet. descripta est, ita illius laudes à Quintiliano prædicantur, ac ab Ouidio, cui opus Pastorum dedicatur, ut quiuis eius virtutes resq; bene gestas ibi iucundius legere possit, quàm ab aliquo eas expectare ampliores; eius tamen effigiem hoc loco non omitrendam putavi, quæ in antiquis numismatibus argenteis, æreisq; femuncialibus reperitur, cuius partē aduersam hic quoque decernendam curauimus, cū in posteriori parte argentei Caij Cæsaris Caligulæ eius filij imago conspiciatur.

AGRIPPINÆ mater fuit Agrippina Marci Agrippæ filia Augusta, quæ honestissima fuit mulier, animoq; & paternis virtutibus, Augustiq; aui omnino similis. Nata esse creditur ex Vbiorum oppido, eo scilicet tēpore quo Germanicus eius pater cum Germanis pugnabat, atque idcirco cum Claudij Imperatoris vxor fuisset, Colonia in ibi deduxit, qui locus postea ab eius nomine Agrippina vocatus est: atque nunc etiam cum frequentissima sit Vrbs ac opulētissima, Colonia nuncupatur. Scripsit Tacitus libro duodecimo eam ibi natam esse, quodq; Agrippa eius auus eiusce gentis habuit administratio nem. Narrat tamen Suet. quod nata est in Germania, vbi Drusillam etiā natam esse asserit, non tamen quo in loco præcipue dixit, præter id quod Plin-

M nium

nium accusat, qui in Treuironum regione aram fuisse narrat, in qua erat inscriptum: OB AGRIPPINAE PERVERSIUM, cum affirmet Caium illum fratrem in primo Germanici Consulatu natum fuisse. Huic opinioni assentitur Tacitus libro primo, ubi inquit quod ob Romani exercitus seditionem oportuit matrem Agrippinam gravidam cum Caio tunc paruo a fugere in Treuironum regionem, ubi frequenti hyeme peperit. Consentaneum est rationi ut is partus scemina fuerit, cum tribus annis tres filias pepererit, ut auctor est Suet. aliam post aliam: quam obrem accidit ut sub finem Consulatus Sexti Pompeii, Sextiq; Apuleij nata sit Decēbri mense, vel in principio Consulatus Drusi Caesaris, & Caij Norbani mense Ianuarij, vel Februarij. Ita verò nos computamus is facti, quæ scripsit Suet. Natus est Caius Cæsar mense Augusto, & Roma, eo tempore quo pater primò fuit Consul: Germanicus igitur nisi peractò mense se in Germaniam non contulit. Hoc idcirco dico, quia cum is in Germaniam accessit, vxor etiam vnà iter arripuit, ac paulo post seditio nata est in exercitu. Mortuus est Augustus Augusto mense Sexto Pompeio, & Sexto Apuleio Consulibus. Inter Germanici & Pompeij, Apuleij; Consulatum, alius Còsularis intercessit, qui fuit Lucij Planci, & Caij Silij. Inter eum igitur Augustum mensem, quo natus est Caius, & quo mortuus est Augustus, duo anni intercesserunt, sub quorum finem cum Germaniæ exercitus descuisset, Agrippinæq; esset grauida, sequentiq; hyeme peperisset, ut dictum est in Treuiris, cõcepit vel sub finem Consulatus Pompeij vel in principio Drusi. Quòd esset Agrippinæ pars hoc nos, ut arbitremur, adducere potest, quòd ubi de matris Agrippinæ fuga scripsit Tacitus, eam Caium paruulum secum abtulisse scribit, neque alium nominat infantem: cui rei vel id argumentò esse possit, quæ post mares natæ sunt, quorum vltimus fuit Caius. Ex his colligi possit filiam Agrippinæ ætate maiore in Treuiris natam fuisse, atq; in inscriptionem, cuius mentionem fecit Plin. magis illi, quàm Drusillæ, conuenire. Verùm res huiusmodi ita tenebris inuolutæ ob temporis distantiam, ut verum perquirere res maximi, & infiniti propè sit laboris: atq; hæc pauca ego percurrere volui, ut obscuritatem viri studiosi magis intelligerent.

Quod atinet ad illius nomen, eam variis nominibus appellatâ fuisse sentio, quandoquidem Tacitus in vno tantum loco Iuliam Agrippinam nominat, idq; in principio libri duodecimi: & Dion libro quinquagesimo septimo, semel, ac nusquam amplius Aegyptiam vocauit. reliqui verò scriptores oēs eam Agrippinâ vocât simpliciter sine alio prænomine, vel cognomine.

Primum illius matrimonium fuit cum Palieno Crispo qui bis consulatus

tum gesserat, fueratq; orator, de quo mentione fecit Plinius libro Naturalis historiæ decimo sexto, & Suetonius in Nerone. postea à Tiberio suo aunculo Cneo Domitio Aeneobarbo in matrimonium data est, qui antiquissimæ nobilitatis erat & affinis Imperatorum ob cõsanguinitatem: quoniam Octauia illius fuit auia, per quam Augustus eius erat aunculus, uti narrat Tacitus sub finem libri quarti, nosq; demonstrauimus in lineamentis in nostra Genealogiarum Caesarum, successuumq; Romanarum familiarum tabulæ, cum quo vnus tantum filium genuit Domitium Neronem nominatum. Verum post Tiberij mortem cum is ex Vrbe exiisset ut tumultus eos deuitaret, Pyrgis in Thulciæ oppido cõmoratur, decessitq; ibi morbo aquæ intercutis, uti Suetonius tradit in Nerone. Ser. Galbæ matrimoniu tentauit, qui Lepida erat orbatu iuxta Suetonij sententiam in ipsius Galbæ vita, quo tempore cum Caius eius frater ad summam rerum euasisset, cum eo concubuit per aliquod tempus, à quo suis catamitis postea conceditur, qui ea potirentur. Præterea cum illius imago in aduersa parte numismatum Caij impressa fuisset in Deæ Constantiæ formâ, vnâ cum Drusillæ, Liuiæq; imagine, omnesq; eos honores obtinuisse quos viuz sorores aliæ sunt concutæ, illi tandem molesta visa est ac odio digna, vt potè adultera, & Aemilij Lepidi coniurationis conscia: quæ etiam condemnata, fuit in Pontias Insulas relegata, eius bonis in publicu redactis, cû prius illi imperasset Caius, ut in vrba plena aquæ inclusa Lepidi ossa Româ in gremio alportaret, quod à Dione scribitur libro quinquagesimo octauo.

Verum paulò post defuncto Caio, à Tiberio Claudio eius patre Imperatore in patriam reuocatur, omniaq; bona recipit. Ac subinde Messalina vxore à Claudio interfectâ, liberis Claudij studentibus vt nouam illi sponfam inuenirent, illecebris illius, ac per ius osculi vt potè nepis pelfecto in amorem Principe patris sui Germanici fratre cum subornatu, Pallantisque liberti intercessionem adiunctâ, Pauline Lollia, Eliæq; Petinæ studio, contentioneq; superior, quæ & antea eius fuerat vxor, ut inter patrum, ac neptem nuptiæ celebrarentur obtinuit, cum primum tamè rogata lex esset in Senatu, ut matrimonia huiusmodi patruorum, ac neptum legitima iudicarentur, quæ ad id tempus incesta habebantur: neque tamen præter libertinû quendam, & alterum principalem eius facinoris imitatoris inuenerunt, quorum officium nuptiarum, & ipsa cum Claudio celebravit.

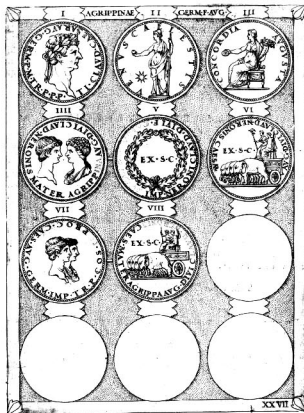
Cum ad Imperatoriam dignitatem hæc ascendisset, eas vias paulatim aggredditur, quibus etiam filius produceretur: atq; Octauia Claudio filia per falsas calumnias nuptis cû Lucio Sillano solutus, eam Neroni filio in uxore

IVLIA AGRIPPINA AVG.

rcm dedit. Neq; multum sanè temporis spatium intercessit cum Pallante
intercedente Nero per adoptionem in Claudiorū familiam accipitur, illiq;
Augustæ nomen inditur, ut ait Tacitus libro duodecimo. tum multifariam
illius imago in argenteis numismatibus inculpitur, & in Dæ Ceresis for-
mam, cum huiusmodi inscriptione; AGRIPPINÆ AVGVSTÆ.

Effigies

IVLIA AGRIPPINA AVG.

EFFIGIES CLAVDII

NUMISMA PRIMUM.

ERVM in parte aduersa ipsorum numismatum Claudij ipsius impressa est imago cum his literis circum: T I. CLAVD. CAESAR AVG. GERM. P. M. TR. P. P. P.

SIMVLACRVN VENERIS

NUMISMA II.

Hic idem Claudius Octaviae filiae benevolentia permotus, atque Agrippinae facinore, quod ei praeclarum videbatur, quod ei idoneum maritum coniugasset, quod hoc maximum amoris argumentum existimabat, quodque ea pro suis viribus ut Princeps Reipublicae procrearetur procurasset, in alijs argenteis numismatibus eam imprimendam curauit: quorum in aduersa parte Deae Ceres simulacrum dextra hastam laevaue pomum ostentans conficitur, quandoquidem id signum est eius, quo à Paride Phrygio donata est, cum eam reliquas Deas forma antecellere pronuntiavit in iudicio; quin etiam ipsum est Veneris sydus, quod maritorum coniungendique animos mutuo amore coniungere consuevit, cum his circum literas; VENV CAELESTIS.

SIMVLACRVN CONCORDIAE

NUMISMA III.

Et quoniam ea semper ferè est consuetudo, ut inter novas nuptias primis temporibus concordia reperiat, cum horum animi etiam forent coniuncti, constat hoc argenteum numisma cum huiusmodi Deae imagine, quae dextera tenet pateram, laevaue cornucopia, ut illud interim significaretur, quod literis mandauit Salustius; Concordia paruae res crescunt, discordia maxime dilabuntur. quamobrem cum de hac loqueretur libro primo Carminum Horatius ita inquit:

Felici ter & amplius,
Quos irrupta tenet copula: nec malis

Diuulsus

Diuulsus querimonij

Suprema citius soluet amor die.

Hae verò sedens effingitur, ut declararet eam ad extremum usque diem firmam esse oportere. Huc accedit quod illi Carpentum per solemniam festa vi, ex Senatus consulto concessum est; ut sub hoc libri quinquagesimi octauum tradit Dion.

Hic dicitur honoribus functa, ut sibi tanquam viro seruiretur instituit, seueritateque publice utebatur, aureum paludamentum gestabat, quo sacerdotes antiquitus uti consueverunt; quo induta & Capitolium ascendit, & ad spectacula accedere solebat. Affirmat Plinius praeterea libro trigesimo tertio, se in prociectu naualis praelii eam apud Claudium sedentem, vesteq; auro absque alia materia intertexta indutam vidisse. Memoriae prodidit Tacitus, quod cum Britannorum Rex Carataccus praelio victus, ad Imperatoris praesentiam victus deductus esset, Agrippina paulum seorsum à marito in sede sublimi confidebat, cumque omnium admiratione Romanis cohortibus era praefecta: atque ipsa dicere consueuerat, quod à suis maioribus facta fuisset Imperii. Praefectus Praetorianorum cohortem ex officio deposuit, aliosque sufficit prout sibi videbatur, at eadem ratione res etiam publicas administrabat, ita ut iis darentur magistratus atque officia, quibus ea uoluisse, quae & autor extitit, ut Annus Seneca ab exilio reuocaretur, Praeturaque adeptus fuerit. Scripsit tamè Plinius libro trigesimo quinto, Senatum suo edicto Praetoria ornamenta Claudii libertis concessisse. Verum quod maxima est admiratione dignum, ea sua astutia omnem prorsus amorem, benevolentiam, studium, & gratiam Imperatoris filio admisit, suorumque Neroni potentiam, ac auctoritatem addidit, cum diceret contemni adoptionem ab amicis, & ab iis qui Britannici partis studebant, quamobrem cum curauisset ut in Britannici educatores animaduertetur, id obtinuit, ut pro suo arbitrio custodias illi statueret, atque illud accidit, quod per proberium efferi solet, sibi lardum credere; quandoquidem via neglectus fuit adolens, ut uel à suis ipsius seruis paruisset. Pro suis his uiribus odia etiam immittatremque in omnes exercuit; nam cum prius Sillani Octaviae mariti cadis causa extitisset, effecit, utque ut Claudii liberti, qui in obtinendis Imperatoris nuptiis repugnarent, de medio tollerentur, curauit etiam ut Lollia Paulina hac ipsa de causa exilijs pateretur, & occideretur doni quicquid caput cum ad se allatum esset neque cognitum, in suis manibus aperuit, ut dentes inspiceret. Curauit necandas etiam alias matronas, inter quas Calpurniam nobilissimam: neque alia sanè de causa, quam quod eam Claudius aliquando

VE

vt formosam mulierem laudasset. Quin etiam leuissimis de causis Domitiam Lepidam confobrinam suam, & Neronisq; amitam occidi iussit, cum ea tanquā Magicæ artis studiofam accusasset. Tum Iunio Syllano superioris Syllani fratri Asiæ Proconfuli uenenum dandum curauit: atque Iosephus libro Antiquitatum vigesimo, illius iussu Messalinam interfecit fuisse memorie prodidit, ob Zelotypiam, quam ex ea conceperat.

Cum timeret hæc igitur ne ob crudelia sua facinora fortuna mutaretur, fidemq; sibi contingeret, quod & cæteris Claudij vxoribus euenerat, Britannicus hæres Imperij institueretur, hoc etiā scelus cæteris addidit celsit, vt Imperatoris mortē acceleraret, idq; tāto maiori studio, quod eā fenserat nō adoptionis solū, sed matrimonij etiā pœnituisse, quod clam eā iratū ali quādo cōmemorantibus libertis ac laudatibus cognitionē, qua pridie quam eam adulterij reā condēnauerat, sibi quoq; in satis esse iactare audierat, oīa impudica, sed nō impunita matrimonia. Quodq; is continuisset ut Britannicus togam uirilem sumeret, cuius rei argumētum uidebatur, quia illi factus obuius, eum arctissimē complexus est, ac hortatus ut crederet, rationēq; à se omnium factorum acciperet. Nulla res tamen magis eam ad id efficiendum inflammauit, quā quod multorum criminum accusata fuerat, Claudijque testamentum condiderat, per quod instituerat hæredem Britannicum. Agrippina igitur priusquam aliquid præterea is moliretur, per peritissimam uenenariorum magistrā Locustam nomine egit, perque Alotum Spadonem cubiculariū, vt daretur ei uenenum in boletis Xenophonte etiam medico adiuuante. Post illius mortem ex Liuie Augulæ amula esse uoluit eos illi omnes honores concedendo, quos illa tribuerat Augusto, eū in Deorum numerum eum retulit. Inde duo nata sunt dicteria, quod boleti Deorum essent cibi, (cum Claudius per boletos fungos extinctus, dein relatus sit innumerum deorum) & quod in cœlū pater unco sit correptus.

Imperio ita ad Neronem translatō, hæc minus quā antea tolerabilis esse cepit, neque se ab omnibus timeri solum uoluit, uerum etiam filium minis terrabat, omniaq; tanquā Imperator administrabat, ita ut OPTIMAR MATRIS celsere darentur Tribunis. Ausa est præterea legationibus ex Armenia ad Neronem rogandam quādam de causa accedentibus Imperatorum subfelliū concedere, ac ius dicere; idque fecisset, nisi Nero pietate, reuerentiāq; simulata assurrexisset, illiq; tanquam matri occurrisset à Seneca, cæterisq; amicis admonitus.

Neronis

NERONIS AGRIPPINAEQVE IMAGO

NUMISMA IIIII.

IMPRESSAE fuerunt complures auræ monetæ Neronis Agrippinæq; nomine hoc tempore, inter quas vnum conspicitur gentis, cuius in altero latere corona est. circa duas imagines huiusmodi extat inscriptio: AGRIPPA AVG. DIVI CLAUDI. NERON. MATER. qua in re animaduertendum est quod Agrippinæ nomen ita etiam scribebatur; AGRIPPA, absq; duabus penultimis literis. Nomen AVG. in Agrippinam, nō autem in Claudium refertur; siquidem ubi periiisset Imperator, relatusq; fuisset in deorum numerum, non amplius Augustus, sed Diuus appellabatur, tantō digniore hoc nomine existente, quantō præstabilis est Deum esse, quā hominem. Sic Diuus Iulius, non autem Iulius Cæsar: Diuus Augustus, non autem Cæsar Augustus: Diuus Vespasianus, non autem Vespasianus Augustus; ita etiam Diuus Claudius, at non amplius Claudius Augustus. Atq; obseruatum est reliquos omnes diuos dictos fuisse solo proprio nomine adiuncto, quamobrē legendum est AGRIPPA, id est Agrippina AVGVSTA DIVI Vxor scilicet, quod Diui vxorem aliās significabat. Hæc ita scribendi consuetudo non apud Romanos solum, verum etiam penes Græcos extitit. Ita verō Octauia nus etiam priusquā Augustus foret nuncupatus, Cæsar Diui scribere consueuerat, sicuti marmoreæ inscriptiones testantur, omniaq; numismata ab eo constata, atq; Iulij Cæsaris filius intelligebatur. Claudij nomen quod in inscriptione subsequens est, in Neronem potius, quam in Claudium referri debet; quoniam Nero ipse in Claudiorum familiam receptus adoptantis patris nomen accepit, Claudiusq; dictus fuit, sicuti Caius Cæsar infanti Neroni vaticinatus fuerat, cum rogante eum Agrippina, vt nomē, quod sibi videretur, imponeret, ipse ad Claudium suum patrum conuersus dixit per iocum quod ex ipso nomen tribueret, vt asserit in vita Caij Suet. Adoptatus fuit Caius Antistius, Marciq; Sulpio Coss. qua de re scribit Suet. in Claudio. E generis Neronem adoptauit, & in alio loco. Adscritus in nomen familie Neronem, quasi parum reprehenderetur, quod adulto iam filio priuignum adoptaret, identidem diuulgauit, neminem tanquam per adoptionem familie Claudie infertum: & Tacitus libro duodecimo ait; Cæterum adæ principis grates exquisitiore in Domitium adulatione. Rogatq; lex, qua in familiam & nomen Neronis transfret. Augetur & Agrippina cognomento Augusta. Atq; cum Augusti nomen ita scriptum reperiat; Cæsar Diui filius, intelligebanturq; Cæsar Diui Iulij Cæsaris filius: ita & hic Claudius Diui Claudij filius intelligeretur. quanquam non ita planē sit explicatum, cum antiqua ita scribendi consuetudo extiterit.

N

Corona

CORONA CIVICA
NUMISMA V.

CORONA ex frondibus Quercus composita superioris numismatis est pars aduersa, quæ corona Senatus cōsulto ex instituto illi dicata atq; appensa fuit primo sui Imperij anno supra Palatii portā, in quo habitabant Imperatores, quæ Palatia idcirco dicebatur. Affigebatur hæc præterea in Capitolio supra templi Iouis Opt. Max. portam, quæ quot annis Cal. Ianuarij renouari solebat, vt commodius alibi explicabitur in nostro de aduersis partibus numismatum Cæsarum quodam libello, qui breui à nobis edetur in lucem. Hæc corona Civica etiam nuncupatur: quæ minime idcirco Imperatori concedebatur, quod aliquem ciuem Romanum seruasset in bello, sicuti ante significabat, verum quia totam seruasset Rempu, atque hoc quoddam erat adulationis genus, quo demonstrare volebant, Imperatorem optimum omnibus Romanis ciuibus salutē, incolumatēq; apportare. Fuit Augusto antea hæc cum inscriptione dicata, qua declarabatur cum non Rempu, solum Romanam, sed vniuersum hominum genus seruasse, sicuti testatur Plinius in eo capite vbi agitur de Coronis; et duo antiqua etiam ex argento Augusti numismata à me conspecta, declarant. Supradicta igitur de causâ Civica corona in Neronis noui Imperatoris honorem affixa fuit, eademq; in aurea moneta impressa, vt literæ ipsę testantur; IMP. NERONI CLAVD. DIVI F. Imperatori scilicet, Neroni Claudio Diui filio. Reliquæ literæ non ita sunt impressæ, vt legi aut comprehendi possint; Hoc numisma est penes Achillem Masseum.

CVRRVS ELEPHANTORVM,
NUMISMA VI.

INITIVM à Diuo Augusto ea consuetudo accepit, vt maiorum memoria in ludis, pompisq; Circensibus curru Elephantorum decoraretur: si quidem à Tiberio, Liviâq; Augusti coniuge post ipsius mortem primum id exstructum fuit, super quo eius statua aurea visebatur, quæ vnâ cum reliquis sacris per diem festum circa Maximum circum ducebatur, quod vehiculum in numismate quodam æreo vnciali conspicitur ad ipsius Diui memoriam conflatum. Neque illi sanè absimile à Claudio Liviæ Augustæ eius uxoris, sicut narrat Suetonius in vita ipsius Claudij, Caius Cæsar Caligula horum exemplum aliud in Drusillæ sororis extinctæ memoriam cum statua, in Hippodromo introducendum curauit; atq; ex hoc numismate, quod aureū est pariter

cum

cum Claudij effigie in altera parte, facile coniectare licet, Neronem in Diui Claudij patris sui honorem iussisse vt aliud conficeretur: quandoquidem Neronis mater æmulatione quadam Liviæ imitari i uoluit in defuncto marito honoribus afficiendo. Nisi tamen nos Neronem Agrippinamq; credamus ob maiorem saltum minime curasse vt ipsi ferrentur: quod sanè facile accidisse potuit, tanta fuit eorum animorum elatio, quò ipsos sublimis fortunæ magnificentiæ prouehabat. Hoc ex iis literis facile mihi persuadeo, quæ circa numisma leguntur; AVG. DIVI CLAVD. NERONIS CÆSAR. Augusti Diui scilicet, cum prima hæc pars in Agrippinam referatur, quod vxorē significat Diui Claudij. CLAVD. NERONIS CÆSAR. hanc aliam partem in Neronem referendam censeo, quæ Claudij Neronis Cæsaris significat; scriptum fuisse in eo numismate CÆSARIS, verum non satis est spatij in antiqua moneta, quandoquidem literæ maxime inter se sunt propinquæ, elephantorumq; capita attingunt; atq; ob loci ipsius angustias necesse fuit artificij R. cum A. literâ coniungere, nisi animalium capita offendere maluisset. Verum vtra harum rationum Neronem, Agrippinamq; ad imprimendum vehiculum in numismate compulerit, nulla certa sunt argumenta. Sceptrum illud, quod figura dextera sustinet, erat magistratuum in signis, prouinciarumq; Præfectorum, quod etiam triumphantes Imperatores manu gestare consueuerunt, dum super triumphali curru veherentur. Mentionem fecit huiusce sceptri Diuus Isidorus in libro Etymologiarum decimo octauo, his verbis vbi de triumphis loquitur. Scipionem cum sceptro in manu gerebant ad imitationem victoriæ Scipionis, licet & Scipio baculus sit quo homines innituntur, vnde & ille primus Cornelius Scipio appellatus est, quia in foro pater eius cæcus innixus eo ambulabat. Super autem Aquila super sedebat ob indicium, quod per victoriam quasi ad superantem magnitudinem accederet; Inde & colore rufo perlineabantur, quasi imitarentur diuini ignis effigiem.

NERONIS ET AGRIPPINÆ IMAGINES
NUMISMA VII.

NUMISMA alterum extat cum duobus capitibus, atq; cū inscriptione; CÆS. AVG. GERM. IMP. TR. P. COS. PROG. id est, Cæsar Augustus Germanicus Imperator Tribunitia potestate Consul (hic tantum corporis spatij relinquitur, quantum duas literas capit) Proconsul. Sumptuosissilem togam Nero anno sequenti post adoptionem, Claudio quintum, Ser-

N a gloq;

gioq; Cornelio Orfito Consulibus; illiq; concessum est vt vigesimo ætatis suæ anno Consulatum obtinere posset, cum decimum quartum tunc ageret. Verum interim Proconsulare Imperium extra Urbē illi designatur vti Cæsares habebant, iuuentutisq; Princeps est appellatus, de quo ita scripsit Tacitus libro duodecimo; T. Claudio quintum, Ser. Cornelio Orfito Coss. virili toga Neroni maturata, quo capescenda Reip. habilis videretur. Et Cæsar adulationibus Senatus celsis, vt vicissim ætatis anno Cōsulatum iniret; atque interim designatur Proconsulare Imperium extra Urbem haberet ac Princeps iuuentutis appellaretur. Additum nomine eius donatium militi, Congiarium plebi, & ludicio Circensium, quod acquirendis vulgi studiis edebatur, Britannicus in Prætexta, Nero triumphali veste transuēcti sunt. Sed neque illud sanē prætermittere volui, quòd duæ imagines quæ supersident vehiculo fortasse Neronis triumphantis, & Britannici prætextati, erant quod per ipsum sceptrum demonstratur, atque transuēcti in Ludis Circensibus, sicuti ex superioribus Taciti verbis elici potest; Et ludicio Circensium, quod acquirendis vulgi studiis edebatur, Britannicus in prætexta, Nero triumphali veste transuēcti sunt. Tertio post anno defuncto Claudio, Neronēque annum decimum septimum agēte, nisi fallit Tacitus libro decimo tertio, hæc ipsa moneta impressa fuit; cuius habui ex ælar ex aurea antiqua ab amplissimo Francisco Medices Florētina Iuētutis Princeps cuius pars auerfa sequens est vehiculum ab Elephanitis tractum cum duabus statuis, de quibus satis superius.

Exorta est interim simulatas inter matrem, & filium, quia paulò asperiorē se præbebat Neroni Agrippina, cum omnia, quæ diceret, vel faceret, obiurgaret, Senatusq; actibus aduersaretur. Necesse fuit idcirco statuerent patres, qui in Palatiū ob id vocabātur, hoc pmittere Cæsare, vt altare abditis à tergo foribus velo discretæ, quod visum arceret, aditus nō adimeret. His rebus ita commoueri se simulauit Nero, vt quòd eam populo inuisam faceret, dicere solitus sit, se eius gratia Imperij administrationem esse depositurum, Rhodumq; abiturum. Enimuerò omnem prorsus auctoritatem illi breui ademit, omniq; potestate, & honore priuauit, semotisq; Germanis custodiis, quos salutis suæ gratia circūdabatur (vt pote quæ tanquā Imperatoris vxor semper septa fuerit, sepieturus custodiis) eam cōubernio quoq; ac paulo fugauit, in domumq; Antonie suæ auie dimisit, omnibus quibus posset, sciretque rationibus illi molestias inferens. Cū iterea accusata fuisset Agrippina, quòd contra Neronem moliretur, ita orationis ipsius altutia, caliditasq; ualuit, vt ea absoluta, accusatoresq; condemnati fuerint. Verum quoniam

quoniam mulier esset natura iracunda, contumax, & ferox, Neroni semper minans, blandiensq; Britannico, cum diceret se ita facturum, vt ad quem iure optimo perueniret, daretur Imperium, eaq; de causa vndeunque poterat cumulans pecuniam, aurum, & argentum, Tribunos, Centuriones, Romanosq; patritios demulcens, tantum illi terroris incusit, vt quavis ratione eam de medio tollere conatus fuerit. Et cū veneno ter tentasset, sentiretq; antidotis præmuniat, neque ferro viam tutam arbitraretur, lacunarum, quæ noctu super dormientem, laxata machina deciderent, parauit. Verum cum hoc consilium per comices parum cælatum esset, solutilemq; nauem, cuius naufragio, vel testis camæræ ruina multo plumbò omnes perirent, qui essent cum ea, Aniceto eius liberto, Clasis apud Misēnum Præfecto, & pueritiæ eius educatore consulente, commentus est: atque ita reconciliatione simulata, iucundissimis literis Baias euocauit ad solemnia Quinquatrum simul celebranda, vbi eo tempore esse illi contigerat: datoque negotio trierarchis, qui liburnicam, quæ aduecta erat, uelut fortuito concursu, confringerent, eam vt expectaret protraxit conuiuium. Repetente Baulos in locum corrupti nauigij dolosum illud obtulit, hilariter etiā profectum in digressu papillis exosculatur. Scribit Tacitus libro decimo quarto quòd cum ea in insulas cognouisset, ab Antio, vbi tūc erat, Baias in lætica iter habuit. Sed quo modo res se habeat, nauim ornatisimam, munitissimamq; consecundit, tanquam id quoque honori matris daretur, prorogataque cœna in bonam noctis partem inter suauissimos sermones, agrè discelsit ab ea Nero simulatis lachrymis, hæc nauis uesta est. Neque multum sinē itineris spatium traiecerat cum dato signo loci operimentum ob magnum plumbi pondus corruit, quod cum nulla ex parte eam vitæ periculo offendisset, cū minimè super eam collapsum esset, nauis in altera partem inclinata, & submersa est. Hæc cum esset ignota, quamquam vulnus in humerum ceperat, ita natuuit, vt nonnullorum Lucrinorum beneficio ad sud villam perueniret. Cum filij insidias hic perensisset, vulnereq; medicamenta adhiberet, Neronem per Lucium Agerinum liberum facit certiore benignitate Deum, & fortuna eius euasisse grauem casum, tum pauore exanimatus Nero, & ita tamq; alio obtestans vindictam, vel futurum enim vi ea seruicia armarer, vel accenderet militem, vel facinus ad Senatum deferret, inops consilij, neque quid sibi agendum foret animo completens Agerinum coniecit in vincula, gladiumq; intra pedes eius abiicit, eumq; ab Agrippina missum simulauit vt Neronem interficeret. Mandauit præterea Aniceto vt mater clam obtruncaretur, rumorq; dissiparetur, quòd ea deprehēsi sceleris pudore sibi manu intulisset:

intulisset ne de ea re quæstio fieret. Anicetus Triararchus igitur villam statione circumdat, refractis foribus ad cubiculum penetrat nonnullis feruis repulsis, qui resistere conabatur. Seruabant, cubicoli aditum pauci homines, cum alij forent deterrii militum ostia frangentium strepitu. cubiculo intrat exiguum lumen, vnaq; ancilla cū Agrippina cogitabūda, ac mœssa, quoniam nondum reuertisset Agerinus, quem ad Neronem miserat neq; quicquam accesserat ab eo missus. Verum cum strepitum perciperisset, vitæ suæ finem aduentus ærata est, quæ cum à feruis etiam defereretur, & tu me deferis! ait. Ingressus est cum militibus interea Anicetus, quibus dixit Agrippinæ si mei videndæ gratia huc accessistis, me valere filio significare: sin occidendæ hoc minime ex eius sententia crediderim. Milites thorum circumfistunt, primusque Triararchus fuste caput eius percussit: tum Centurioni districto ense eam vulneraturo vterum protendens, eum feriendum esse exclamavit, quoniam monstrum huiusmodi gestasset: quæ cum lachrimaretur multis vulneribus conficitur. Scribit Suet. post eius mortem Neronem ad eam vindicandam accessisse, omniaq; eius membra tractasse, quorum formam nonnullorum laudabat, quædam carpebat, ac libidine quasi commotus, ait; Nesciebam me tam pulchram matrem habere: atque bibit etiam cū id faceret. Eadem nocte concremata est: neque dum rebus potiretur Nero humo clausa est; verum post ipsum à suis familiaribus lenem tumultum consequitur propter Misentiam viam, Cæsarisque Dictatoris villam, quæ loca mare finitima pertingit. Accessio rogo eius libertus Mællert nomine, ferro sibi mortem cōsciuit, neque certum est dominæ amore, an timore exitij id fecerit. Multis antea annis Agrippinæ consulenti super Nerone nuntiariū fuisse aiunt à Chaldeis, quod genus id mortis esset percellura, eam verò minime fuisse sollicitam, quæ subsanans etiam dicere solebat: OCCIDAT, DVM IMPERET. Perpicuum est sanè eam imperdidi cupidissimam fuisse, quæ etiam spe allecta cum adhuc esset teneræ ætatis cum Lepido stuprum admisit. Quin etiam (à quo vel seræ naturæ instictu abstinere soleat) cōcubuit cum filio, quod cum ita delinire sperabat, vt sibi obtemperaret: Verum Dei Opt. Max. æquitas pro humanis operibus merita præmia deniq; tribuit. Sunt tamē qui Neronem id ex matre cooptasse inquam, qui Actis libertæ postea afflicta Seneca propulsante à re deturbatus est. Memoriam prodidit Suet. ab Agrippinæ obrectatoribus ipsi dissuasum fuisse, quippe, qui vereretur ne nimium hoc genere gratiæ posset apud Imperatorem, isq; illi obsequij coheretur, quoniam ferocem, superbam, avaris, & intolerabilem, ac prorsus nimium potentē faminam cognosceret, atque Neronis animus clare sanè patefactus fuit, postquam

quam quandam meretricē, quam fama erat Agrippinæ esse simillimā, inter concubinas receperat. Olim etiam cum simul in læticia viderentur, Neronem ex desiderio materni concubitus turbatum fuisse, ac maculis vestis proditum, affirmant, atque inter alios Sextus Aurelius asserit, Neronem stupro matrem contaminasse. Post eadem, huiusce malæ suæ ac nimis viderendi cupidinis à Nerone accusata fuit in Senatu, cum diceret eam Imperij sociam esse voluisse, ac regere, quam regi maluisset, eamq; in dedecus Senatus Populiq; Romani sperauisse vt prætorianæ cohortes in eius verba iurantes, periculæque viris illustribus intruxisset, infensam militibus patribusq; & plebi fuisse, cum dissuadisset donatiuum & cōgariū, tum quod ipse vix coercere potuisset quo minus & nationes externas admitteret, vt volebat, continuo variis criminibus aggrauans matris inuidiā. His rationibus, hisq; calumniis auctore Burro (primis in adulatione Cæturionibus Tribunisq;, quasi discrimen improuissimum & matris facinus Nero euasisset) cōmoti sunt Senatores, vt natalem eius diem inter nefastos referendū censuerint, in quibus nihil facere licebat: præterea vt supplicationes apud omnia puluinaria decernerentur, vtq; Quinquatria quibus apertæ essent insidiæ in Cæsarem, ludis annuis celebrarentur, vt aureum Mineræ simulacrum in Curia, & iuxta Principis imago statueretur, tum alia etiam complura in eius vituperium decreta fuerunt, sicut refert Tacitus libro Annalium quatuordecimo.

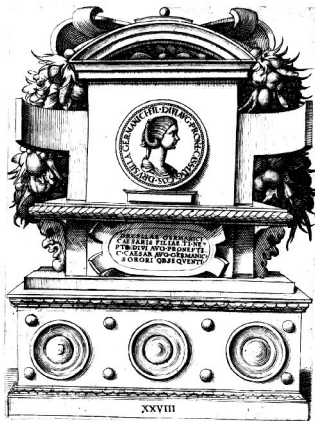
Scelere igitur à Cæsare perfectō, ipse sepius in nocte exterrerebatur, & tanquam ab armata facibus Agrippinæ specie agitabatur: atque reliquo noctis tempore modo per silentium delixus, sepius pauore exurgens, & mentis inops lucem operiebatur, tanquam exitum allaturā, & in proxima Campaniæ ora creditum est, sonitu tubæ collibus circum editis, planctusq; tumulo maris ipsum audiuisset. Prodigia quoq; crebra & irrita mortis suæ intercessere, anguem enixa mulier, & alia in cōcubitu mariti fulmine exanimata est: id sol repetē obscuratus, & tactæ de cælo quatuordecim vrbis regiones sunt.

Fuit mulier astuta, inuidiosa, crudelis, animo feroci, avara, superba, ac supra modum male imperandi cupida, odiosa, iniuriarum vltrix, ac scelerum magistra. Quod autem de ea dici potest honorificum, & vrbana eius oratio fuit, eiusq; consuetudo iucunda, multaque cum diligentia, tum elegantia vitam, fortunamq; Agrippinæ matris suæ descripsit, maximeque studuit, vt quam honorificentissima & honesta esset eius familia, optimumque virum filij sui magistrum instituit Annum Senecam. Aliena prorsus ab ingenio fuit materno, autoque, & proavi, atque amitarum; sed Iulie auæ maternæ persimilis, quandoquidem ambe parum honestæ fuerunt, & impudentes.

Scribuntur

Scribitur hæc à Tacito libro duodecimo, tertiodécimo, & quartodécimo; libro quinquagésimo octavo à Dione, à Plut. in vita Galbæ, & à Suet. in Caio, Claudio, ac Nerone. Vnicum fuit exemplar ad hæc vsque tempora, quæ filia, soror, coniux, materq; Imperatorum fuerit: qua in re amplitudinè matris Simandri Aegyptiorum regis superauit, quæ filia, coniux, & mater Regum fuerat, quamobré tribus coronis decorata pingitur ab Aegyptiis.

DIVA DRVSILLA

XXVIII

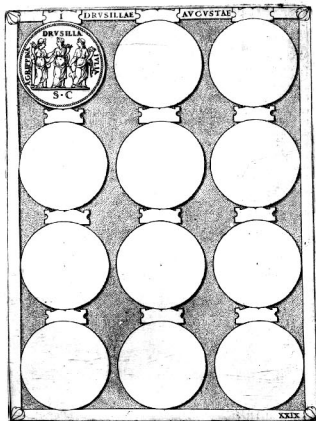
DIVA DRVSILLA.

QUITVR Drusilla ex Germanico Casare & Agrippina Marci filia in Trevirorum regione anno circiter secundo post natum Caium Caligulam eius fratrem, quare scripsit Plinius, attestante etiam Suetonio in eiusdem vita, aram olim fuisse in qua scriptum erat: **O B AGRIPPINAE PVERPERIVM**, ubi foror altera eiusdem nominis edita est.

Hæc sicut libro quinto declaravit Tacitus cum adolevisset ad nuptialem ætatem, nupsit à Tiberio auunculo Lucio Casio Longino Consulari, Ser. Galba Lucioq; Sylla Consulibus; non tamen nupsit virgo, quoniam cum educaretur vna cum Caio fratre suo in Antoniae aviæ suæ domo, ab ipso prætextato adhuc stupratâ fuisse aiunt, cum ab Antonia in concubitu eius quondam deprehensa fuisset à quo etiam mox Principe creato marito fuit abducta, & pro vxore propalam habita. Literarum monumentis tradidit Dion libro quinquagesimo octavo ea Marco Lepido Caij ipsius exoleto, aliarûq; duarum fororum amatori nupsisse, quarum vnaquæq; cõiugio pleno infra se vicissim ab illo collocabatur, vxore supra cubante. His Caio ira iubente omnia Vestalium Virginum priuilegia dignitatesq; Senatus consulto concessa fuere, vnaq; cum eo profectis solemnibus in curru à quatuor equis can didissimis tracto vehabantur, quod nusquam antea visum fuerat.

O 2 Trium

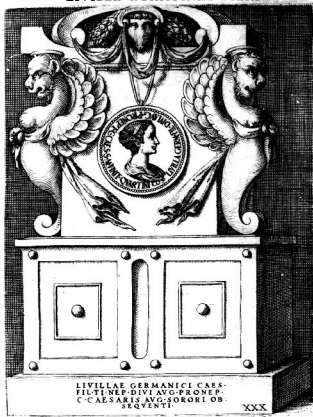
TRIVM SORORVM CAII SIMVLACRA
NVNISMATA PRIMVM.

NTERIM conflata fuerūt numismata vncialia ex pulcherrimo aere Corinthiaci mīsto, quorum in altera parte Caii Imperatoris caput laurea coronatum visēbatur cū inscriptione huiusmodi; C. CAESAR AVG. PON. MAX. TR. POT. ex altera Drusillae erat statua, aliarumq; fororum in Deorum formam expressa. Agrippina scilicet in formam Constantiae; Drusilla Concordiae; Fortunae Liuilla, quae & eadem Julia. Inualuit tunc consuetudo quaedam, vt omni iuramento quod tunc iurarent Romani diceretur, neque me, neq; filios meos cariores habeo, quā Cēsare & tres eius sorores habes. Itaq; Consules cum quid dēferrent ad Senatum, in initio orationum suarum dicere solēbant; quod faustum, felixq; sit Caio suisq; fororibus. Verum Drusilla praeter ceteras ab eo maxime amabatur; siquidem vel aeger eam benedixit, atq; Imperij heredem instituit. Eadem defuncta, quod in initio ipsius accidit Imperij, iustitium indixit in quod risisse, leuasse, cenasse cum parētib; aut coniuge, liberisūe capitale fuit, ita vt plebeius quidam obierit nullo alio scelere, nisi quod calidam aquā ea die vendidisset. Habita ab eius marito oratione ex verbis instituto ludus qui Troia dicitur, circa illius sepulchrum celebratur, omnes honores illi concessi, qui antea Liuię Avgustae, in Deorum numerum relata Panthea vocatur, eius imago aurea in Senatu deponitur, & in foro in tēplo Veneris statua pari magnitudine. Dexte collocatur, altare illius numini extruitur, vbi huic soli sacrificaretur iis ipsis ceremoniis, quibus & Veneri sacrificabatur. Editum est praeterea vt ciues, omnesq; Deorum auxilio pro salute indigētes ad eam verterentur, votivasq; imagines consecrarent, haud aliter atq; nunc Diuis miracula facientibus vouere cōsuecimus, quin etiam cum testaretur scēminae, per Drusillae nomen iurarent, atque in omnibus ciuitatibus diuinis honores consecuta est. Neq; puduit sanē Senatorem quendam Liuium Geminum nomine iurasse se illum vidisse animam in caelum volantem, seq; inter Deos collocasse; sibi filiusq; internecionem imprecatu nisi vera diceret. Ob huiusmodi peritiorum prodigij Princeps viginti dragmarū myriades illi dono dedit, quae si ad nostram pecuniam referantur, viginti millia erunt coronatorum. Hae ita instituta sunt a Caio Cēsare. Is vero cum magnum dolorem, quem ex illius morte perceperat, ferre non posset, repente ex Virbe noctu

noctu proficiscitur, Campanisq; penetrans Syracusas petit, ubi nihil prorsus commemoratur barba, capillisq; promissis Romanam reuertit, ut natalem sororis celebraret, secumq; Drusillæ statuâ asportauit, quæ super plaustro ab elephantis tracto inuecta fuit in Hippodromum in ludos ac spectacula, quæ per biduum Populo edidit; atq; primo eorum dierum præter equorum cursum cæsi sunt viri quingentialtero totidem feræ ex Africa aduectæ; pluribusq; in locis dimicarunt gladiatores; conuiuia Populo edita, Senatoribus, eorumq; coniugibus munera, Senatoribus ipsis etiam conuiuia exhibebantur; atq; in eius honorem festum celebratum est Deæ Cybeles simillimum. Neq; vnquam sanè postea vel Populo, vel militibus præsentibus aliqua de re magni ponderis verba fecit, quin per Drusillam deierauerit, cuius memoria vique adeo illi grata fuit, ut cum puella ex Cæsonia sua vxore nasceretur, eam nuncupauerit Drusillam. Cum postea tertio esset Cõsul, diesq; natalis Drusillæ aduentasset, institutum fuit, ut eadem in eius honorem fieret, quæ Diui Augusti. Causa consueuerant; atq; eius statua tunc in Orchestra fuit erecta. Reliquæ due sorores haud ita à Caio amabantur, quas minoris fecit, quippe cum vel exoletis suis illas aliquando prostituerit. Inde verò effectû est, ut in Aemili Lepidi secutione, qui cõtra ipsum cõiurauerat, eas ut adulterij & infidiarum aduersus se conscias condemnauerit. Nec solum chirographa, omnium requisita fraude, ac stupro, diuulgauit, sed & tres gladios, (duos scilicet, propter duas sorores Agrippinâ & Liuiam, tertiu verò propter Aemilium Lepidum), in necem suam præparatos, Marti Vltori, addito elogio, cõsecrauit. Scribuntur hæc à Suetonio in vita Caij, & à Dione libro quinquagesimo octauo.

Liulla

LIVILLAE GERMANICI CAES.
FIL. TI. NEP. DIVI AVG. PRONEP.
C. CAESARIS AVG. SORORI OB.
SEQUENTI

XXX

ASCITUR in Lesbo insula Liuvilla Germanici Caesaris filia, nouissimusque Agrippinae partus Germanico ad res Orientis componendas proficiente. Eius nomina varia extiterunt, siquidem Liua, Ltuilla, & Iulia dicebatur; Liua tamen fuit praeipuum eius nomen; Liuvilla blanditiarum gratia; Iulia ex Liua Augusta, quae Iulia atque dicta est, & ex Iuliorum familia, vt in eius vita conscripsimus. Suetonius in Claudio eam Liuiam nuncupauit; at in Caij vita, Liuiam. Dion libro quinquagesimo septimo & octauo ter Iuliam nominat. A Tacito libro secundo, & quinto Iulia dicitur, quae tamen nomina eandem significant. quippe cum & Liua Augusta Iulia diceretur; & Iulia Drusi filia à Suet. in eodem loco nuncupetur Liua. Quibus ex rebus exploratum est omnes Liuias Iulias dictas fuisse, & omnes Iulias Liuias. Concessit itaq; Tiberius Imperator Liuiam post sorores alias Marco Vinitio Quarto in matrimonium, viro Confulari, quicq; tum ob eius virtutem, tum ob diuitias, plurimum poterat. de quo mentionem fecit Iosephus libro vigesimo nono Antiquitatum. Stuprauit eam Caius eius frater cum rerum potius esset, quam obrem suo marito illa eripuit, domique concubinam habuit: neque tamen ex animo eam dilexit, quamuis eos illi honores concesserit, quos explicauimus in vita Drusillae, ita vt in aduersis arcarum argentearum aurearumque monetarum partibus eius imaginem cum reliquis sororibus imprimendam curauerit, & in Deae Fortunae formâ. Illam enim cinædis prædâ reliquit, vt sicubi libuisset, rem haberent cum ea, atque adulterij deniq; condemnauit, & tanquam ab Aemilio Lepido in se factæ coniurationis consciam: ea de causa in insulam relegatur, vnde postea à Claudio Imperatore reuocatur, omniaq; bona illi restituta, quæ à fratre Caio erepta fuerât, quanquâ non multo tempore interposito ob Messalinæ odium adulterij accusata in exiliû missa, & cæsa est, quod eam minime vt Imperatricem coleret, ac adularetur: atque cum esset formosissima, zelotypia quadam correpta, quippe cum sæpius versaretur cû Claudio eius patruo, vt asserit Dion libro quinquagesimo octauo. Scribit tamen Suet. eam Claudij iussu extinctam esse nulla cognita causa, cui neque defensionis locum quidem concessit, qui lege cæteris dari consueuit.

IVNIA CLAVDIA CAII CAES.
VXOR PRIMA.

IVNIA CLAVDIA CAII CAES.
VXOR PRIMA.

VNIA Claudia, Claudilla à Suetonio nuncupata Marci Syllani viri nobilissimi filia, quiq; plurimum posset gratia apud Tiberium, Caio Cæsari nupsit priusquam in Imperium assumptus esset, verûtamen breui prægnans natura cõcessit. Compulsus est eius pater à Caio Imperatore, vt sibi ipsi nouacula iugulum abscinderet, quoniã sæpissimè inaurata pecus nuncupabatur, falsiq; accusatus fuerat, quòd ad Imperium aspiràret, vi autor est Dion libro quinquagesimo octauo, Suetoniusq; in vita eiusdem Caij.

IVLIA HORESTILLA CAII CAESARIS
VXOR SECUNDA.

IVLIA HORESTILLA CAII CAESARIS
VXOR SECUNDA.

NIPSIT Caio Calpurnio Pisoni primum Livia Horestilla, quam Dion Corneliam Orestinam nominavit. ad cuius officium quum venisset Caius Caesar, statim e conuiuio in Palatium ad sededuci imperavit. Proximo die matrimonium sibi repertum exemplo Romuli, & Augusti edixisse, tradunt. intraq; paucos dies repudiatam, benio post relegavit, quod repetisse vsum prioris mariti tempore medio videbatur; vt in Caij vita testatur Suet. Proditum est à Dione libro quinquagesimo octauo ambos in exilium missos, cum vereretur Caius ne redirent in amicitiam.

LOLLIA PAVLINA CAII CAESARIS
VXOR TERTIA.

LOLLIA PAVLINA CAII CAESARIS
VXOR TERTIA.

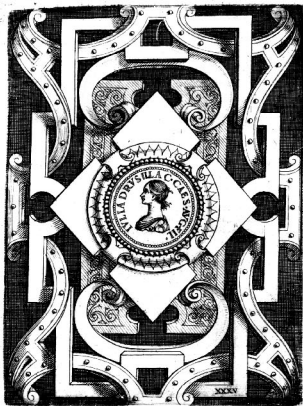

LOLLIA Paulina ex Marco Lollio Consulari, & Lucij Volusij foreore nascitur, cuius patruus Cotta fuit Messala. Cū Caio Memmio Consulari exercitus provinciae regēti nupta esset, facta mentione auiæ eius, vt quondam pulcherri-
mæ, subito ex provincia à Caio Cæsare euocatur, ac per-
ducta à marito ei cōiungitur, vt ait Suet. Eusebius tradit
hanc ex matrimonio Memmij perductā fuisse à Caio Cæsare cū Memmius
impulsus fuisset scribere vxorem suam non esse, sed sibi filiam, ne legibus
repugnantibus eam videretur accepisse, in cuius domum magnas opes con-
tulit. Scribit Plinius libro nono Naturalis historiae capite se vidisse Lolliam
Paulinam Caij Principis vxorem in sponfalium ceremoniarum cœna sma-
ragdis margaritisq; opertam alterno textu fulgētibus, roto capite, crinibus,
spiris, auribus, collo, monilibus, digitisq;: nec dona prodigi Principis illa
fuerāt, sed auiæ opes, provinciarum scilicet spoliis partæ. Verum tamen cū
eius quoque breui peritescum esset, illam repudiavit, cū sterilem esse diceret,
prohibito cuiusquam in perpetuum coitu. Sed extincto Caio, cū post Mes-
salinæ internecionem nouum matrimonium cuperet Claudius Imperator,
à Calisto liberto illi in vxorem proponitur: neque tantū valuit tamen huius
grotia, quo minus Agrippinæ Claudij ipsius neptis æmulatione vinceretur,
à qua post modū accusata fuit, quòd magica arte, diuinationeq; Claudij nup-
tias expetisset, omnia eius bona idcirco in publicum redacta, ea ex Italia
expellitur, nihilq; ex ingētibus ipsius opibus conceditur preter quingenta
sestertia, ac breui à Tribuno quodam cæsa est, caputq; eius Romam Agrip-
pinæ allatum, quæ vt inspicere dentes, os manu aperuit, vti narrauit Tac-
itus libro duodecimo. Adeptus Imperiū postea Nero eius cineres Romam
conferri iussit, mandauitq; vt sepulchrum extrueretur, vt asserit idem libro
decimo quarto. Hoc ipsum bis intueri licet apud Dionem, & penes Suet.
in Claudio.

Cæsonia

MILLONIA Caesonia Pomponio Orfito patre, & Vestilia matre genita, à Caio matris vtero cognomentum consecuta est, sicuti testatur Plinius libro historiarum septimo. Erat hæc mulier neque forma insignis, neque ætate integra, luxuria perditæ mulier, atq; conceperat ex alio viro tres filios, quam ubi C. Cæsar clam compressisset, statim atq; puellam concepit, quam Drusillam postea nominarunt, gravidam duxit vxorem; vt, sicuti is dicere consueuerat, intra triginta dierum spatium filium illi pareret: veluti scriptū reliquit Dion libro quinquagesimo octauo. ita ab ipso C. Cæsare hæc amabatur, vt vel eam secum duceret. sæpius in castra, quæ chlamyde induta, peltataq; more Amazonum, & galeata conspici fuerit, iuxta quam ipse Cæsar equitare consueuerat, quæ in militum omnium conspectum procedebat, at Cæsaris ipsius amicis vel nuda nonnunquam fuit ostensâ: hoc ita literarum monumentis traditum est à Suet. Existimabatur hæc poculum amatorii Cæsari dedisse, vt illius animus in sui amorem facili conuerteretur, illumq; beneficiis ad suum ipsius nutum computasse creditur: quoniâ is neque mente, neque corpore satis conualebat, quippe qui præter reliqua infani hominis facinora, vel sui ipsius numinis hanc vñ cum cæteris sacerdotē elegerit. Statim verò atq; C. Cæsar fuit interemptus, hæc etiam Cæsij Chereæ iussu à Lupo centurione, dum iuxta mariti cadauer sanguine conuersa illius calamitatem desleret, occisa fuit, quoniam accusaretur quòd ipse impulsu Cæsaris tot cades in ciuitate perpetrasset: quanquam non desunt qui hanc illum adhortatam fuisse potius dicant, vt ab ea fugitia abstineret, ne ciuium animos ad se interficiendum compelleret, sed potius humanitate, & prudentia res publicas administraret. Nec defuerunt etiam qui dicant, eam coniurationē percepisse, illumq; admonuisse, non esse cunctandū, quin coniuratos aliquo beneficio sibi diuinciret, ac reconciliaret, cuius rei testis est Iosephus Antiquitatum libro decimo nono.

Ata est Julia Drusilla ex C. Cesare Augusto, atq; ex Caesoniam duxit uxorem. Hanc igitur natam Caesar ad omnium deorum temp' la circumtulit, atque in Mineræ gremio imposuit, eamq; deâ precatus est, vt apud ipsam educaretur, & instrueretur. Neque alio sanè firmiore argumento hanc tuam esse filiam credidit, quam quòd maximè esset ferox, & transcendatnam sapius puerorum secum ludentium, & ora, & oculos infestis vnguib; petere solebat. Cum illa fuisset pariti, & percussa vnà cum matre fuit interfecta, vti testatur Suet. in vita Cais. Caesaris.

AEMILIA LEPIDA CLAVDII
VXOR PRIMA.

AEMILIA LEPIDA CLAVDII
VXOR PRIMA.

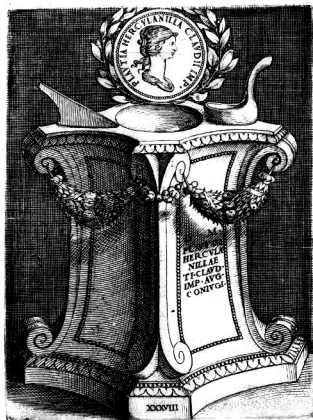
NOBILISSIMA fuit Aemiliorum familia inter Romanos; neque solum, quod ab Aemilio Mamerco cognomētum accepit, qui ter fuit Dictator, plurimumq; ob suam singularem, & humanitatem & sacundiam, non mediocriter populo erat gratus, ut testatur Alexander ab Alex. lib. primo; sed quia complures etiam viri insignes ex hac familia extiterunt, de quibus saepius apud Ciceronē, Liuiumq; fit mentio, & apud Val. Max. libro tertio, atq; apud Plut. etiam in vitis. Ex hac familia fuit Aemilia Lepida, quippe quae L. Aemilij Pauli Censoris fuit filia, atque Iuliae Augusti neptis genita. Ducta fuit vxor à Tiberio Claudio, qui postea fuit Imperator, tunc sanè admodū adolescenti, quae tamen virgo ab ipso repudiata fuit, cum illius pater coniurationem quandam in ipsum Augustum conflasset, materq; iuisset in exilium, quoniam Caesarū familię splendorem, domumq; Augustam contaminasset, cuius rei testis est Suet. in Claudio.

Liuit

LIVIA Medullina Camilla etiam cognomēto dicta, quōd ex eius Camilli sanguini, qui Romanos à Gallorum furore liberavit, atq; eo beneficio, ut secundus Romulus, patriæq; conditor diceretur, meruit, qui etiam fuit Dictator, quaterq; triumphauerat, originem duxit. Successit Aemiliæ in Claudij matrimonium, cum priuatus adhuc is esset ciuis, & prætextatus: verum die nuptiis destinato valetudine corrupta extinta est, uti asserit Suet. in vita Claudij.

PLAVTIA HERCVLANILLA CLAVDII
VXOR III.

PLAVTIA HERCVLANILLA CLAVDII
VXOR III.

POST Medullinam, cum in priuata etiam viueret fortuna Claudius, ei nupsit Plautia Herculanilla, cuius pater triumphauerat: verum cum hac illi Drusum, Claudiamque spiriam crediram peperisset, is ab ea diuertit, cum & minus honesta videretur, & ob libidinum probra maxime turpis; quippe quae etiam ex quodam suo liberto Botere nomine in vtero gestare esset deprehensa, tum etiam quia magna erat suspicio quoddam cuiusdam homicidij fuisset conscia; de qua scriptum reliquit Suet. vbi superius diximus.

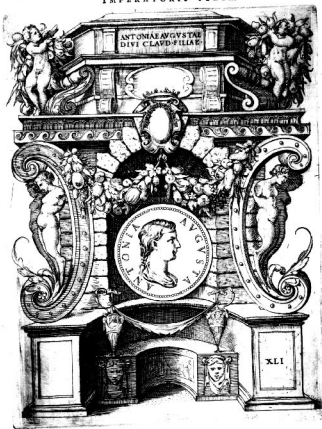
R Claudia

CLAVDIA Tiberij Claudij, Herculanillæque filia, verum
viti fama est, Boteris eius liberti; & si vel quinque men-
ses prius orta est, quàm mater huius adulterij causa repu-
dium passa est; Claudij iussu ad matris ianuam exposita,
& nuda obiecta est, vt autor est Suetonius in vita ipsius
Claudij.

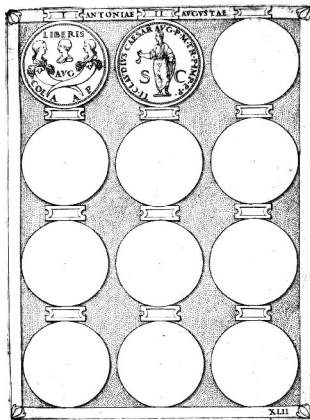
ANTONIA PETINAE CLAUDIIQUE
IMPERATORIS FILIA.

ANTONIA PETINAE CLAUDIIQUE
IMPERATORIS FILIA.

X Claudio nondum Imperatore Aelia; Petina, nata est Antonia, desponsataq; primū Gn. Pompeio cognomento magno, qui ex magno Pompeio originē ducebat, postea Fausto Syllae nupsit, vt autor est Suetonius, vel vt placuit Tacito, Cornelio Syllae: quorum vterque fuit nobilissimus. Post mortem Poppeae cum Neronis nuptias recusasset, illius mādato fuit occisa, cum is insidias ab ea Imperio tendi simulasset, quā rem scriptā reliquit libro duodecimo, decimo tertio, ac decimo quinto Tacitus: ac Suet. etiam in vita Claudij & Neronis. Claudius eius pater, sicuti ex illius nummo aëreo semunciali penes nos intueri licet, Augustae nomen illi indidit; quamvis minimē videatur nonnullis hāc esse filiae imago, sed matris potius: cū nulla prorsus sint literae, quibus filia significetur. Enimvero imaginis illius Antoniae differentia adducor, quae procul dubio Claudij fuit mater; vt ob huius faciem, & illius habitum credam hoc exemplum huius esse Antoniae effigiem: id quē tantō magis, quantō vni trium capitū magis est similissimae sunt in Cornucopiae sequentis numismatis sculpti in hac tabula, quae est à tergo.

DVO CORNVA COPIAE, TRIAQVE CAPITA
NVNISMIA PRIMVM.

X quinque filijs, quos habuit Claudius, Drusum scilicet, Claudiam, Antoniam, Octavianam, & Britannicum, trium vltimorum imagines statim, eam Imperium fortius est, in ære imprimi, formarique iussit, qui tunc etiam pubescebant: ex alijs duobus, hic Drusus scilicet piro quodam necatus est, quod cum altè proiecisset, per iocum ore parienti captare studebat: Claudiam minime suam filiam existimabat, sed spuriam, ex adulterioque natam, quam super matris limine iusserat exponi. Hoc numisma, sicuti literæ ipsæ patet faciunt, quæ circumscribuntur, minime Romæ fuit impressum (hic enim se habent literæ, COL. AA. P. quas ita legendas censeo; Colonia Augusta Patrensis) sed in publico Patris ætario: sunt verò Patris Achaia ciuitas, quæ capta fuit à Marco Agrippa per id tempus, quo bellum gestum est apud Actium ab Augusto in Marcum Antonium, uti testatur Paternus in posteriore volumine, facta est deinde ab eodem Augusto Colonia, sicuti tradit Plin. libro Naturalis historiae quarto, cap. 4. quod etiam ex nummo quodam æreo ipsius Augusti intueri licet. Verum hoc planius fit ex antiqua quadam inscriptione inuenta in Grifalco Firmiano, quæ ita se habet; IMP. CAESAR AVGVSTVS PONTIFEX MAX. PATRENS COLONIAE DEDIT. Ea est Antonia: imago, quæ in dextera parte sita est, in cornucopia verò illa, quæ in sinistra collocatur, octa uis, at quæ inter has conspicitur, Britannici: ita ut eorum temporum felicitas hoc pacto significetur, quæ sic ex Antonij Pij numismatibus innoteat. Britannicus Antonia: frater patris nomine, natus vigesimo die postea quàm Claudius electus fuit Imperator (ut in ipsius Claudij vita asserit Suetonius) cum prius Claudius Tiberius Germanicus nominaretur, post deuiçtos Britannos ex patris ipsius cognomento dictus fuit Britannicus, uti memoriz prodidit Eusebius in Chronicis: quod quarto eius Imperij fuit anno, quem admodum Orosius, ac Dion libro quinquagesimo octauo affirmant. Hunc Nero postea veneno aggressus est, utpote qui timeret ne populi gratia ob patris illius memoriam præualeret, de quo Suet. in Nerone & Tacitus. hoc numisma ex ære Corinthiaco extat Britæ apud Andream Aueroldum, quod quidem semunciale est, & ex altera parte Claudij ostendit imaginem.

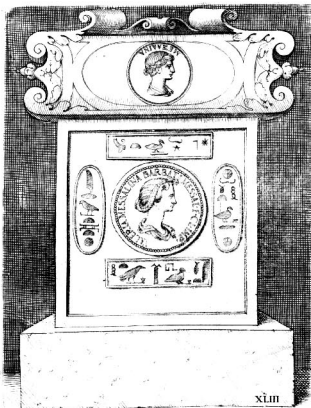
STATVA CLAVDII

NUMISMA II.

IN posteriore numismatis parte vñd cum predicti Antonie imagine,
 Claudij togata imago impressa est acerram tenens. quod effectum est ob ea
 fortasse sacrificia, quæ cum secundo nupit, diis immortalibus obtulit; ita
 verò se habet inscriptio; TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. P. M. TR. P.
 IMP. P. P. De toga sic literarum monumentis prodidit Diuus Iliodoru li
 bro decimo nono Etymologiarum. Toga dicta est, quòd velamèto sui cor-
 pus tegat, atque operiat; est autem pallium purum, forma rotunda, & fusio-
 re, & quasi inundante sinu, & sub dextro veniens supra humerum sinistrum
 ponitur, cuius similitudinem in operimentis simulacrorum vel picturarum
 aspicimus, easq; staturas togatas vocamus. toga autem Romani in pace ute-
 bantur, belli verò tempore paludamentis. mensura togæ iustæ si sex vlnas
 habeat & c. De acerra in alio libro scribendum erit in Hypomnematis
 numismatum Cæsarum loco præfenti opportuniore.

Valeria

S 1

XLIII

VALERII, sicuti in libro de Breuitate vitæ testatur Seneca, Messani primum cognomento dicebantur, à deuiçta Messana ciuitate: post cum corruptum fuisset vocabulum Messali dicti sunt, ex quo nomine sicuti huiusce familiæ viri Valerij Messali nominati fuerunt, ita mulieres dictæ Messalins. ex hac familia extitit Valeria Messalina Barbatæ Messalæ Claudij Imperatoris consobrii filia. Hæc post Actiam Petinam Claudij fuit vxor, cui duos filios peperit, alterum marem Britannicum, alteram foeminam Octauiam. Hæc cum esset Imperatoris vxor, omnium flagitiorum, ac scelerum singulare exemplum apparuit, quibus tamè vitis nulla prorsus virtus commiscebatur: verum & libidine, & auaritia omnes mulieres, quæ & ante illam, & postea fuerunt, & ad nostra vsque tempora longe superauit. Quod ad auaritiam pertinet, ita vel fordidè cumulandæ pecuniæ studio detinebatur, quam in adulteros postea profundere: vt si quid esset ali quis ab Imperatore impetraturus, velut aliquem consecuturus magistratum, vel legationem, vel alicui præficeret exercitui, vel cuius Romanus ascriberetur, vel capitis damnatus absolueretur, omnia facillè per pecuniam impetraret. ita verò depresso, fordidoq; fuit animo ob auaritiam, vt & se Imperatoris coniugem esse obliuisceretur, & vel vilissimum quodq; mercaturæ genus exerceat eorum, quæ in vrbe venderentur: quod etiam illi incredibile odium comparauit, quoniam omnia maiori precio vendebantur. & profectò quæ nam esset eius dignitatis persona, quæ eam artem se exerce non fordidum arbitraretur, nisi tyrannus sit, aut ignobilis? Neque sanè minus conspicuum fuit scæuitæ exemplar, quippe cum illustres foeminas, præstantissimosque viros vel leuissimis de causis interficiendos curauerit. Causa mortis fuit & Iulix Drusi filia ob zelotypiam, quia familiariter versaretur cum Claudio, vt pote eius neptis: & Iulix Germanici filia, quæ cum formosissima esset, à Marcoque Vinitio Quartino eius viro egregio amaretur, primò adulterij accusata in exilium missa est, postea etiam interfecit: ob quam accusationem exulauit etiam Anneus Seneca, Vinitius honestiss. iuuenis fuit interemptus, tum Syllanus, qui præfuerat Hispaniæ, eiusque matris Lepidæ maritus: quia mulieris huius libidini non paterunt, de medio fuerunt sublati. Ita verò fuit immodesta, ac turpis, ut neque illi fuisset in Palatio cellam sibi meretriciam passæ, verum etiam aliam viam excogitare uoluit, si qua posset ratione aliquando suæ libidinis rabiem, singularemq; ingluuiem explere: quandoquidem in rebus Venereis regiam quandam palmam, gloriosamq;

riofimq; uictoriam fitam esse exſtimabat. Conduxit igitur ad rei Veneræ experimentum omnium earum quæ in publico lupanari proſtitutæ erant, quandam celeberrimam meretricem: eodæ mutatis veſtibus proſectæ, cellaque conductæ intra unius noctis, diciq; ſpatium uigefies & quinquies plus re abſoluta eam ſuperauit, uti Plinius teſtatur libro decimo cap. 63. cuius etiam mentionem fecit libro uigefimo nono cap. primo. Iuuenalis Satyra ſexta ita illius libidinem inſectatur.

Reſpice riuales diuorum: Claudius audi,
Quæ tulerit: dormire uirum cum ſenſerat uxor,
Aula Palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Auguſtus cucullos.
Linquebat comite ancilla non amplius una.
Et nigrum ſtauo crinem abſcondente galero,
Intrauit calidum ueteri centone lupanar,
Et cellam uacuum atque ſuam: tum nuda papillis
Conſtitit auratis titulum mentita Lyciſcæ:
Oſtentatq; ruum generoſe Britannicæ uentrem.
Excepit blanda intrantes, atque æra popoſcit.
Mox lenone ſuas iam dimittente puellas,
Triſtis abit, ſed quod potuit, tantum ultima cellam
Clauſit adhuc ardens rigidæ tentiginis vuluæ;
Et laſſata uiris, nondum ſatiata receſſit.
Obſcurſq; genis turpis, fumoq; lucenæ
Fœda lupanaris. tulit ad puluinar odorem
Hippomanes. carmenq; loquar, coſtūmq; uenenum,
Priuignoq; datum: faciunt grauiora coactæ.
Imperio ſexus: minimūmq; libidine peccant.

Cogebat hæc etiam reliquas illuſtres ſæminas eandem ſubire uitæ rationem, cum earum compluribus uim inferri intra palatium iuberet, atque in ipſorum maritorum conſpectu, qui ab ea idcirco diuitias, honores, magnificatusq; conſequebantur. ita uerò flagrabat libidine ut quicumq; ei placuiſſet, ſi uel cum ea congreſſi compelleretur, uel certæ obiceretur morti. Sabinus præterea qui Celtis præſecrat C. Cæſaris Caligulæ temporibus, quod congreſſus fuiſſet cum ea, à Claudio capitis damnatus, & à Senatu, illius opera liberatus fuit. Neq; mihi fanè ſilētiō prætereunda uidentur Sexti Aurelij Victoris uerba, quod apertus cuiuſmodi fuerit Meſſalina intelligatur.

„ Ita uerò, inquit, Claudij uxor Meſſalina primò clam, mox paſſim quæ

iure

„ iure adulterij utebatur: ex quo factò plures metu abſtinentes extinſi ſunt.
„ deſine atrocius accenſa nobiliores quique nuptas, & uirgines ſcortorum
„ modo ſecum propoſuerat, coactiq; mares ut addeſſent. Quod ſi quis talia hor
„ ruerat, adſcicto crimine in ipſum, omnemq; familiam ſæuiebat; ut magis ui
„ deretur ſub Imperatore uir, quam ſub Imperatore nupta eſſe. Cum ſepius
„ Caius Silius formoſiſſimus iuuenis, gladiatorq; eius complexum deuitalſe
„ ſet, ac auſuſſet, quomuiſ eum nunc blanditis, nunc minis, nunc ingētib; ſol
„ licitationib; ſollicitaret; hæc uel ab ipſo Claudio precibus impetrauit,
„ ut iuberetur iuuenis omnib; in rebus, quæcunq; ipſi ab ea iniungeretur,
„ obtemperare. Hic poſtea, tanquam ita iubēte Imperatore, ſepius cum ea con
„ cubuit, quam ob rem regium palatium, multasq; diuitias, & quæ precio
„ ſiora in cella ueſtaria Claudij reperiuntur, ab ea dono accepit: fecit illi con
„ ſilari præterea multas ſtatuas ex eo metallo, quo Caij Cæſaris imagines ſcul
„ ptæ erant, tunc perſtatæ Claudij iuſſu, curauit etiam ut ſiſ designaretur Con
„ ſul, atque cum multis honores ipſa à Senatu conſecuta eſſet, ut carpento ute
„ retur, ſcilicet in Circēſibus, & alia huiuſmodi, nuplit ipſi C. Siliio, Populoq;
„ uniuerſo inſpectante nuptias ſumptuoſas, magnificentiſſimasq; parauit,
„ priuſquàm Claudius quicquam ex his mulieris ſcelerib; comperiſſet: ad
„ quam rem non parum momenti, ac facilitatis uiri ipſius Cæſaris ſimplicitas
„ afferrebat. Verum quò res honeſtior haberetur, ita cum conſule pacta eſt,
„ ut ſi, qui teſtari poſſet, ſecum adduceret, ſe hoc idcirco facere, ut aliquos ſu
„ ſciperet filios, cum & ſacriſicia, & ſcripta condidiſſet, & omnia ea peregiſſet,
„ quæ in matris onis ſeruari conſueuerunt. Cū igitur per id tempus Hoſtia
„ Claudius annonæ conuendenda gratia, uel ſanctiorum cauſa, ut nonnulli
„ uoluerunt, conceſſiſſet, à Calphurnia meretrice certior fit de hac re: per liti
„ ras, ita Narcifo liberto inſtante, dum illa ſiſ comiſ, thyſiſq; quatenus
„ domi Vindemici ſimulachrum celebrabat, Siliuſq; hederæ coronatus, & co
„ thurnatus caput in Meſſalinæ gremium deſcenderat, chorus mulierum pel
„ lib; indutarum ſanctiſcentium Baccharum inſanarum more circum tripu
„ diabat. Cognitis his rebus Claudius huic cū dotē præſentibus aruſpicibus
„ aſignatſet, curauit ut in hortis Lucullianis interſiceretur ab Eudodo Tri
„ buno: quia mortuus Senatus ita ſtatuit ut omnes imagines, & omnia ſtatuarū
„ nomina, omneſq; eius tituli, ex publicis locis deleterentur, ſicut etiam ex
„ priuatis. eius corpus mari conſeſſum eſt. Tum ciuium multorum cedēs fe
„ cta eſt, quorum nomina libro undecimo recitantur à Tacito, quæ & libro
„ quinquageſimo octauo teſtatur eſt Dion, ac Suetonius in Claudio,

Oſtendit

144 OCTAVIAE MESSALINAE FILIAE, CLAUDIIQUE
IMPERATORIS PRIMAE VXORIS NERONIS.

OCTAVIAE MESSALINAE FILIAE, CLAUDIIQUE¹⁴⁵
IMPERATORIS, PRIMAE VXORIS NERONIS.

VI T Octavia Claudij, Messalinæq; filia, priusq; nata est, quam eius pater Imperium adipisceretur, quæ adhuc tenera ætate Lucio Syllano primùm nupsit, qui iuvenis tû ob multos triumphos tum etiam ob gladiatoria munera erat insignis, plurimumq; ob ipsius magnificentiam à populo amabatur. Hæ nuptiæ cum ita persuadente Agrippina poltea solutæ essent, Neroni nupsit Claudij priuigno, qui tunc ætatis suæ annum sextum decimum agebat, atq; ne frater vxorem ducere sororem videretur, curauit Claudius, vt Octauia alterius familiæ fieret adoptiua. tum verò ingens Romæ prodigium apparuit, nam cælum eo die, quo nuptiæ fiebant, totum ardere visum est, sicuti testatus est Dion libro quinquagesimo octauo, quod accidit Decio Iunio, & Quinto Anterio cõsulibus. Poltea interposito non multo temporis spatio cum illius pergesum esset, eam domo expulit, amicisq; reprehendentibus dicere consueuerat, illi satis videri debere, quòd eam matrimonij dignitatem, nomenq; obtineret, quodq; tanquam ipsius vxor induta incederet. cum verò sæpius frustra expertus esset vt necaretur, quamuis honestè ea viueret, & ob patris nomen, & ob populi gratiã, qua plurimum pollebat, summq; erat auctoritatis, eam tanquam sterilem amandauit, in Campaniamq; pulsa est, addita militari custodia. Verùm cum facinus huiusmodi, ac diuortium reprehèderetur à populo, atq; ab ea malè is interea audiret, eam haud quaquam Nero penitentia flagitij reuocauit, quæ res magno cû populi applausu, ac lætitiã excipitur, omnibusq; Poppææ imaginibus prorupis, ac deictis, Octauia statuas passim erexerunt, & imagines, quas etiam per ciuitatem cum gaudio, & cantilenis gestarunt humeris, sparseruntq; floribus, ac in foro & templis statuerunt. Verum tamen de nouo cum blanditijs, figmentisq; Poppææ Nero accensus esset, fecit vt ea accusaretur adulterij idq; ita falsò atque cum quadam temeritate & audaciã effectum est, vt testibus ab eo in iudicium prolatis affirmantibus se nullius sceleris esse cõcios, Anicetum suum libertum in medium per fraudè proferre non dubitauerit, qui se cum ea concubuisse testatus est: atque cum oblitus esset Nero se eã dimisisse sterilitatis causã, in Senatu accusauit, quia filios per adulterij conceptos abdidisset, ne turpes eius congressus essent manifesti. Inter eos qui huiusce accusationis gratia examinati fuerunt, ita testata est quadam Octauia ancilla; castiora esse mulieris Octauia, quam os Poppææ. Sed cum eam deniq; vigesimum tunc ætatis suæ annum agentē in Pandataria insulã relegasset, post non multos dies curauit vt interficeretur.

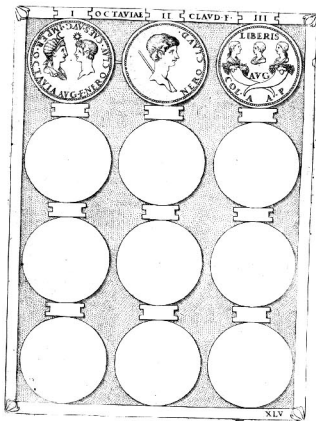
T Miserrima

OCTAVIAE MESSALINAE

Miserrimæ Centurio venas abscidit, quæ cum sanguis ob timorē firmatus non posset effluere, deposita fuit in tepidis balneis, atq; ita mortua est; cuius amputatum caput Romam ad Poppam fuit delatum. Idem fuit infelicitissimæ huic puellæ & nuptialis, & functus dies; siquidem nihil præter dolorē, ac mœstiam in eius domum illatum est: nam cum eius pater hausto veneno extinctus esset, exiguo tempore interposito frater etiam veneno periit: quem ipsa præterea e domo Augusta expulsa, crudeliterque tractata, ita meretrice viro persuadente, subsecuta est, vti superius diximus interfecit. quam rem ita esse testis est Tacitus libro decimo quarto, Suetoniusque in vita Neronis & Claudii. eius effigies in quodā æreo semunciali numismate valdē ex antiquitate corrupto apud spectabilem virum Stephanum Magnum Venetiis confixi, cuius exemplum hoc est.

Imago

OCTAVIAE MESSALINAE

IMAGO OCTAVIAE, NERONISQUE CAESARIS,
NUMISMA PRIMUM.

TATIM post matrimonium, sicuti diximus, perfectum, Neronis, & Octaviae, qui ambo satis idonea erant ætate; atque per adoptionem in Claudiorum familiam Nero affertus est, in filiumque adoptivum à socero receptus, idcircoque appellatus Cæsar, sive Princeps iuventutis, nam idem virumque nomen significat eorum imagines in æreis nummis sunt impressæ, atque inter se in faciem conuersæ, quibus concordia, eademque utriusque voluntas significabatur, ita verò se habet in circulo literarum: NERO CLAV. CAES. AVG. IMPER. OCTAVIA AVGVST. F. videlicet Nero Claudius Cæsar Augustus (intelligitur enim filius) Imperator. Octavia Augusti filia. quod exemplar ab Achillino ego Bononiæ acceperat; in alio meo numismate cum iisdem imaginibus ita legitur literæ; NERO CLAV. CAES. IMPER. OCTAVIA AVGVST. F. Nero statim atque Cæsaris nomē adsumpsit, Consulare consecutus est Imperium, sicuti literarum monumentis scriptum reliquit Tacitus ita iniquiens libro duodecimo; T. Claudio quintum Seruio Cornelio Orto Consulibus virilis toga Neroni maturata, quo capefcente Reipublicæ habilis videretur, & Cæsar adulationibus Senatus cecidit, ut vigesimo ætatis anno consulatum Nero iniret, atque interim designatus Proconsulare Imperium extra urbem haberet, ac Princeps Iuventutis appellaretur. Imprimebantur ipsæ imagines ita ut Neronis imago formam Solis haberet in ceruice, ac rursus Octaviae imago Lunæ: quod quidē ex filiorum Marci Antonij Cleopatrarum exemplo effectum est, quorum alter ex maribus, Sol; altera ex fœminis Luna vocabatur; ē cuius Antonij sanguine per matris successionem Claudius, atque Nero orti fuerūt. Posterior numismatis pars caput habet Claudij vñ cum his literis; TI. CLAVDIVS CAES. AVG. P. M. TR. P. IMP.

NERONIS CAESARIS IMAGO
NUMISMA II.

Atque hæc etiam effigies est Neronis ætatis suæ annum decimum sextum agentis, sicuti superius dictū est in vita Agrippinæ illius matris: atque in posteriore parte superius dicti nummi inscriptio est huiusmodi in circulo; Nero

NERO CLAVD. DRVSVS existimo autem, sicuti ex quodam corruptarū literarum tenui vestigio comprehendere licet, quod reliquæ literæ, quæ sequuntur, ita leguntur; PRINC. IYVENTVTIS. quandoquidem in aliis ipsius numismatibus eum Drusum etiam vocatum esse comperio, ex Drusi Claudij Imperatoris patris cognomine.

CORNVCOPIAE CVM TRIBVS CAPITIBVS
NUMISMA III.

IMPRESSA fuit etiam in nummis æreis Octaviae adhuc puellæ effigies vñ cum filiis, qui Claudio relicti fuerunt, Antonia scilicet, & Britannicus: uti paulò antea dicebamus, cuius vetus numisma femunciale ex ære Corinthiaco apud Io. Andream Veroaldum ciuem Brixiensem pulcherrimum conspicitur.

AGRIPPINA SEXTA CLAVDII
IMPERATORIS VXOR.

Post Messalinam Agrippina Claudio nupti Imperatori, de qua antea verba fecimus.

ARINAE Poppaea, Sabinus Popaeus illustris memoriae, à quo ipsa nomen sumperat (nam patrem honoribus nondum functum amicitia Sciani pervertit) aus fuit, vir humilis sanè fortunæ, veritatem qui postea ob multas Principum amicitias ad altiores dignitatis gradus ascendit, nam cum obtinisset consulatum, triumphavitq; ac omnes præstantiores prævincias summo iudicio per viginti & quatuor annorum spatium gubernavit, quoniam rebus agendis maxime erat idoneus. Inter reliquas prævincias Macedonia præfuit Imperatè Tiberio; obiit; Consulibus C. Cestio & M. Servilio, uti scripsit Tacitus in Augustæ historiæ libro quinto & decimotertio. Eius pater fuit Titus Ollius, qui Quæsturâ gesserat, & ob amicitiam Sciani pluribus honoribus functus fuerat, materq; Sabina Poppaea mulier impudica sanè & scelestâ; quippe quæ cum accusata adulterij fuisset, carcerem timens, sibi ipsi mortem consciverit. Eadem Poppaea mater ætatis suæ feminas pulchritudine antecellens, gloriam pariter & formam filix dederat. Hæc enim cum ageret in matrimonio Rusti Crispi Equitis Romani, ex quo filium Rustum Crispinum genuerat, à Nerone abducta & in custodiam data fuit apud Othionem amicū, donec Octavia eius vxor ex palatio eiceretur. Verum hic Otho cum eam ante oculos alis duc haberet, illius amore capitur, quoniam præter egregiam formam erat etiam perblanda, quamobrem nec mora quin adulterio matrimonij iungeretur, & quia flagrantissimus vi pote pellectus iuuetute ac luxu in amicitia Neronis habebatur, siue amore incautus laudare cõsueverat formæ elegantiamq; vxoris apud Principem siue vt accenderet, quia si eadem femina potiretur, id quoque vinculum potentiam ei adiceret, sæpe auditis est confurgens & coniuicio Cæsaris ire ad illam, sibi concessam dictitans nobilitatem, pulchritudinem, vota omnium, & gaudia felicium. His atque talibus irritamentis, nō longa cunctatio interponitur. Sed accepto aditu Poppæa ad Neronem, primum per blandimenta & artes valuit, imparem cupidini se, & formæ Neronis captam simulans, donec ab amore principis ad superbiam versâ, dictitavit se nuptam esse Neroni, si ultra vnam alteramue noctem ab eo retineretur, nec posse matrimonium amittere, deinceps Othioni per genus vitæ, quod nemo adæquaret, quæ propter ea semper Othioni desideris patebat, siue id ex huius familiaritate accideret, quæ plurimum illa delectabatur, siue quia præter suam ipsius voluntatem ad Cæsaris nuptias vocaretur, dictitans Neronem pellice ancilla & assuetudine Actes deinceps nihil è contubernio serui, nisi abiectum, & sordidum traxisse, at vero Othionem animo & cultu

cultu magnificum, quem summa fortuna dignum iudicaret: quod quidem longe a veritate seiunctū esse mihi videretur, nisi principis immanitas & seuitia in amicis, affines, consanguineos, & vxorem, comperta id in animum illi induxisset: quidquidē causa extitit, vt ad hoc matrimonium peruenire posset, non solum vtiis vxorem interfecit, verum etiam matrem, quæ Neroni etiam per iocum sæpius obicere solebat illum adhuc pupillum esse: atque suam contra nobilitatē siccunditatem extolleret. Illud autē minime est obsecrum, quod vbi Cæsar post matrimonium cum Othone, ad eam visendam esset profectus, illi obicit hostium claudens, sicuti testatur Plutarchus in Othonis vita. At Nero non facile perferbat alium potiri formosā mulierē a se acquisita, quandoquidem ne Othonem in vrbe haberet æmulum, in provinciam Lusitaniam militē legatū, vt ex illius conspectu hac occasione is eriperetur. Ita vero hoc rumore repleta est Roma, vt disticum vulgatum fuerit, quod ita canebatur

Cur Ocho mentio sit queritis exul honore?

Vxoris mæchus cæperat esse suus.

Huic prorsus mulieri cuncta alia fuerunt, præter honestum animum: Opes splendori generis sufficiebāt. Sermo comis, nec absurdum ingenium modeltiam præferreeratq; lasciuia, prudens, magnifica, & in erogandis pecuniis liberalis. Maximē delicatissimis artissimisque equis delectabatur: quorum pedes non ferro quidem, at purissimo optimoque auro armari volebat, sicuti Plinius testatur libro vigesimo tertio. Habebat hæc etiam lectisternia ex argento sculpta; atque eam quocunque proficisceretur, quingentæ afinæ, quæ nuper peperissent sequebantur, quarum lacte pinguisimum cum solita balnearum vasa repleuisset, totum corpus macerare consueuerat, vt eius pelvis ita distenta fieret candidior, mollior, ac magis nitida, sicuti literarum monumentis reliquit Plinius libro vndecimo. ex huiusce nomine vnguenta exit stimant nominata fuisse Poppæana à Iuvenale in Satyra sexta, vbi ita scribit;

—videndaq; multo

Pane tumet facies, aut pinguis Poppæana
Spirat; & hinc miseri viscantur labra mariti.

Famæ nunquam pepercit, maritos & adulteros minime distinguens, vnde vtilitas ostenderetur, illuc libidinem transferebat, modeltiam tamen præ se ferebat, & lasciuia utebatur. rarus in publicum egressus: idq; velata parte oris, ne fatiaret aspectum, vel quia sic decebat, vti scripsit Tacitus libro decimo tertio. Capillus habebat flauī color, quod nomen ab ipsius marito Nerone cōsecutus fuerunt, velut testis est Plinius libro trigesimo septimo, quod ad

ad reliquam attinet formam, habuit lineamenta huic numismatis imagini simillima, quod quidem ex quodam vultuissimo albi gris exēplari de promptum est: cuius posterior pars est Neronis effigies laureata, quā mihi huius antiquitatum generis studiōsissimus Andreas Lauredanus patricius Veneris concessit. Cum Poppæa deniq; non per multum temporis spatium Neronis fuisset vxor, à quo ad hoc Augustæ cognomentum assumpta est, sicuti testatur Tacitus libro decimo quinto, mortem obiit fortuita mariti iracundia: hanc enim refertur causam extitisse illius mortis, quod cum Nero à Quinquennialibus ceteraminibus serō domum redisset, idcircoque eum illa obiurgasset, iectu calce ab ipso percutitur, cum neque coronam ob siccundia victoriam, neque aurigandi, neque citharizandi honorem cōsecutus fuisset, huius interitus vt palā tristis videbatur, ita occultē lætatus est populus, tum ob mulieris impudentiam, tum etiā ob seuitiam in Romanos ciues, vti narrat Tacitus libro decimo sexto. Huiusmodi vitæ suæ finem Poppæa cōsecuta est, quæ nullo pacto quo minus ex acri Neronis feritate interficeretur, effugere potuit. Eius corpus non igni concrematū vt mos est Romanus, sed ex Regum externorum consuetudine, compluribus suauissimis odoribus repletur. Inde verō effectum est, vt nonnulli eam veneno occidisse sint arbitrati; ne cor quod ardere non potuisset, nullum seclēstræ actionis dedisset iudicium. Enimvero scribunt historici Neronem magnum dolorem præ se tulisse, nam ex iis honoribus, quibus eam decorauit, vel quibus facile comprehendere potuit, quantopere eius mors illi displicuit: cum præsertim ipse se ipsum accusaret, atque illam splēdidissimā ornatissimāque oratione pro Rostis laudauerit, & in primis pulchritudinis gratia. cū ex ea (veluti vixum est Suetonio) Claudiam quintum iam mensē agentem Augustamq; mox vocatam, susceperit. illius cadaver in familiæ Iuliorum tumulo deponitur, atque publicis exequiis honorificentissimē deportatur. Verum post Neronis mortem illius imagines, & statuae perfractæ deiectæque fuerunt, quæ tamen denuo ab Othone ex Senatus consulto eriguntur, sicuti decimo septimo libro testantur Taciti annales: cuiusce rei mentionem fecit Iosephus etiam libro vigesimo Antiquitatum, ac decimo octauo, & Plutarchus in vita Galbæ.

DIVA CLAVDIA POPPAEA, POPPAEAE
NERONISQUE IMPER. FILIA.

DIVA CLAVDIA POPPAEA, POPPAEAE
NERONISQUE IMPER. FILIA.

N o consularius Memmij Reguli & Virginij Rufi nata est Claudia Poppaea ex Nerone Imperatore & Poppaea Sabina, ob quam filiam Caesar plus satis gaudij accepit. mox appellata fuit Augusta. Locus puerperij Colonia Antium ubi generata fuerat. At cum iam Senatus vterum Poppae diis commendasset, vota quoque publice suscepisset, atque multiplicata exolutaque essent, & additae supplicationes, templum quoque Fortunae, & certamen exemplo Atticae religionis decernit; Fortunarumque imagines aureas in folio Capitolini Iovis Nero pater collocari iussit. & ludicrum praetera Circense, ut Iuliae genti apud Bouillas, ita Claudia Domitiaeque apud Antium edere voluit, quae omnia fluxa fuerunt, quoniam infans intra quartum mensem, siue quintum ut nonnulli tradunt, defuncta est, non sine immodico patris dolore. Quippe rursus exorta sunt patrum in Augustam adulationes. Hi enim decernendum censuerunt honorem diuiae, & pulvinar, aedemque, & altaria, & sacerdotem, utque in rebus publicis privatisque Romani per nomen Diuiae Poppae iurarent, sicuti per diui Augusti & per diui Iulij acta iurare consueverant. quarum rerum testes sunt Tranquillus in Nerone, & Tacitus libro decimo quinto, & decimo sexto.

STATILIA MESSALINA NERONIS IMP.
VXOR III. AC VLTIMA.

STATILIA MESSALINA NERONIS IMP.
VXOR III. AC VLTIMA.

STATILIA Messalina abneptis Tauri Statilij, qui bis cōsulatum adeptus est, ac triumphavit, Romæque amphitheatrum extruxit; Tauri Statilij foror, vt arbitratur nonnulli, qui accusatus fuit ab Agrippina, atque eò redactus vt seipsum interficeret, vt opes eius & amænissimos hortos ipsa occuparet, cum prius Neronis fuisset amica,

Attico Vestino nupsit eius itē adultero, qui hac ipsa de causa cum adhuc esset consul, Neronis iussu trucidatur, quoniam eam vxorem Nero cupiebat. Cum postea mortuus fuisset Nero post Galbæ intereccionem bello inter Othonianos, ac Vitellios flagrante, illa ipsum Othonem maritum sibi asciſcere decreuerat, si modo victor ex eo certamine euasisset. Verum cū Otho vel mori potius, quàm bella ciuilia, eligeret; suos cineres illi commendauit, vti testatus est Suet. in Neronis vita, ac ipſius etiam Othonis.

Mummiæ

LEPIDA vnica fuit Galbae vxor, cum priuata is uideretur fortuna, ex quo duos peperit filios, quo tempore Agrippina Germanici filia uiduata morte Domitij ita eum omnibus sollicitauerat modis, ut Lepida repudiaretur, ipsaq; in eius locum vxor à Galba duceretur, ut in conuentu matronarum correpta iurgio, atque etiam manu pulsata sit à matre Lepida. Neque vnquam sanè post Lepidæ mortem cessauit, sed eum frustra importunauit, veluti narrat Suet. in Galba. Nec desunt qui hæc Neronis amitam fuisse scripserint, de qua neq; illud silentio prætermittendū ex-Rimo, quod scribitur à Tacito libro duodecimo. Lepida (ait ille) ex Antonia maiore nata, mulier fuit impudica, infamis, vinoq; dedita, quæ cū gratia præstare contenderet cum Agrippina apud Neronem nuper ad Principatus sue celsionem designatum, ab Agrippina accusata fuit quia veneficiis Claudij Imperatoris coniugium expetisset, in Messapia seruos coegisset, exercitumq; congregasset, Italiamque pacem subuertisset. Quare capitis condemnata fuit: (Dii faxint ut quicunque similia aggrediuntur, hoc ipsum patiantur supplicium) sed Narcissus libertus ad eam defendendam se fortiter, studioseque conuertit. Scriptum est à Suetonio in Nerone, eam idcirco accusatam fuisse, quia cū suo fratre concubisset, verum Tiberij mortem fuisse impedimēto quominus eius facta sit inquisitio.

ALBIA TERENTIA OTHONIS
IMPERATORIS MATER.

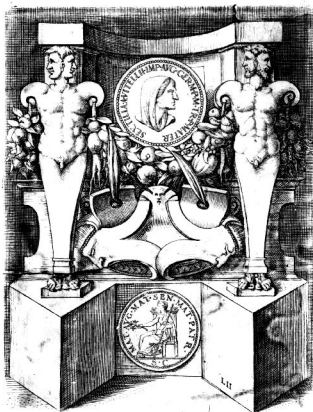

ALBIA TERENTIA OTHONIS
IMPERATORIS MATER.

ALBIA Terentia valde splendida, ac Illustris mulier Othonis fuit vxor, ex quo duos filios peperit Lucium Titianū, ac minorem natu Marcum prænominē. Habuit quandam filiam, quæ nondum nabilis Druso Germanici filio desponsata fuit, vti testatur Suetonius in Othonis vita.

SEXTILIA MATER VITELLII
IMPERATORIS.

SEXTILIA MATER VITELLII
IMPERATORIS.

SEXTILIA honestissimis, optimisq; moribus mulier, ac domus satis illustri Lucio Vitellio nupsit, qui ter Consulatum gesserat, & Censuram; qui & insignis erat, & celebrissimus ob eam adulatorem, qui in principes utebatur. Huic ea duos filios peperit, Aulum scilicet, et Lucium, cum verò intellexisset Aulum in castra profectum, eiq; per literas significatum fuisset Imperatorem illum salutatum, Germanicumq; à militibus nuncupatum, ægrè rem sanè tulit, magnopereq; doluit cum se minime Germanicum, sed Vitellium peperisse diceret. neq; tamen hoc ita accidit, quia filium odio prosequeretur, verum quoniam cum is natus esset, multa mala sibi ex eo filio imminere nuntiatum fuerat à Genethliacis, timebat futura, neq; presentibus tamen interim fidebat, idq; cognoscebat ipsius perniciem deniq; esse futurum, sicuti testatur Suet. in Vitellio. Cum Romam igitur ingressus esset Vitellius magno cum fastu, atq; cum exercitu tum armis, tum reliquis omnibus munitissimo, ac ornatissimo in Capitolium descendit in templum Iovis Opt. Max. ubi obuius factus Sextiliæ, perbenigne eam complexus Augustæ nomine decorauit: quod testatur Tacitus libro duo de vigesimo. Quin etiam ex Senatus consulto mater Senatus, materque Patriæ appellatur: cuius statua ad eius imaginem erecta, in base hæc inscripta legebatur; MATRI AVGVSTAE (sive Augulst) MATRI SENATVS MATRI PATRIAE. quæ in nummis quibusdam pariter æreis impressa fuit: atq; in his hæc fuerat inscripta; MAT. AVG. MAT. SENAT. MAT. PATR. S. C. illius autem exemplar in præfenti tabula collocauimus, cuius in posteriore parte Vitellij Imperatoris imago conspicietur cum his literis; A. VITELLIVS GERMANICVS IMP. AVG. P. M. TR. P. sicuti testatur quoddam numisma vnciale peruetus, quod ego vidi, quamvis longo tempore valde attritum. Mortua est Sextilia paulo ante Vitelliorum familiæ euerionem, cum peruetus esset ætate: neque aliud ex Imperio filij consecuta est, quàm luctum, bonumque nomen apud omnes, veluti idem Tacitus asserit libro superius à me dicto. Nonnullam obtinuit vulgò suspitionem, vti scripsit Suet. quod maternæ mortis autor extiterit Vitellius Imperator, quia iussisset ne ægrotanti mulieri cibis daretur: quoniam ex muliere quadam Catia nomine, audiuerat suum Imperium tum demum firmum esse futurum, ipsumque die esse regnaturum si vixisset post matrem; quanquam non deservunt, qui eam rerum præsentium satietate captam dicant, futuraque timentem impetrasse à filio, ut liceret sibi venenum bibere.

Petronia

PETRONIA PRIMA VITELLII VXOR.

PETRONIA PRIMA VITELLII VXOR.

PETRONIA consularis hominis filia ex Vitellio eius marito, qui tunc etiam priuatè vivebat, vnum habuit filium altero oculo cæcum, quem nominavit Petronium. nupsit Cornelio Dolabella Vitellianarum partium duci, cum diuortium inter eam accidisset & Vitellium, vti scripsit libro decimo octauo Tacitus. testamentum condidit, Petroniumque instituit hæredem, ita tamen vt procuraret, vt à paterno iure liberaretur, quare ex hæredatus fuit à Vitellio. Quinetiam pauco temporis spatio interfectus putatur, quoniam accusatus est, quòd paternam mortem inquireret, vt autor est Suet. in ipsius Vitellij vita.

GALERIA FONDANA A. VITELLII
VXOR II.

GALERIA FONDANA A. VITELLII ¹⁶⁹
VXOR II.

ATA est Galeria ex patre, qui fuerat prætor, cuius origo ex Fundo Campaniæ oppido deducitur: fuitque Vitellij Imperatoris vxor, ex quo duos filios peperit, alterum maritum scilicet, alteram feminam. ita verò lingua erat impedita, ut vix loqui posset, de quo meminit Suet. in Vitellio. Hæc miti potius, quàm aspero fuit ingenio, quandoquidem in victos minime sæuit, neque cuiquam minari cōsueverat, sed potius cum accusatus fuisset Tracallus, quòd Orthonianis partibus studuisset, contra accusatores eum defendit, uti testatur Tacitus libro decimo octauo.

Y

Vespasia

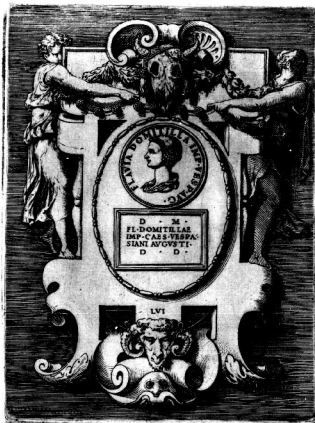
VESPASIA POLLA VESPASIANI
IMPERATORIS MATER.

VESPASIA POLLA VESPASIANI
IMPERATORIS MATER.

ASCITVR Nursiæ Vespasia Polla, ex Illustri familia, cuius pater Vespasius Pollio ter militum Tribunus fuerat, præfectusque castrorum. Extat locus editus in monte summo non plus distans ab ipsâ ciuitate sex millibus passuum, in ea via, quæ fert Spoletû, qui Vespasig ex eius familiæ nomine dicebatur: vbi complura eius gentis monumenta fuerunt, quod præclarum est splendoris familiæ, antiquitatisque indicium: præter id, quod mentionem etiam fecit Suet. in Vespasiano.

FLAVIA Domitilla Flauij Liberalis filia fuit, nati in Feren-
tino Latij oppido, quique id solum obtinuerat vt Qua-
storis fuisset scriba. cū esset igitur adhuc puella ex Africa
delegatur Statilio Capellæ Romano equiti Tabraceno,
tanquam obsecrator, ac pignus, ob grādem pecuniam, quæ ipsi
à Domitilla patre debebatur, ab eodem Statilio ex Africa
missa tuit Romam æris alieni sub crediti nomine, addita apud amicum vt
asseruaretur: tanquā latina mulier priuilegiōrū beneficio ex lege Acia Sen-
tia, libertina videlicet, vt nonnulli tradunt, atq; inter alios Sextus Aurelius.
Præterea cum patris causā coram iudicibus recuperatoribus nuncupatis agi
tata fuisset, cognoscitur ingenua, ac Romana ciuis, nupsit postea Flauio Ves-
pasiano, cui Titum, Domitianum, Domitillamq; peperit, atque mortua
est cum priuatus adhuc esset eius maritus.

Fuit & alia, Flauia Domitilla pariter nominata, ex vxoris affinitate, Flauij
Clementis Vespasiani fratris nepes, à Domitiano postea Imperatore in Pan-
dateriam insulam relegata, vt auctor est Suet. ac Dion. Deinde quia se chris-
tianam esse profitebatur morte etiam mulctata vnā cum multis alijs, vt in
Cleti Pontificis vita scriptum reliquit Platina, Eusebiusq; in Chronicis,
ac sacre historię libro tertio.

Flauia

FLAVIA DOMITILLA, DOMITILLÆ
VESPASIANIQUE FILIA.

FLAVIA DOMITILLA, DOMITILLÆ
VESPASIANIQUE FILIA.

DOMITILLA ex Flavia Domitilla nata, ac Vespasiano: Eo tempore mortua est, quo pater civis adhuc erat priuatus, vti testatur Suet. in vita ipsius Vespasiani. ad perpetuam huius mulieris memoriam ac honorem posita à Tito eius fratre Imperatore ex Senatus consulto P. Q. Romani iussu institutum est, vt Carpentū in pompis Circensibus à nullis traheretur, in quo eius statua conspicebatur superius dictarum mulierum exemplo. Hoc facile intueri licet ex multis æreis numismatibus, quæ apud multos reperiuntur, atque apud Reuerendiss. præcipuè Patrarcham Germanum, Alexandrūque Contarenum, in quibus hoc reperi exemplar, cuius in altera parte est carpentum, ita vt hic conspiciatur formatum, in altera loco Domitillæ effigiei in medio hæc literæ visuntur. S. C. atq; in circulo; T. CAES. DIVI VESP. F. AVG. P. M. TR. P. P. P. VIII. IMP. Hæc ipsa etiam inter Dearum numerū consecrata est, sicuti ex Statij Papinij carminibus patet, vbi ita de Domitiani Equo scribit.

Cum superis terrena placent, tua turba relicto
Labetur caelo, miscebitque oscula iusta:
Ibit in amplexus natus, fraterque paterque,
Et toror.

VM privata fortuna vteretur Titus Vespasiani filius, nup-
sit ei Arricidia Tertulli Equitis Romani filia, qui fuerat
Præfectus quondam prætorianarum cohortium: quæ
absque liberis decessit, de qua mentionem fecit Sucto-
nius in Titi vita.

MARTIA FVLVIA TITI
VXOR. II.

MARTIA FVLVIA TITI
VXOR. II.

MORTVA Arricidia Tito priuato adhuc cui nupsit Marria Fulua illustreis familiæ, quæ cum illi Iuliam peperisset, ab eo repudiata fuit, sicuti literarum monumentis tradidit Suetonius in ipsius Titi vita.

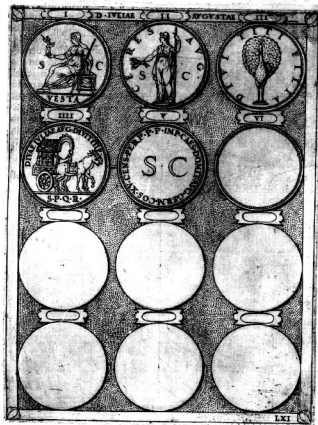

EX Martia Fulvia, Titoque cum adhuc esset privatus, nata est Iulia, quæ statim atque ad idoneam ætatem peruenit, ut Domitiano nuberet pater summo studio curavit: verum cum is minimè eam ducere voluisset per id tempus, quamquam esset virgo, quoniam Domitiæ amore detinebatur, eamq; vxorè cepisset, Sabino nupsit, cum quo etià congressa est, atque eo ipso tempore, quo vivebat adhuc Titus, ut scriptum reliquit Suet. in Domitiano. tum eam patruus marito deduxit, quem paulò post interficiendum curavit, ut eius matrimonio potiretur: hoc ita scribit Philostratus. verum Suet. in loco superius à me citato, eius inquit, cum patre maritoque privata fuisset, Domitianum infano quodam amoris impetu captum, ac agitatum fuisse, idque palam, ita ut illius mortis autor extiterit, cum eam abortivum abicere persuaferit. de qua ita testatur Iuvenalis.

Cum tot abortivis fecundam Iulia vuluam

Solueret, & patruus similes effunderet ossas.

Cum incestum commisisset cū patruo, ubi esset adhuc vidua, credita est eo tempore ex Domitiano in vtero gestare.

VESTA NUMISMA PRIMVM.

V M. Iulia esset Domitiani concubina, siue eius esset vxor, cognomen Augustæ accepit (hoc eo tempore fortasse accidit, quo repudiata ab Imperatore fuit Domitia) atque nummi complures ærei, argentei, & aurei cum eius effigie in altero laterum impressi sunt: quorum in alicuius generis posteriore parte imago, atque simulachrum Dæ Vestæ fuit insignitum, quæ confidens hastam manu læua tenebat atque dextera Palladis simulachrum, quod Palladium nuncupatur: atque apud Romanos in huiusce Dæ templo, asseruabatur in quadam secretiore parte, ubi non modo nulli hominum id contingere licebat, sed neque à virginibus quidem Vestalibus omnibus conspiciabatur: verum ab vna earum tantum, idque magna cum diligentia custodiebatur, quandoquidē cognouerant, ubi illud Palladium reperiretur, ibi futurum perpetuum orbis, omniumque gentium Imperium. Hoc ab Aenea ex Troiæ incendio Romam translatum esse dicunt, atque huiusce Dæ custodiæ creditum est. Res erat præterea sanè admirabilis, quod hæc statua oculis conuerteret, hastamque quam dextro brachio tenet suspensam, concuteret, ita ut iaculari videretur. Mentionem de hac fecit Ouidius libro Fastorum sexto. Illud quod præterea de hac Dea fuerat dicendum, in alios libros differam, ubi agetur de Imperatorum numismatum Hipomnematis.

CERES AVGVSTA

NUMISMA II.

IMPRESSVM fuit, & aliud æreum numisma semunciale eodem tempore, Domitiani eius patris iussu, in eiusdem honorem Iuliæ, cuius in altera parte Iuliæ facies viscebatur, & in altera impressa est Cereris Dæ imago, quæ hastam tenet sinistra, atque dextera aristas, papauerisque plantam quandam, hæc Saturni Opidis; fuit filia, atque ab antiquis frugum Dea credita est, omniumque fructuum. Dicta est autem Ceres à gerendo, quasi gerēs priore littera mutata, quod ita esse testatur Cicero libro secundo de Natura Deorum; & Plautus, cum ita inquit;

Cerem, te melius, quam Venerem sectaric.
quod melius etiam ex vulgato eo intelligitur;
Sine Cerere, & Baccho friget Venus.

Volebant

Volebant præterea eandem Lunam intelligi, sicuti libro Georgicorum primo testatur Virgilius his verbis.

— vos ô clarissima mundi

Lumina, labentem caelo quæ ductis annum
Liber, & alma Ceres. cuius virtuti generandi vim tribuerunt, fertilitatemque & fruges maturas faciendo potentissimi quidem ea suo frigore noctu solis ardorem, atque calorem temperat, vnde ait idem Poeta;

— vestro fil munere tellus

Choniam pingui glandem mutavit arista. quod Macrobius etiam testatur in Saturnalibus, libro primo. Atque cum eandem Terram esse arbitrantur, quæ quasi vas quoddam omnia, quæ nascuntur, in se reciperet, sicuti libro primo de Natura Deorum scripsit Cicero, ita tradidit Orpheus;

Terra mater cunctis, diuesque Ceres.

Tum sacer antiqua matre ex tellure tumescit

Eusebius libro tertio Evangelicæ præparationis eam fructuum, herbarumque nutricem appellat, quæ nascuntur ex planitie; vt à Rheca differat, quam eorum omnium, quæ in montibus nascuntur, locis quæ saxosis, matræ esse duxerunt. Quamobrem Cereris imago spicis coronata fuisse dicitur, multaque circum habebat papauera, quibus copia, feracitasque significabatur. Erat hæc herba illi sacra ob potionem eam, quam illi dedit Baubona hospes, vt somno facilius capta doloris eius solutionem inueniret, quem ex filia à Plutone rapta percipiebat. Mastare consueuerant huic Deæ pecudem, vt asserit Porphyrius, quam illi gratissimam esse dicebant, quod terrestre esset animal, præterea in eius sacrificijs vinum pramium libabatur, quod libro septimo Antiquarum lectionum à Calio scribitur. Narrat Valerius libro primo quemadmodum huiusce Deæ sacrificia ab Aenea in Sicilia originem sumperunt, atque inde à quindecim ciuibz Romanis fuerunt translata, quæ Deam placare cupiebant, sibi quæ beneuolam reddere. Verum quia Græco ritu illi sacra offerri volebant, missi sunt Veliam, qui sacerdotem quandam adducerent, cum pulcherrimum templum prius intra mœnia extruxissent; quod vt asserit Plinius libro trigesimo, erectum fuit apud Circum Maximum. Verum cum florentissima, ac opulentissima facta esset Roma, decem primariorum ciuium filios in singulas Hetruriae præstantiores ciuitates miserunt, qui ritus sacrorum, illiusque ceremonias perdiscerent. Hæc itaque Dea in æreis nummis fuit impressa cum his literis circum; C E R E S A V G. quandoquidem omnia sacra loca, reuerentia quæ digna, Augusta nominabantur; sicuti superius explicatum est.

Paulo

PAVO NVMISMA III.

MORTVA Iulia, atque inter sydera à Domitiano consecrata, nummi postea aurei imprimuntur, qui altera ex parte eius habebant imaginem, ex altera Pauonem, at nunc extat vnus apud Illustrissimum Franciscum Medices magnæ spei Florentinæ Iuuentutis Principem, sicuti hic nos expressimus, circa quem sunt hæc literæ; DIVE TITI FILIA. vt ipsius Iulix nomen significaretur, quod ita antiquitus formabatur, vt in Iulix Augustæ vita à nobis demonstratur, de quo hæc scripsit Martialis in principio libri noni;

Matrona diues dulce Iulium numen.

Manebit altum Fuluix decus gentis.

atque idem sub finem eiusdem libri;

Templa Deis, mores populis dedit, otia ferro,

Astra suis, caelo sydera, lecta Ioui.

CARPENTVM NVMISMA IIII.

IN Iudis etiam Circensibus patruus neptem, eiusque memoriam Carpentio decorare voluit, de quo satis abundè, vt existimo, pluribus in locis superius à me explicatum est. eius posterior pars ea est, quæ sequitur, cuius exemplar accepi numisma quoddam æreum vnciale antiquissimum ab honestissimò optimoque Ioanne Patriarcha Grimano, post alia multa, quæ videram.

S. C.

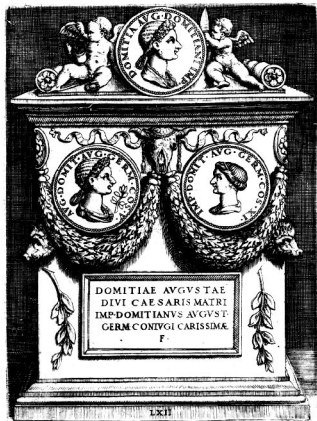
NVMISMA V.

HO c exemplum, quæ pars est aduersæ numismatis ipsius Carpentis, Imperatorem hoc vehiculum Iulix suæ nepti ex Senatus consulto concessisse, declarat: Quo eam ex principum instituto, post obitum decorauit. fuit autem à Domitiano in æreis monetis impressum, cum decimum quintum gereret consulatum.

AA

Domitia

DOMITIA AVGVSTA DOMITIANI
IMPERATORIS VXOR.

DOMITIA AVGVSTA DOMITIANI
IMPERATORIS VXOR.

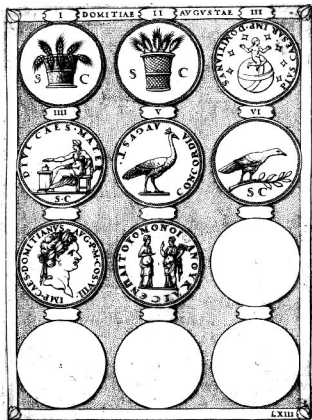

OMITIA Longina ex Domitio Corbulone genita est, qui missus fuerat olim à Nerone ad retinendam contra Parthos Armeniam, viro insigni sanè, iucundo, ac valde amabili. Nam præter id, quòd prægrandi exstitit corpore, fuit etiam oratione magnificus, magnòq; animo, & rerum experientia, ac sapientia non vulgari, de hoc mentionem facit Tacitus pluribus verbis libro decimo tertio Augustæ historix.

PANARIA NUMISMA PRIMVM,
ET SECVNDVM,

DIGRESSIO.

QUANQVAM historix ordo postulare videbatur, vt tertij, quartiq; numismatis loco duo priora collocarentur, tamen quia ita in æs ea incidimus, vti in dies reperire potuimus, non valuimus ad vnguem in omnibus aptum ordinem seruare, quamvis maiori ex parte seruatus sit, quoniam quotidie alia non antea inspecta nobis sese offerebant. Quamobrem cum historix ordinem ac temporum sequemur, in posteriorum partium expositione, primum erit numisma tabulæ tertium, ac postea quartū primumq; sequetur, & secundum, vbi sunt panaria, deinde quintum, & ita deinceps.

PVER SVPER SPHAERA SEDENS
NUMISMA III. ORDINE PRIMVM.

V M Lucio Aelio Lamiae Aemiliano nupsisset Domitia, eiusque amore captus esset Domitianus Caesar, ab eo abducta est, atque maritus eiusdem Domitiani iussu occisus fuit. Cum ipsa praeterea Domitiano nouissimo marito infantem peperisset secundo illius Consulatu, anno postero Augusta nominatur, sicuti memoriae prodidit Suetonius in ipsius Domitiani vita. Cum perexiguo postea tempore interposito infans Caesar esset mortuus, atque publice in Deorum numerum relatus, genus quoddam argenteorum nummorum in Domitiae Augustae, filiique mortui honorem impressum est, quod ex altera parte Domitiae imaginem ostentabat, ex altera infantis numen, qui super sphaera caelesti confidere videbatur, circa quem septem erant sydera, quae totidem planetas significabant, quo argumento infantis animam in caelum inter selectorum Deorum numerum receptam esse ostendebatur: ex quo Statius Papinius in Domitiani gratiam ita scripsit;

Salue magnorum proles, genitorum; Deorum.

Et paulo inferius;

Cum superis terrena placent tua turba relicto

Labetur caelo, miscebitque oscula iuxta.

Ibit in amplexus natus, fraterque, paterque,

Et foror, vna locum ceruix dabit omnibus astris.

Martialis quoque in eandem sententiam scripsit libro nono.

Templa Deis, mores populis dedit, otia ferro,

Astra suis, caelo sydera, feta Ioui.

Quod & Domitius in vitroque loco affirmat. literae haec, quae numisma ambiunt, ac ita se habent; PIVS CAES. IMP. DOMITIANVS. cum ea ipsa sententia conspirant, quae superius citata est ex Papinio: maximam scilicet fuisse Domitiani pietatem, quia in filium usus est, cum publicas exequias illi peregerit, in caelo collocauerit, eius memoriam prorogauerit, eumque tanquam Deum honorauerit, quem vel in monetis imprimendum curauerit, est enim ea pietas quae in Deos, in patriam, ac in parentes vitur. hoc numisma mihi concessit Reuerendissimus, ac perhumanus Io. Grimanus Aquileiensis Patriarcha.

Domitiae

DOMITIAE STATVA QVODDAM ALTARE.

N V M I S M A I I I I.

ORDINE II.

ILLUD sane verum est, quod hoc numisma magno mihi fuit labori, dum quid hoc signo significaret perquirerem, diligenterque excogitarem, obpercorarum eius inscriptionem, atque cum meo ipsius iudicio diffiderem, id meintelligere posse prorsus desperabam, cum praedicta moneta mihi ad manus pervenit: tum cum Papinii locum reperissem, exploratum habui hoc eadem mente, quae & superius, à Domitiano fuisse factum, quintem statum, quae fedet, altareque habet ante se accessus faciem, Domitiae esse cognovi, quoniam cum infans inter numina sit relatus, rationi consentit videretur, vtili sacrificia sint instituta, & altaria, ac sacerdotes, sicuti levitavit, vanaque; Romanorum adulatioris fuerat confectio, atque ipsa mater fortasse sacrificia offerebat, quare illi cuprea statua, vel alceris metalli huic similis erecta fuit, ac praeterea formata in nummo in virtusque honorem, sicuti ex ipsa inscriptione demonstratur: **DIVI CAES. MATER.** id est praedicti infans mater, qui et **Cæsar** appellatus fuit, & in Deos relatus. Antiquum numisma æreum est vincte, ex quo expulsi exemplum, quod per aliquod tempus fuit meum, nunc excellens. Iuris consulti Tiberij Deciani.

PAVO NYMISMA V

ORDINE III.

HAUD multo ianē post infantis mortem, cūm Domitia Paridis Histrio
nis amore captā, ab Imperatore deprehēsa effugit, repudiatur. Verū intra pau-
corum dierum spatium magno animi feruore victus, cūm sine illa haud fa-
cile viuere posset, eam iterum vocare poposcit, quā etiam in Palatium re-
duxit; se id facere à Populo coactum simulatitici testatur Tranquil-
lus in loco superius citato. Præterea eam sibi in gratiam rediisse ostendere
cupiens atq; inter eos partem effe concordiam, & beneuolentiam, argenteā
montem cūm Pauson imagine imprimi curauit, quæ huc non erat abimi-
lis, cuius in circulo ita erat inscriptū; CONCORDIA AVGVSTA. VT CIVITI
Iunoni Iouis vxori, quæ cæli regina est, Pauso sacer fuit, ita videretur Domi-
tiam, quæ terrarum orbis Imperator est, Deusq; vocabatur, vxori suæ cūm
dem concessisse, quem pronubæ Iunoni dare conueuerat.

Cornix

CORNIX NUMISMA VI.

ORDINE IIII.

Hæc ipsa significatio exigua quædam monetæ sextule fere pondere imprecæ fuerunt, quæ cum altera parte Cornix super lauri, vel oleæ ramo cõfidentæ cernebatur, quæ ita erat formata, nullum in altera parte habes imaginem, sed iam literas tantum, s. c. ætæ; circũ; imp. domitiani. Hanc auiem aiunt Græci concordiam significare, sicuti in primo Hieroglyphorum orũ Apollinis scriptum reperitur: quoniam hæc est eius natura, ut cum femel mas, quæ femina coierint, inuoluatur semper fieri euent coniugii, donec uiuant, cum vero, cum mare alio femina, neq; cum femina alia mas coniungatur, cum vero alter mortuus est, alter loca deum, dũ dũ, peribit, si solus ueratur, neq; cum alia societur iungatur, coniugium. cũ tantus itaq; fit horum animalum amor inter se, inde effectum est ut in nuptialibus celebratibus *sc. c. ætæ* exclamare cõfueuerint, quod latine Græci significat: quod nonne tantumq; fili augurium, æperis significat; concordie signum inuocabant. Nam quis per Deos maior exitimĩdus est thesaurus, si quæ hominibus conditionis magis conuenit, necessariaq; est concordia, quàm iuramento coniunctiõs nam vbiq; hæc non reperitur, ubi nunc laibi vincula sunt, ubi miserum copiam, maioresq; cruciatu, & grauiore pœnæ, quàm est finis, quæ patiantur dominati apud inferos. idcirco cum aliqui sola uisa fuisset Cornix, infestũ, pelsimumq; nuntũ exitimĩbatur. Hoc exemplum ex antiquissimo nummo deoprompi prælatissimũ Francisci Medicis Principis Iuuentis Florentinæ, atq; alterum postea uidi Patavij apud Marcum Antonium Maximum huius generis admiratorem.

PANARIVM NVMISMA PRIMVM, ET II.

ORDINE V. ET VI.

In *Secularibus ludis*, quos Domitianus Imperator edidit, sicuti in libro De Nalari die auctor Confinimus, cū in decimo quarto fuisse Consul, nūmismatq; hoc ipso tempore faciā testantur, sapius ius munera Populo largitus est: inter tribus diebus, singulis trecentos nummos dedit, quā dō florum numerum rationē reddidit septem coronatos accedunt, vi frumentum emercent, hoc ita affirmat Suetonius in vita ipsius Domitiani: Congiarum Populo numerum trecentorum tre deditat; inter spectacula muneris largissimū epulum. Eo verō die quo in septem Colium honorē Romæ scilicet

DOMITIA AVG. DOM. IMP. VXOR

festū agebatur, quod Septimontiale dicebatur vniuerso congregato Populo in Palatio cōuiuium exhibuit, atq; Senatoribus, Equitibusq; panaria quēdā ingētia distribuit, plebeisq; in quadam sportulas edulij plenae, ex quo idē inquit; Septimontiali sacrorum quidem die Senatui, Equitib; panarij, plebeis sportulis cū obsequio distribuit. Scribit idē prāterea quōd Equitibus, ac Senatoribus ex vtraq; parte postero die quinquaginta tessere dati sunt, quā cum offerrentur pro singulis tesseres copia quēdam vel frumenti, vel panis, vel nummorum reddebatur. significat igitur duā hāc parā monetā, in quibus panaria cum frumento impressa sunt, panē Senatoribus, Equitibusq; datum, ac plebi (non enim tunc dico, quoniam in posteriore parte inferi ptio huiusmodi munus triennium ante factum esse ostendit) quoniam conferendi panis vsui erant accommodata, sicuti Papinius in primo Sylvarum scriptum reliquit;

Hi panaria, candidasq; mapas
Subnectant.

Nam sicuti congio frumentum Populo largitum significabatur, vase sci licet, quo grana metiebatur, ita panis ex panario demonstrabatur, quo panis ferebatur in mensam. habent nummi ambo ex altera parte Domitiae effigie cū his literis; IMP. DOMIT. AVG. CERM. COS. XI. id est; Imperator Domitianus Augustus Germanus Cōsul vndecimo. Neq; illud sanē pretermittam, quod ā Suet. scribitur, Domitianum scilicet hos ludos Populo edidisse eo anno, quo & Seculares fecit, quōd ex numismatibus etiā dignoscitur hos ludos celebratos fuisse, cum ipse iam quattordecimo Consul quod affirmat & Censorius. atq; ex duabus his monetis cōspicitur hoc munus factū fuisse, cū vndecimo tantum fuisse ipsum magistratū consecutus.

DOMITIANI IMAGO NVMSIMA VII.

Ab eodem Cæsare imperatum est, vtralique etiā argentēa monetā decē assis estimatione euderentur, quā ex altera parte Domitiae habebant effigiem, ex altera imaginē Domitiani, quod ex antiquo quodam numismate Bernardi Rocellai ciuis Florent. deprompt. Hæ à Domitiano Imperatore in honorem Domitiae eius vxoris conflatae fuerunt, quæ ob prædicti Paradis amorem eius coniurationis fuit confici, per quā occisus fuit Domitianus, vti Sex. Aurelius, Suet. q; in ipsius vita testantur.

FINIS.

ERRATA SIC CORRIGENDA.

Facile

- 3 Qui Roma pegerat; lege, proferat
7 experitur; lege, experitur
13 Gratiano; lege, Gratiano
17 provincie confirmare; lege, provincia confirmata
18. nonnullis casus; l. casus
14 quem exi cessatur; l. qui
17 Lusi quado; lege, oppido, & sic alij in locis
ibid. Marcium philippum; lege, Martium.
ibid. minime excogitatum; lege, excogitata.
18 formo soluta; l. solutum
21 monumentum reliquens; lege, relinquens.
ibid. veris; l. verum cū hac; dele, cum.
21 in templum Deæ; lege in templo.
ibid. bellicij; inframentis; lege, bellicis.
ibid. ad Augustum proenio; lege, promio.
ibid. super cadaverē; l. cadaver
27 quendam Bouillā tunica parum; lege, Bouillā.
ibid. fuit obsecra; l. obsecra.
ibid. in Ciceronem decessit; lege, Ciceroni.
ibid. ab quādis diffensionem; lege, diffensionem.
31 filium nupit; lege, de filio.
ibid. celebris reuerentis locus lege, celeberrimū mercatorum locum.
ibid. Oratij fermonibus; lege, Epitulis. hāc primo.
ibid. mandabo fici; leg. fecit.
33 retraxerunt ceras; leg. ceras.
41 AVGVST. E. lege, AVGVST. F.
16 redire illa passus. l. ille.
17 cum filium peperisset minime ab Augusto legimur indicatum, filium infantem agnovi, alique veris Augustus; lege, cū eodem anno, quo aem Augustus inter homines

- agere desit, filium peperisset, minime ab Augusto legimur indicatum, quod filium alij, veris; ibid. qui vel sublimiori fortasse, lege, sublimiorum.
ibid. puniti; invidiā; l. puniti
41 manus incidere; lege, incidere
ibid. liras; lege, litras
ibid. pro eo pegerant; lege, pro eo quod est pragmat.
ibid. invenitur ille; lege, itae mirae illam.
ibid. ex pulchra nati; lege, gultu ex ea nati.
43 Caiso & Latio Cēs. lege, Lucio, & Cēs.
ibid. posticum aratissimum; lege, ornaticissimum.
ibid. alcripta fuit; lege, adscripta; & sic alij in locis.
43 multitudine contrahantur; lege, conatibatur.
44 super quo; l. super quod, huius diei atonis; lege, dedicationis.
ibid. Et si hoc numisma penes multos reperitur, tamen ex quadam ornatissima Reuerentiā Patriarche Germani exemplar decessit, ad cuius initium venimus reliqua multa sumi sumata cum hac imagine quam habet, duo sunt & circumscriptione & inscriptione; lege, Et quantum nimis hic penes multos adhuc reperi, huius tamen, ex quadam, cum ab omni temporis iurata quāvis integerrimo, tum imperis antiquo; a Reuerentissimo Patriarcha Germani mihi concessio exemplar decessit, ad cuius quidā similitudinem duos idem possidet achates, miro artificio sculptos, inter cetera, quae apud illum conservantur antiquitatis monumenta.
47 cum ex arq; lege, cum.
ibid. ipse cū cōdicer; l. cōdicer

- 48 in pompis ea verbanter; lege, eo.
49 Cum agnosceret Livia nata fecit; lege, Cum agnosceret Livia Fortem aequē huius nota fecit, &c.
ibid. decesserunt; decesserunt
ibid. frequēs stragula; stragulae.
50 DIVA LIVIA AVGVSTAE; lege, DIVA LIVIA DIVI AVGVSTI.
ibid. Pauson forma circulum extendens; lege, caudā in circulum extendens.
ibid. huius numismatis pars anterior III. est imago in tabula imaginis ipsius Liviae, ac III. exorplae posteriorum partium tabulae; lege, huius numismatis pars, quae effigiem huius continet, in ipsius Liviae imaginem tabella tercio loca est, altera vero quae pauciorum, tercio item loca est ea tabella, quae ipsius imaginem alterae partis sunt insculpit.
ibid. Philippi Icaeo; lege, Ierulim.
ibid. in Paratij; lege, Patavio.
ibid. qui rex est cuius; lege, cuius.
ibid. de Augusto; l. Augusto
ibid. qui formam intelligunt; lege, qui formam dicunt.
lege, qui formam appellant Deos, etiam, quae virtutes dicunt.
51 redida fuisse in deorum numero; lege, zelata fuisse in deorum numerum.
ibid. templo deponit; l. posuit
ibid. STATVAE NVMSIMA; lege, STATVA.
ibid. pro dea salute effigie; lege, sub Dea Salute.
53 ferunt eccidisse; lege, excidisse.
53 post hac venient; l. postea.
53 ab Herculis filio Antioque; lege, Antioque.
62 ac simul ipse sic interfectus Germanicus Caesar; lege, ac simul ipse sic interfectus Germanicus.
ibid. quae Varus amicitia; lege

✱

MS VII.

— *John Williams, 1991*

lege, praterea ipsi nu-

ibid. intel-

1

benedicatur, Patres istos
sunt, ut deinceps alia

107 Vbi foror altera, iuge, vlt
foror etiam altera.

ibid. est simile, legs. simile.
ibid. sculpi in hoc, legs. sculpi
137 ANIO.

137 ANTONIA PETINA.
lege, P. T. INAR. P.
& sic deinceps.
ibid. necatus est, leg. suffocatus
ibid. Quae in decura parte sita
est, in Cornu superie vrb
illa, quae in sinistra collo-
catur, lege, Quae in de-
cra parte sita est Cornu-
pia, illa vero &c.
ibid. quae sic ex Aeneas p. iij.
ge, quae sic etiam ex An-
nim. p. ij.
ibid. naus vigesimo die, adde,
ex Messalina.
138 De Acera in alio libro
scribendum erit in Hypo-
metacibus amittant
Cesarum loco praeferat op-
portunitate, lege, De Ace-
ra, p. omittit masimo, Tri-
bunicia potestate, deq. Im-
peratoris nomine, in com-
mentariis, quae in Caesaris
summatim meditatur,
suo loco copiosius a no-
bis tradatur.
141 Ita mulieres dicit Messa-
nia, lege ita mulieres di-
dit Valeria Messalina.
ibid. Iuvenis fuit interpres,
dele, fuit interpres.
143 viginti & quinquies plus
re abducat, lege, viginti
quinto centum.
143 quam sub Imperatore na-
pta esse, lege, quam Impe-
ratori capta esse.
ibid. tum peritella, Item fuso
ibid. ac facilitas viri, dele, niri
ibid. Claudius hunc cum doctem
&c. dele hunc.
144 Othavii Messalinæ filia,
Claudij Imperatoris,
Prima Veneris Nervae, le-
ge, Othavia Messalina,
Claudij Imperatoris fi-
lia, prima vxor Nervae,
& sic alij in locis.
145 alterius familia fieret, le-
ge, familia.
ibid. quod raro matrimonio di-
gnitas, leg. quod ea &c.
ibid. Iparitremq. floribus, le-
ge, flores.
ibid. veruntamen deum cum
lege, veruntamen cum de-
um &c. &c.
ibid. cum qualiam temeritate,
lege, tanta.

ibid. affirmatibus se nullius for-
minis frateris, lege, affir-
matibus illis in nullius ab-
e perpetrati scelera &c.
ibid. quia filios, leg. quod filios
146 Quae ipsa praeferat i do-
mo Angusta expulsa, cru-
deliterq. tradita, ita me-
retrix viro pro iudante
subsecuta est, vti superius
dicimus interfecta. lege,
Quem ipsa non domo Au-
gusta ob adulterij calum-
niam expulsa, subsecuta,
vbi superius dicimus, in-
terfecta est.
148 Nero assertus est, lege, ve-
roque asserto.
ibid. i focore receptus, lege, i
focore receptus.
ibid. appellatus Caesar, lege, ap-
pellato Caesar.
ibid. sine principe Iuuentis,
leg. sine principe Iuuentis
149 apud to. Andream Vernal
dū ciuem Irixiensem pul-
cherrimum conspicitur,
lege, apud to. Andream Au-
reoludū ciuem Irixiensem
Clarissimum conspicitur.
151 Sabina Poppaea, Sabina
Poppaea, lege, Sabina Pop-
paea, Sabina Poppaea.
ibid. Triumphasti, adde, De
Thracia.
ibid. in augustis Hildosij libro
quinto &c. praeponit, di-
dicius Quinto, Quarto.
ibid. Rufum Crispinum, lege,
Crispium.
152 indurasse, lege, indurasse.
ibid. vt Difficili, leg. Difficili.
ibid. sufficiebant, in sufficiebant.
ibid. Videnda; multa, lege, ri-
denda; multa.
ibid. flauo color, lege, coloris
153 hic enim refertur casus,
i. hanc enim refertur casus
ibid. huius interitui, litterata
ibid. odoribus repletur, lege, re-
pletum.
155 Virgini Rufi, i. Rufi.
ibid. patrum in Augustam, lege
Augustum.
157 atque Tanti, leg. Tanti, lege,
atque illius Tanti &c.
ibid. amantissimos, lege, am-
antissimos.
159 quin etia ita reliquit, Equi
etia ita scriptum reliquit.

ibid. fulq. nepes, lege, nepes.
ibid. Achaei proopes, lege,
proopes.
ibid. Ciuitatem cepit, lege, ci-
uitatem cepam.
ibid. illi fortis, lege, forte.
160 GALEI, lege, GALBAE.
165 quamuis longo tempore
valde auita, dele, longo
tempore.
167 cecum, lege, cecum.
ibid. exheredatus, lege, eman-
cipatus.
169 ex fundo, lege, Fundit.
ibid. lingua erat impedita, ad-
de, mas.
171 cilius in monte, i. iudiciis.
171 ex Africa, lege, in Africa.
175 a multis, lege, multis.
181 cum quo etiam, dele, quo
etiam, & adde, ipso tamē
postea Domitiano
ibid. deduxit, lege abduxit.
183 credulum est, dele, est.
185 Fulvia deca gentis, lege,
Flauia &c.
ibid. Cuius exemplar, lege,
exemplaris.
187 Panaria numisma primi &
secundi, dele, etia hunc.
ibid. sequetur, lege, sequamur.
ibid. ac postea quarta, primi;
sequetur, & secundū, vbi
sunt panaria, deinde quin-
tum, & ita deinceps. Lege,
ac postea quareum, deinde
quintam sequitur ac sex-
tum, post quae primi &
secundum & ita deinceps.
190 Domitia statua quoddā
Altare, dele, quoddam &
eius loco, pone ante
ibid. significaret. lege, signifi-
caretur.
192 in quodā sportula, dele, in
ibid. Candidatq. mapae, lege,
mapae.
ibid. Augustus Germanus, le-
ge, Germanicus.
ibid. huius Indos, i. hanc moneta.
ibid. vidisse, lege, dedisse.
ibid. fuscata, lege, fuscata.
ibid. Confonius, lege, Censo-
rinus.
ibid. Bocellia, lege, Rucellia.
ibid. Quae ob praedicti Paridis
amore, adde, postea.
In Epit. deus humanis, lege,
in humanis.
F I N I S.

